

Кафедра фінансів, обліку і аудиту

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА
Пояснювальна записка і розрахунки
до дипломної роботи

МРЕ.010.01.04 ПЗ

Виконав:

студент групи: 213-ФС-Д21

спеціальності 072«Фінанси, банківська
справа та страхування» (роботу виконано
самостійно, відповідно до принципів
академічної доброчесності)

Прядко Б. А.

Керівник: доцент, канд. екон.наук

Бормотова М.В.

Рецензент: професор, д-р екон. наук

Овчиннікова В.О

2022

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра фінанси, облік і аудит

Освітній рівень: магістр

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Управління фінансами, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

в.о. завідувачка кафедри,
професор, д-р екон. наук

 **О.Г.Кірдіна**

«12» вересня 2022 року

ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ Прядку Богдану Андрійовичу

1 Тема «Управління фінансовими ресурсами промислового підприємства»

керівник Бормотова Марина Валентинівна, канд. екон. наук, доцент

затверджені розпорядженням по економічному факультету

від «3» жовтня 2022 року №56/22д

2 Строк подання студентом закінченої роботи «15» грудня 2022 року.

3 Вихідні дані: підібрати законодавчі акти і нормативні документи з теми дипломної роботи; вивчити і узагальнити монографічну, наукову, навчальну літературу щодо теми дипломної роботи; ознайомитися і підібрати сучасні публікації з теми роботи в наукових журналах й інших періодичних виданнях; зібрати, узагальнити, проаналізувати фінансову, статистичну, економічну інформацію про об'єкт дослідження для виявлення сутності і ролі управління фінансовими ресурсами промислового підприємства.

4 Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) виявити фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування: теоретичні аспекти, правління фінансовими ресурсами підприємства та його вплив на фінансовий стан підприємства, дослідити науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства, надати загальна характеристика фінансово-господарської діяльності,

5 Перелік графічного матеріалу основні характеристики фінансових ресурсів, грошові фонди підприємства, джерела формування фінансових ресурсів підприємства, структура власного капіталу підприємства, система управління фінансовими ресурсами підприємств, модель побудови системи управління фінансовими ресурсами, послідовність регулювання процесу управління фінансовими ресурсами підприємства, формування прибутку на підприємстві, складові моделі управління фінансовими ресурсами та грошовими потоками підприємства, загальна модель формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства, факторів, що впливають на процес оптимізації структури фінансових ресурсів.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Студент Лин Прядко Б.А.

Керівник Бормотова М.В.

Зміст

Вступ	6
1 Теоретико-методичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства	9
1.1 Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування: теоретичні аспекти	9
1.2 Управління фінансовими ресурсами підприємства та його вплив на фінансовий стан підприємства	20
1.3 Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства	34
Висновки до першого розділу	44
2 Аналіз фінансових ресурсів та фінансового стану ТОВ «МЕЛАНІТ»	47
2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «МЕЛАНІТ»	47
2.2 Аналіз та структура фінансових ресурсів досліджуваного підприємства	52
2.3 Оцінка фінансового стану та прибутковості ТОВ «МЕЛАНІТ»	60
Висновок до другого розділу	70
3 Підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та оптимізація їхньої структури на прикладі ТОВ «МЕЛАНІТ»	72
3.1 Моделювання та прогнозування можливості розширення джерел фінансових ресурсів для масштабування фінансово- господарської діяльності ТОВ «МЕЛАНІТ»	72
3.2 Оптимізація структури фінансових ресурсів досліджуваного підприємства	80

					МРЕ.010.01.04 ПЗ			
Зм.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата	Управління фінансовими ресурсами промислового підприємства	Літера	Аркуш	Аркушів
Розроб.		Прядко Б.А.					4	
Перев.		Бормотова М.В.						
Н.контр.		Тройнікова ОМ		14/12/22		УкрДУЗТ		
Затверд.		Кірдіна О.Г.						

3.3 Критерії оптимізації та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства	86
Висновок до третього розділу	95
Висновки	97
Додаток А - Агрегована фінансова звітність малого підприємства за 2017-2021 роки	105

Вступ

Актуальність теми. Фінансовим ресурсам у сучасних умовах господарювання надається надзвичайно важлива роль і значення. Процеси перетворення в економіці вплинули на механізм забезпечення виробничих підприємств фінансовими ресурсами. Це призвело до потреби наукового переосмислення та теоретичного підтвердження перебігу й шляхів адаптації цього механізму до сучасних умов господарювання.

Актуальність опрацювання вказаної теми та питань, піднятих у кваліфікаційній роботі магістра, зумовлена тим, що сукупність фінансових можливостей, нагромаджених підприємством, передбачає напрями здійснення необхідних капітальних інвестицій, зростання сум оборотних засобів, погашення позик та кредиторської заборгованості, забезпечення соціальних потреб тощо.

Для здійснення господарської діяльності підприємство має потребу в грошових надходженнях необхідного обсягу. Суб'єкти господарювання повинні передбачати чинники та напрями впливу на склад і сукупність грошових ресурсів, оскільки фінансова діяльність кожного господарюючого суб'єкта спрямовується на впорядкування надходження та ефективне використання фінансових ресурсів. Побудова оптимальної структури джерел фінансових ресурсів потрібна для покриття встановлених обсягів витрат і дотримання запланованого рівня надходжень коштів. Формування доходів, покриття витрат і одержання прибутку є основою фінансової діяльності господарюючого суб'єкта та здійснюються за рахунок грошових ресурсів, що перебувають у розпорядженні підприємства. Максимально нагромаджені розміри власних та позичених ресурсів не гарантують отримання найбільшого прибутку, оскільки під час залучення ресурсів слід нести найменші витрати.

Інтенсивний розвиток національної економіки в умовах змін неможливий без удосконалення системи управління фінансовими ресурсами підприємств. Нестача фінансових ресурсів призводить до появи та зростання зобов'язань перед

контрагентами, інвесторами, працівниками, фінансово-кредитними установами, що згубно впливає на подальше функціонування підприємства та розширення його потужностей. Тому питання управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємства є доволі актуальним.

Різні аспекти управління фінансовими ресурсами постійно аналізують українські науковці та зарубіжні вчені. Відомі вітчизняні вчені П. Стецюк, М. Дем'яненко, П. Саблук, А. Чупіс О. Гудзь, та ін. зробили чималий внесок у вирішення фінансових проблем суб'єктів господарювання. Труднощі створення та використання фінансових ресурсів описують праці вчених: Н. О. Андрусак, О. Д. Василик, Н.А. Дехтяр, Д. С. Моляков, О. В. Єрмошкіна, І. О. Бланк, А. Г. Завгородній, Г. Г. Кірейцев, С. В. Мішина, В. М. Опарін, А. М. Поддєрьогін, О. Р. Романенко, П. І. Юхименко та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою виконання кваліфікаційної роботи магістра є обґрунтування теоретичних засад і розробка методичного інструментарію з управління джерелами формування фінансових ресурсів підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- вивчити суть фінансових ресурсів підприємства та джерела їх утворення;
- обґрунтувати базові аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства;
- дослідити напрями фінансово-господарської діяльності ТОВ «МЕЛАНІТ»;
- провести аналіз стану та структури фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ»;
- оцінити фінансовий стан та прибутковість досліджуваного підприємства;
- спрогнозувати варіанти розширення фінансових джерел ТОВ «МЕЛАНІТ»;
- оптимізувати структуру фінансових ресурсів підприємства;
- намітити заходи ефективнішого використання фінансів підприємства.

Об'єкт дослідження – процес управління джерелами формування фінансових ресурсів досліджуваного підприємства.

Предмет дослідження – теоретичні засади та практичні аспекти управління джерелами формування фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ».

Методи дослідження. Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра було застосовано загальнонаукові методи абстракції, аналізу та синтезу, порівняння; економіко-статистичні методи збору й обробки інформації: вибіркового, середніх величин, відносних величин; економіко-математичні методи, метод експертних оцінок, метод імітаційного моделювання.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, періодичні та монографічні видання, вітчизняні та зарубіжні публікації з фінансів, фінансового аналізу та фінансового менеджменту, фінансова звітність промислового підприємства ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017-2021рр.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають у наступному: Удосконалення існуючого механізму оптимізації фінансових ресурсів підприємства, шляхом систематизації та деталізації факторів впливу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні й розробці практичних рекомендацій щодо ефективнішого управління джерелами формування фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ».

Апробація результатів роботи та публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези доповіді для участі у VI Міжнародний науково-практичній конференції «Наукові дискусії та розробка рішень» (м. Грац, Австрія, 5-7 грудня 2022 р.).

Структура та обсяг дослідження. Кваліфікаційна робота магістра складається із вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 109 сторінок. Список використаних джерел налічує 80 найменувань.

1 Теоретико-методичні аспекти управління фінансовими ресурсами підприємства

1.1 Фінансові ресурси підприємства та джерела їх формування: теоретичні аспекти

Значення фінансових ресурсів незалежно від галузі діяльності, організаційної форми та правового статусу у сучасних умовах провадження діяльності є надзвичайно важливим. Ця важливість зумовлена здатністю фінансових ресурсів перетворюватися на матеріальні, нематеріальні, інформаційні, інтелектуальні, технічні, інноваційні та інші види. Саме достатність фінансових ресурсів гарантує фінансову стійкість і платоспроможність підприємства, стабілізацію обсягів виробництва та можливість його розширення. Система фінансових ресурсів підприємства є інструментом, за допомогою якого підприємство здатне досягти однієї зі своїх цілей - отримання прибутку.

Тому оцінка фінансових ресурсів підприємства є важливою проблемою національної економіки, дослідженню якої присвячено багато праць науковців.

Термін «ресурси» походить від французького слова «ressource» — допоміжний засіб, тобто грошові кошти, цінності, запаси, можливості, джерела доходів [61].

Поняття «фінансові ресурси» ширше. Фінансові ресурси виникають з появою грошей. Грошові відносини виконують функцію засобів обігу і стають капіталом, який приносить прибуток, створює умови для появи фінансів, як самостійної сфери грошових відносин, так і частини виробничих відносин [5, с. 122].

Вчені та дослідники не дійшли спільної точки зору щодо теоретичних основ цього питання. Окремі дослідження П. Лайка, М. Мниха, О. Василика, К. Павлюка, А. Поддєрьогіна вказують, що фінансові ресурси – це усі грошові засоби у розпорядженні підприємств [8, 28, 64].

Інші науковці вважають, що фінансові ресурси – це грошові фонди та частка грошових коштів підприємства, що використовується у нефондовій формі [35].

Аранчій В. І., Бандурка О. М. зазначають, що фінансові ресурси компанії складаються з різних видів капіталу, що відображені у пасиві балансу: статутного, додаткового, резервного та ін. [1, 3].

Енциклопедичний словник містить визначення, за якого фінансові ресурси — це кошти, цінності, запаси, можливості, джерела коштів і доходів.

О. М. Бандурка разом із колективом авторів характеризує фінансові ресурси структурно [3]. Колектив авторів підсумовує, що фінансові ресурси — це всі нагромаджені грошові кошти, що призначені для здійснення певних витрат.

На нашу думку, найбільш повним є визначення авторів В. Глуценка, В. Новікова, М. Коробова, що «...фінансові ресурси підприємства – це усі кошти підприємства, нагромаджені під час розподілу та перерозподілу доходу та прибутку, зосереджені у цільових джерелах, здатні перетворюватися у матеріальну форму, чи призначені для понесення певних витрат щодо забезпечення розширеного відтворення»[10].

Романенко О. Р. фінансовими ресурсами називає грошові кошти акумульовані з різних джерел, що перебувають в господарському обігу і необхідні для покриття потреб [49].

Стасюк Л. С. вважає, що наведені вище характеристики відображають значення якісних ознак фінансових ресурсів на певний момент часу [57].

Розвідка наукових підходів щодо дефініції «фінансові ресурси» показала одночасно спільні та відмінні риси у визначеннях різних авторів . Оскільки існує багато підходів до розкриття змісту поняття «фінансові ресурси», різні автори пропонують різні класифікації джерел формування фінансових ресурсів.

Одночасно з економічною категорією фінансових ресурсів пов'язана економічна категорія джерела фінансових ресурсів. Деякі економісти визначають, що джерелами фінансових ресурсів є фінансові засоби, інші – джерела фінансових ресурсів подають, як самостійну категорію, супутньою фінансовими ресурсами, треті просто уподібнюють до фінансових ресурсів із їх джерелами.

Поява категорій джерел фінансових ресурсів і фінансових ресурсів пов’язана з товарно-грошовими відносинами. Тобто фінансові ресурси — це сукупність усіх засобів підприємства, а джерела — це фінансові засоби, що їх формують.

Фінансові ресурси постійно перебувають у кругообігу та формуються шляхом вивільнення з обігу грошових засобів. Підприємство закупляє матеріальні ресурси, необхідні для наступного циклу виробництва.

Також кожній групі фінансових ресурсів притаманні певні ознаки та властивості (рисунк 1.1).



Рисунок 1.1 – Основні характеристики фінансових ресурсів

Фінансові ресурси мають особливості:

- потреба в ресурсах зумовлена процесом виробництва та створення споживчої вартості;
- структура ресурсів динамічна та пов’язана з розвитком підприємства, галузі;
- використання ресурсів передбачає їх вартісне відтворення, тобто важливим є процес переходу ресурсів із матеріальної форми у вартісну або фінансову.

В економічній літературі, як ми вже розглядали, існує кілька підходів до визначення фінансових ресурсів. Вивчення цих підходів є надзвичайно важливим, оскільки в умовах ринкової економіки успішність діяльності підприємства залежить не лише від правильно обраної політики управління власне виробництвом

і матеріальними потоками, а й значною мірою від обґрунтованої стратегії управління його фінансовими ресурсами.

Формування фінансових ресурсів на підприємствах відбувається, коли формується статутний фонд підприємства і коли відбувається розподіл грошових надходжень у результаті повернення авансованих коштів між основними та оборотними фондами (рисунок 1.2) [11].

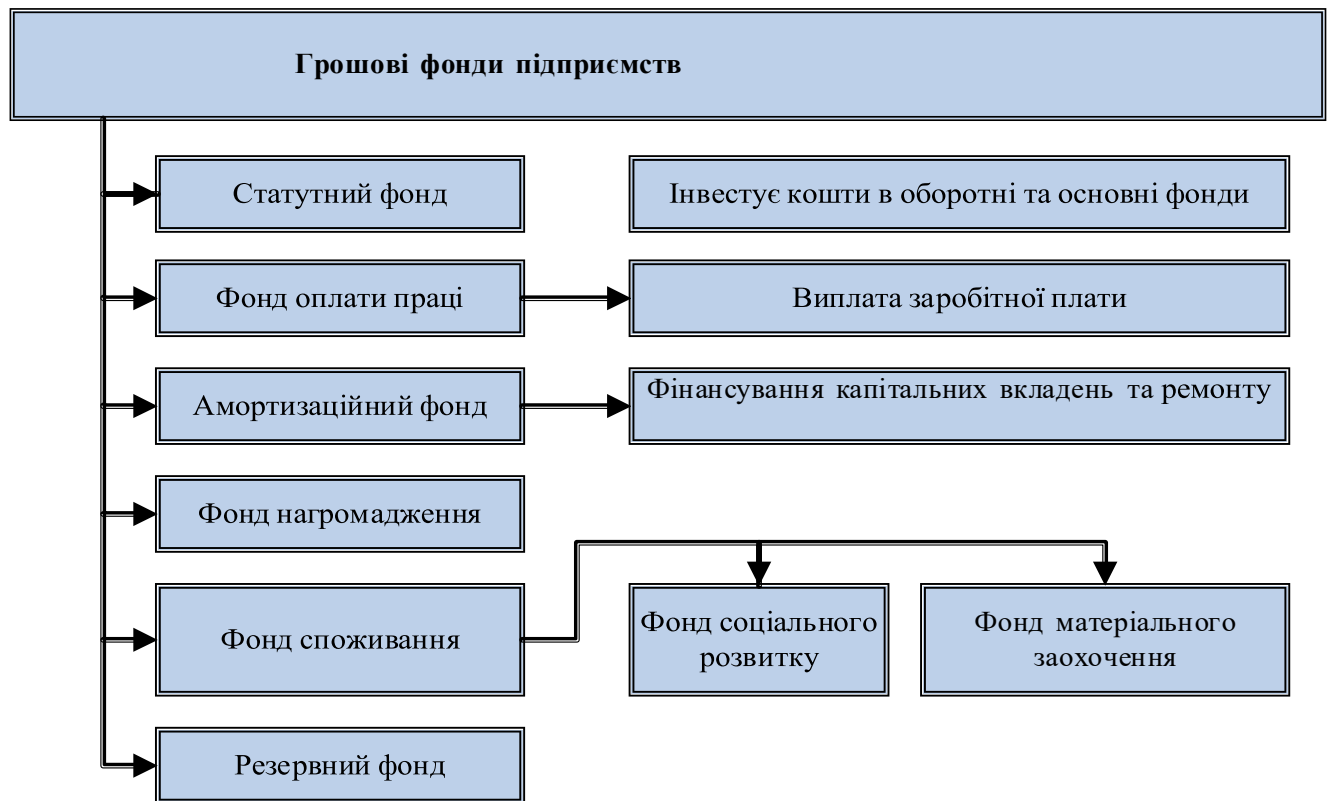


Рисунок 1.2 – Грошові фонди підприємства

Сукупність фондів, що перебувають в розпорядженні підприємств, утворює фінансові ресурси. Грошові фонди характеризують стан підприємства та є джерелом фінансових ресурсів.

Потреба в джерелах фінансування виникає у кожного підприємства на всіх стадіях його життєвого циклу. Важливе питання для підприємства – проблема вибору джерел, способів і форм мобілізації фінансових ресурсів.

Підприємства використовують різні джерела фінансових ресурсів. Структура залучених джерел визначає фінансову стійкість підприємства і рентабельність його виробничо-господарської діяльності.

Існують різні класифікації джерел фінансових ресурсів підприємств, однак найпоширенішим є поділ на власні і позикові фінансові ресурси.

До власних фінансових ресурсів належать: прибуток, амортизація, стійкі пасиви (резерви майбутніх платежів, перехідні заборгованості щодо заробітної плати та відрахування на соціальне страхування, тимчасово вільні кошти спеціальних фондів), власний капітал, цільові надходження та багато іншого. А до позикових фінансових ресурсів належать: банківські позики, кредити [12].

Крім поділу на власні і позикові кошти, відома також класифікація джерел за їх терміновістю:

- джерела короткострокового фінансування;
- джерела довгострокового фінансування.

Структура використовуваних джерел залежить від цілей підприємства. Найчастіше всього для фінансування рішень довгострокового плану використовуються власні кошти підприємства, а у вигляді короткострокових джерел

- позиковий капітал.

Власні кошти – це основні джерела фінансування діяльності підприємства. Достатність власних коштів є основною умовою надання підприємству позикових коштів. Згідно з п.22.3 Розділу 22 «Міжнародних стандартів фінансової звітності для малих та середніх підприємств (далі – «МСФЗ для МСП»», власний капітал – це частина в активах підприємства, яка залишається після вирахування всіх його зобов'язань [23].

Якщо на підприємстві темп зростання власного капіталу в порівнянні з позиковим більший, це є показником раціонального співвідношення цих видів фінансових ресурсів.

Якщо власного капіталу виявляється недостатньо, використовують позиковий капітал. Важливо, що в сучасних умовах позикові ресурси надаються на умовах платності.

Якщо управління формуванням фінансових ресурсів на підприємстві є ефективним, то тим менша є потреба в позикових коштах. Це забезпечує

незалежність підприємства і є сприятливою умовою подальшого відтворення власних ресурсів.

У практиці фінансові ресурсів підприємств виділяють також і залучені джерела у вигляді кредиторської заборгованості (рисунк 1.3).

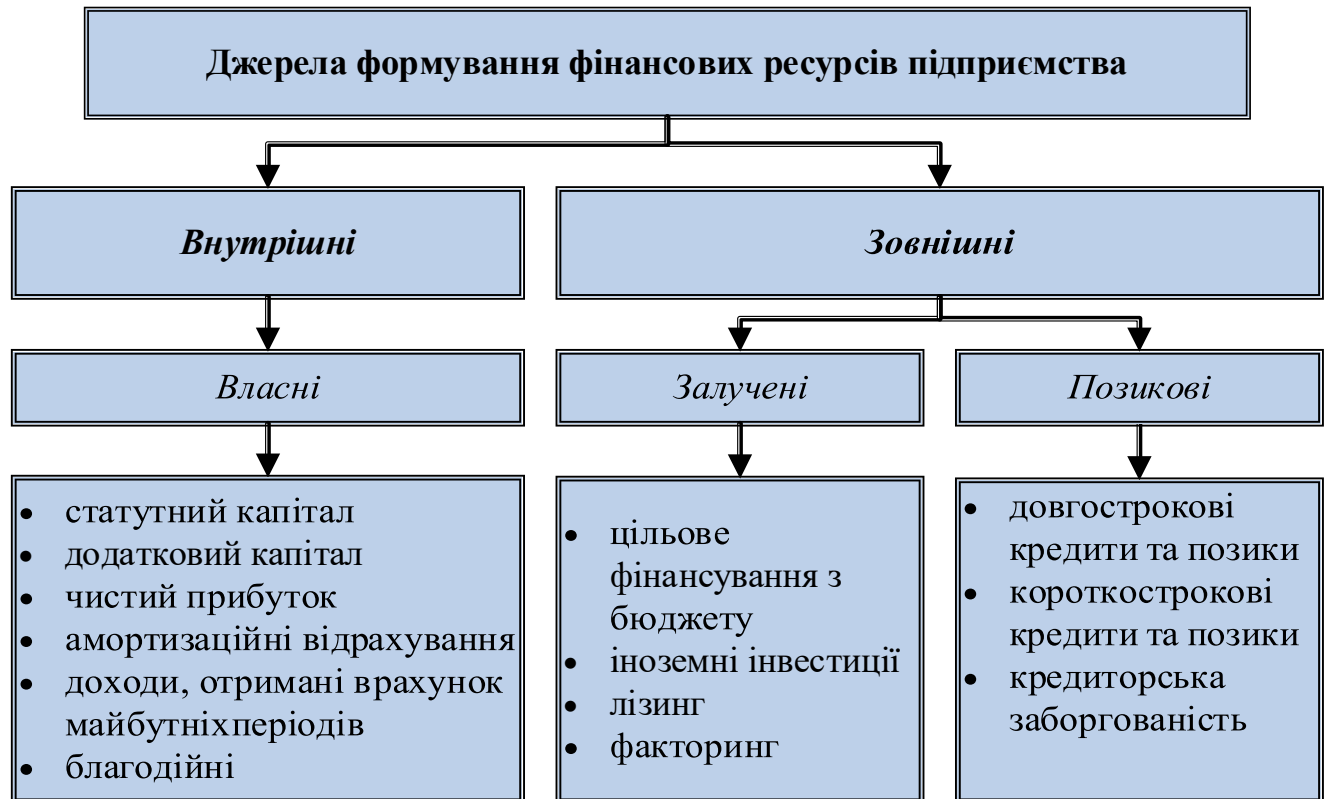


Рисунок 1.3 – Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

Розмір фінансових ресурсів, що формуються на рівні підприємства, визначає можливості:

- здійснення необхідних капітальних вкладень;
- збільшення оборотних коштів;
- виконання всіх фінансових зобов'язань;
- забезпечення потреб підприємства [13, с.154].

Структура фінансових ресурсів підприємства за основними джерелами їх формування:

- фінансові ресурси, які формуються з виручки від реалізації продукції (прибуток, амортизаційні відрахування, фонд заробітної плати, фонд відшкодування матеріальних витрат);

- фінансові ресурси, одержані від іншої реалізації (майна, послуг, що не відносяться до основної діяльності та ін.);
- фінансові ресурси, які формуються на фінансовому ринку (кредити та позики, продаж власних акцій та інших видів цінних паперів, дивіденди та відсотки з цінних паперів інших емітентів, страхові відшкодування та ін.);
- фінансові ресурси, які утворюються за рахунок кредиторської заборгованості (постачальникам і підрядникам, по оплаті праці, по соціальному страхуванню, перед бюджетом та ін.);
- фінансові ресурси, які формуються за рахунок внесків і надходжень цільового характеру (що надходять від інших організацій і фізичних осіб, бюджетні субсидії та ін.) [13, с.155].

Структура джерел формування фінансових ресурсів має велике значення, і впершу чергу питома вага власних фінансових ресурсів повинна становити 50% і більше на підприємстві (рисунок 1.4).

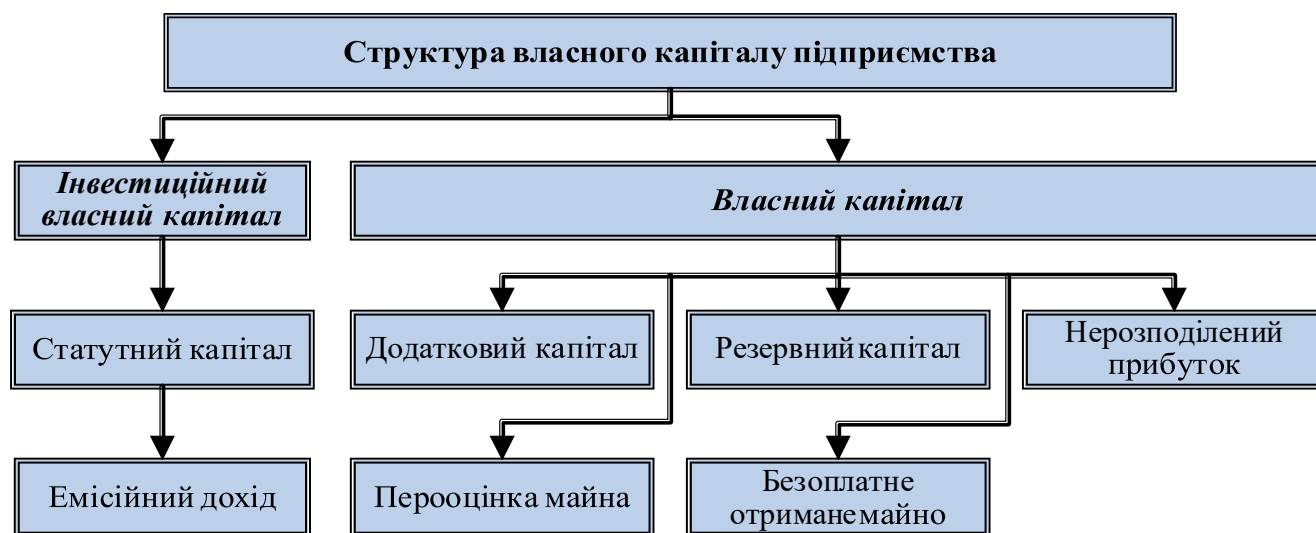


Рисунок 1.4 – Структура власного капіталу підприємства

Найбільш стабільна частина власного капіталу – статутний капітал. Законодавство передбачає можливість збільшення або зменшення статутного капіталу. Всі зміни фіксуються в статуті підприємства і виробляються зі схвалення його власників.

Додатковий капітал – власний капітал підприємства, що формується за рахунок емісійного доходу, приросту вартості необоротних активів в результаті

переоцінки.

Згідно з п.2.18 Наказу Міністерства Фінансів України «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність»» (далі – «НП(С)БО 25») додатковий капітал – показують суми дооцінки необоротних активів, вартість безоплатно отриманих підприємством від інших юридичних і фізичних осіб необоротних активів та інші види додаткового капіталу (без уточнення, що це за види) [24].

Резервний капітал являє собою сукупність формованих підприємством резервних фондів, які використовуються для забезпечення його економічної стабільності.

Згідно з п.2.19 НП(С)БО 25 резервний капітал - сума резервів, створених відповідно до законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства [24].

У сучасній економічній літературі існує спрощений підхід до розуміння призначення і функцій резервного капіталу. При цьому автори стверджують, що резервний капітал створюється в обов'язковому порядку за рахунок чистого прибутку і виступає в якості страхового фонду для відшкодування фінансових втрат підприємства. Разом з тим поряд із захисною можна також виділити регулюючу, стимулюючу і оперативну функції резервного капіталу.

Сутність регулюючої функції полягає в тому, що розмір коштів, що перераховуються підприємством в резерв, визначається законодавством та внутрішніми положеннями самих підприємств. За допомогою реалізації даної функції держава може впливати на діяльність підприємств, регулюючи їх фінансову стійкість і рівень ризиків.

Сутність стимулюючої функції полягає в тому, що резерви підприємства стимулюють менеджмент створювати їх в обсязі, адекватному ризикованості операцій, що проводяться, а також масштабами бізнесу.

Що стосується оперативної функції резервів, то в повному обсязі дана функція може бути застосована до тієї частини резервів, які є джерелом формування і розвитку матеріально-технічної бази підприємства, зокрема фонди

спеціального призначення. Законодавство передбачає можливість формування резервного фонду підприємства, за величиною якого судять про його запас фінансової міцності.

Відсутність або недостатня величина резервного фонду розглядається як елемент додаткового ризику при вкладенні капіталу в підприємство.

Останнім і найважливішим елементом власного капіталу є нерозподілений прибуток. Нерозподілений прибуток – частина прибутку, яка отримана в попередньому періоді, не виплачена у вигляді дивідендів і призначена для реінвестування в розвиток виробництва.

Зазвичай ці кошти використовуються на накопичення майна організації або поповнення її оборотних коштів у вигляді вільних грошових коштів.

Нерозподілений прибуток може з року в рік збільшуватися, забезпечуючи зростання власного. У підприємств, що розвиваються нерозподілений прибуток з роками займає провідне місце серед складових власного капіталу. Його сума часто в кілька разів перевищує розмір статутного капіталу [15].

Якщо недостатньо власних коштів для фінансування фінансово-господарської діяльності, то залучаються позикові кошти, за рахунок фінансових зобов'язань у вигляді грошових коштів або іншого майна на поворотній основі.

Згідно п.2.15 «МСФЗ для МСП» зобов'язання - це теперішня заборгованість підприємства, яка виникає внаслідок минулих подій і погашення якої, за очікуваннями, спричинить вибуття з підприємства ресурсів, що втілюють економічні вигоди [23].

Ці фінансові зобов'язання можуть бути оформлені у вигляді договору кредиту і позики, товарного і комерційного кредитів. Виділяються окремі види фінансових зобов'язань: вексельні зобов'язання і зобов'язання, які виникають при випуску та продажу облігацій підприємством.

Різноманітні форми позикового фінансування, характеризуються різними цілями залучення і безліччю відмінних рис [16].

Можна виділити традиційні форми залучення капіталу: кредит – у вигляді кредитної лінії, овердрафту та ін., облігаційну позику і вексельну позику.

Велика питома вага залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства додатковими витратами на сплату високих відсотків за кредитами, дивідендів по акціях і облігаціях і погіршує ліквідність балансу підприємства.

Підприємство завжди повинно ретельно прораховувати доцільність або недоцільність використання залучених фінансових ресурсів в кожному випадку.

В умовах ринкової економіки різко підвищується важливість фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється формування оптимальної структури і нарощування виробничого потенціалу підприємства, а також фінансування поточної господарської діяльності.

Від обсягу виробництва і його ефективності залежать розмір і структура фінансових ресурсів. Постійне зростання виробництва і підвищення його ефективності – основа збільшення фінансових ресурсів підприємства. У свою чергу, від величини фінансових ресурсів, які інвестуються у сферу виробництва, залежить зростання обсягу виробництва і ступінь його ефективності [17].

Отже, вивчення наукових підходів до класифікації фінансових ресурсів компанії показало значну різноманітність у підходах щодо характеристики основних ознак групування та організації фінансових ресурсів підприємства як методичного підґрунтя для управління фінансовими ресурсами.

Аналіз фінансових показників діяльності дає можливість оцінити діяльність підприємства і його подальший розвиток, скласти прогноз на основі даних попередніх років і розробити комплекс заходів, спрямованих на усунення негативних факторів.

Основними компонентами фінансових ресурсів на підприємстві є:

- статутний фонд;
- амортизаційний фонд;
- спеціальні фонди цільового призначення невикористаного прибутку;
- короткострокова і довгострокова кредиторська заборгованість;
- всі ресурси підприємства, які були отримані з централізованих та децентралізованих фондів;
- та інші [5, с.144].

Таким чином, при складанні аналізу фінансової діяльності підприємства необхідно приділити пильну увагу проблемі використання фінансових ресурсів підприємства і її ефективність, а також розглянути всі складові частини, які формують фінансовий потік підприємства [6].

Успішна діяльність підприємства є ознакою ефективного управління ресурсами підприємства.

Завдяки управлінню фінансовими ресурсами підприємство може визначити:

- оптимальну структуру активів;
- мінімізувати витрати;
- досягти ліквідності та платоспроможності на підприємстві;
- забезпечити достатній обсяг товарно-матеріальних запасів;
- оптимізувати управління дебіторською заборгованістю та грошовими коштами [64].

Успішна діяльність підприємства є ознакою ефективного управління ресурсами підприємства.

Завдяки управлінню фінансовими ресурсами підприємство може визначити:

- оптимальну структуру активів;
- мінімізувати витрати та забезпечити ліквідність та платоспроможність підприємства;
- сформулювати оптимальний обсяг товарно-матеріальних запасів;
- оптимізувати управління дебіторською заборгованістю та грошовими коштами тощо [64].

У процесі управління фінансовими ресурсами фінансовий менеджер насамперед аналізує структуру, оборотність, ліквідність оборотних активів, а також забезпеченість оборотним і чистим оборотним капіталом підприємства. Аналізуючи усереднені та максимальні значення таких показників на інших підприємствах галузі, а також враховуючи політику підприємства щодо фінансування оборотного капіталу, менеджер отримує основу для прийняття ефективних управлінських рішень [64].

Для того щоб приймати ефективні управлінські рішення, які пов'язані з рухом

грошових коштів на підприємстві, керівнику організації необхідна постійна поінформованість про стан грошових коштів.

Отже, необхідні систематичний детальний аналіз і оцінка фінансових ресурсів організації.

Метою фінансової політики підприємства є найбільш повна мобілізація фінансових ресурсів, необхідних для ефективного функціонування. Фінансові ресурси створюють умови для стабільного процесу розвитку підприємства та забезпечення конкурентоспроможності на ринку. Стабільність роботи підприємства базується на достатності фінансових ресурсів та їхньому стабільному кругообігу.

В різноманітних джерелах навчальної літератури фінансовими ресурсами позначають грошові кошти, що знаходяться в розпорядженні підприємств, держави і організацій, які використовуються підприємством для фінансування власних потреб та оплати витрат підприємства. Частина авторів вважає, що під фінансовими ресурсами потрібно розуміти грошові доходи та надходження, що формуються в руках суб'єктів господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат економічного стимулювання.

1.2 Управління фінансовими ресурсами підприємства та його вплив на фінансовий стан підприємства

Сфера управління фінансовими ресурсами будь-якого підприємства є основною складовою ефективного управління підприємством загалом. Зміни у цій сфері, зумовлені можливими порушеннями господарських угод, призводять до формування багаточисельних фінансових ризиків та можуть вплинути на стабільність розвитку суб'єкта господарювання. Порушення ритмічності та стабільності господарських процесів на підприємстві, збільшення фінансових витрат, зниження якості продукції, її конкурентоздатності та інші процеси є поширеними наслідками виникнення фінансових ризиків. Тому, з метою

оптимального використання фінансових ресурсів слід підтримувати баланс росту розмірів фінансових ресурсів та забезпечення прибутковості виробництва і конкурентоздатності виготовленої продукції. Це сприятиме забезпеченню сталої платоспроможності підприємства.

Управління фінансовими ресурсами підприємств за визначенням О. Г. Малій, є основним чинником формування господарської діяльності підприємства, однією з важливих умов досягнення ефективної діяльності підприємства в сучасних умовах. Разом з тим, це процес, спрямований на покращення фінансового механізму підприємства, координування фінансових операцій, гарантування їх впорядкування та збалансування.

Поддєрьогін А. М. визначає, що управління фінансовими ресурсами – це система принципів і методів розроблення та впровадження управлінських рішень, які пов'язані з формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів компанії [64].

І. О. Бланк стверджує, що управління спрямоване на забезпечення утворення достатнього розміру фінансових ресурсів у відповідності до задач розвитку компанії, забезпечення найбільш ефективного використання наявного розміру фінансових ресурсів за основними напрямками діяльності [5, с. 33].

Управління фінансовими ресурсами господарюючого суб'єкта здійснюється на етапах їх утворення, розподілу, використання і відтворення. Передбачає процеси утворення власних та залучених ресурсів як основних джерел фінансування основних та оборотних засобів підприємства, фінансової підтримки усіх видів діяльності для отримання прибутку, погашення різного виду зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами економічних відносин, забезпечення різнобічного розвитку підприємства та зростання його ринкової вартості, реалізації стратегічних і тактичних цілей підприємницької діяльності [6, с. 21].

Система управління фінансовими ресурсами включає частину сукупної системи управління підприємством, яка функціонує «для забезпечення нормальних умов утворення, застосування, покращення структури фінансових ресурсів під час господарської діяльності для максимізації добробуту засновників підприємства у

теперішньому та майбутньому періодах» [5, С. 271].

Управління фінансовими ресурсами – «складне системне завдання для підприємства, тому що поряд із платоспроможністю та рентабельністю слід забезпечувати також кругообіг фінансових ресурсів» [14].

Системний підхід щодо управління фінансовими ресурсами визначається наступними складовими:

- роль – досягнення мети підприємства;
- функції – аналіз фінансових ресурсів, вибір варіантів, розробка плану втілення, здійснення контролю і моніторингу його виконання, встановлення та коригування відхилень тощо;
- потоки – фінансові та інформаційні між окремими елементами системи;
- побудова – загальна стратегія дії, у рамках якої визначають спільну роботу окремих складових системи [12, с. 13].

Основні складові системи управління фінансовими ресурсами підприємств розкрито на рисунку 1.5.

Процес управління фінансовими ресурсами підприємств проектує:

- цілі та завдання менеджменту фінансових ресурсів;
- удосконалення методики оцінки ефективності використання фінансових ресурсів;
- розробку та оцінку напрямків оптимізації управління фінансовими ресурсами;
- розробка системи методів управління високоліквідними оборотними активами [55];
- створення загальної політики менеджменту фінансовими ресурсами

Найбільш важливими завданнями менеджменту цієї сфери є попереджувальний пошук випадкових змін, пов'язаних із порушенням управлінських планів щодо фінансових ресурсів та затвердження заходів щодо виправлення виявлених недоліків.

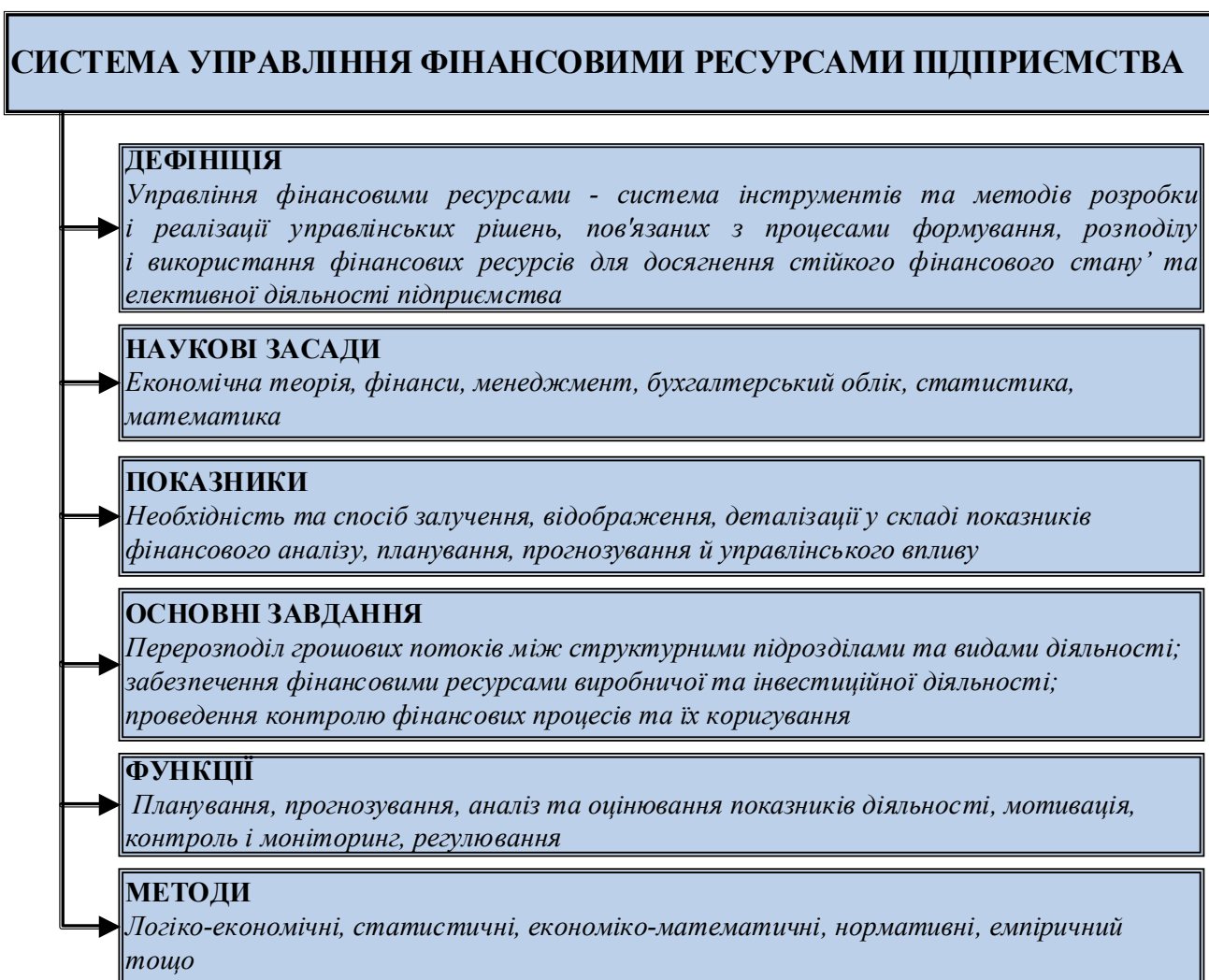


Рисунок 1.5 – Система управління фінансовими ресурсами підприємств [14]

Отже, процес управління фінансовими ресурсами включає формування системи збирання, оброблення та перетворення даних про стан факторів, що можуть значно впливати на утворення фінансових ресурсів. Насамперед, це має відношення до позик та кредитів, залучених підприємством.

Отже, процес управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання є послідовністю управлінських дій, метою яких є визначення цілей, вибір форм та джерел залучення фінансових ресурсів й розробка різноманітних методів впливу та контролю для забезпечення поставлених цілей.

Основними управлінськими завданнями процесу управління є:

- забезпечення безперебійних обсягів фінансових ресурсів у визначені терміни та за вигідними умовами;
- можливість підприємства нагромаджувати обсяги фінансових ресурсів у

обсягах, достатніх для фінансування економічного розвитку.

Щоб досягнути ефективного управління фінансовими ресурсами слід науково обґрунтувати способи і методи їх формування, перерозподілу та використання. Це спричиняє важливість вибору мети й результатів обороту фінансових ресурсів, засобів, факторів, що впливають на зміну їх оборотності (рисунок 1.6) [16, с. 11].

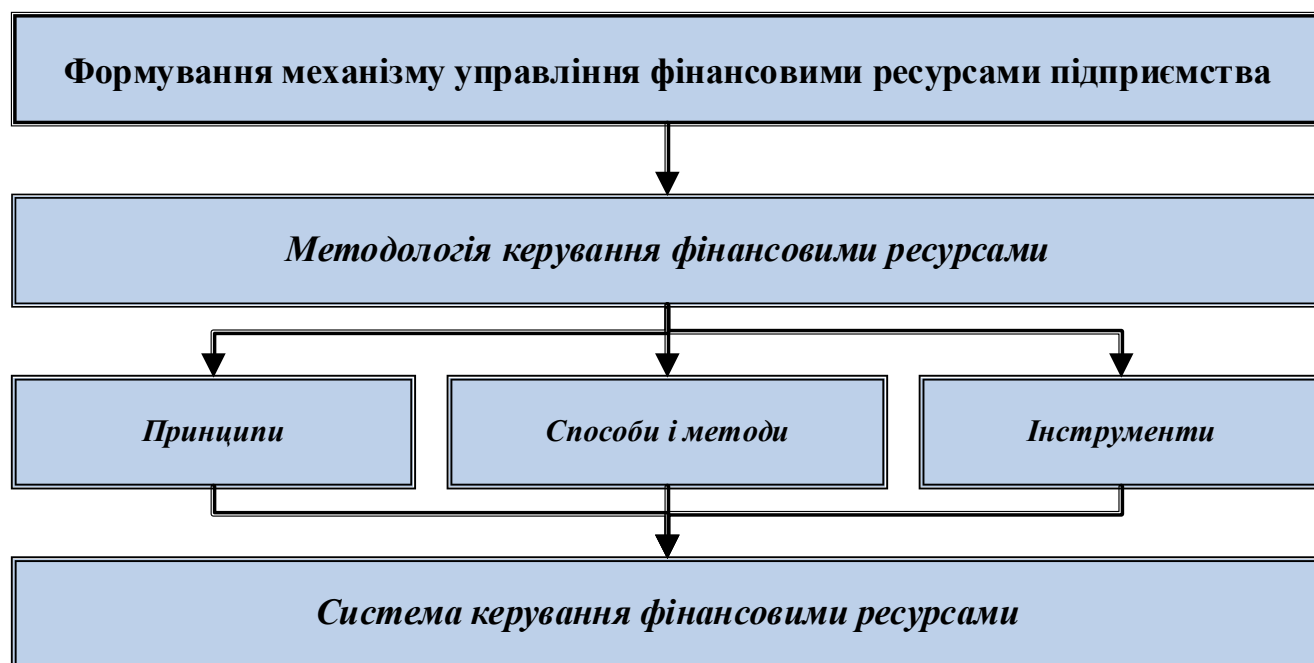


Рисунок 1.6 – Модель побудови системи управління фінансовими ресурсами

Виконання окремого завдання управління фінансовими ресурсами залежить з однієї сторони від системи організації виконання рішень, а з іншої від системи методів і способів, які застосовуються для прийняття управлінського рішення.

Процес управління фінансовими ресурсами підприємства можна вивчати через предмет, об'єкт, суб'єкти, цілі, принципи, методи. Регулювання фінансових потоків підприємства для забезпечення їх збалансованості, достатності, оптимальності є основним предметом управління фінансовими ресурсами. Головним завданням управління фінансовими ресурсами є забезпечення належного обсягу фінансування підприємства.

Об'єктами управління фінансовими ресурсами підприємства є:

– економічні відносини, що виникають між підприємствами та їх

засновниками, державою, комерційними структурами, іншими підприємствами і фізичними особами;

- утворення, розподіл і використання виручки та прибутку;
- фінансові ресурси, джерела їх утворення, склад і структура;
- склад, структура і обіг капіталу;
- утворення та використання грошових коштів;
- система грошового обігу.

Об'єкти та суб'єкти управління фінансовими ресурсами підприємства є керованими та керуючими системами відповідно [63, с. 23].

Суб'єкти управління фінансами підприємства можуть бути побудовані різними способами в залежності від виду діяльності та розмірів підприємства. У великих компаніях створюється спеціальна служба, керована фінансовим директором, яка охоплює бухгалтерію і фінансовий відділ. На малих підприємствах роль фінансового директора виконує головний бухгалтер.

Через багатогранність фінансових ресурсів фірми, управління неможливо здійснювати без професійної організації цієї роботи. На багатьох фірмах у сучасних умовах фінансова робота поєднується з бухгалтерською в межах бухгалтерії. Але хороший бухгалтер не завжди може бути одночасно хорошим фінансистом.

Управління фінансовими ресурсами спрямовується на вирішення таких завдань: збереження позицій фірми в умовах конкуренції; недопущення банкрутства та фінансових невдач; примноження ринкової вартості фірми; досягнення темпів зростання економічного потенціалу фірми; ріст обсягів виробництва та реалізації; примноження прибутку; зниження витрат; забезпечення прибуткової діяльності тощо [9, с. 56].

У процесі формування фінансових ресурсів застосовують такі стратегії:

- з метою розширення власної ринкової бази використовують виключно або частково власні кошти.
- для реалізації окремих ринкових проектів на ринках об'єднують фінансові ресурси фірм.
- залучають усі можливі джерела фінансування з метою формування та

реалізації інноваційних програм.

– Залучають спонсорські кошти великих фірм та перехресне фінансування [2].

З метою прийняття управлінських рішень щодо управління фінансовими ресурсами підприємства використовують традиційні та прогресивні методи.

До традиційних належать такі групи методів:

1) Методи збільшення власного капіталу підприємств:

- внески до статутного капіталу від засновників та акціонерів;
- одержання прибутку від господарської діяльності;
- одержання податкових пільг;
- одержання безповоротної фінансової допомоги.

2) Методи збільшення позичкового капіталу підприємств:

- одержання підприємством банківського кредиту;
- одержання підприємством товарного кредиту;
- одержання підприємством поворотної фінансової допомоги.

До прогресивних методів віднесені такі групи:

1) Метод збільшення власного капіталу підприємств:

- розміщення депозитарних розписок на міжнародних фінансових ринках;
- розміщення похідних цінних паперів на акції підприємства.

2) Методи збільшення позичкового капіталу підприємств:

– розміщення облігацій підприємств на національному та міжнародному ринках;

- застосування комерційного кредиту;
- кредитування за методом «репо».

3) Методи оптимізації структури активів підприємства:

- дисконтування дебіторської заборгованості підприємства;
- застосування товаророзпорядчих цінних паперів;
- одержання підприємством основних засобів у лізинг.

Вибраний метод залежить від особистих якостей, знань, умінь і досвіду керівника та виду завдання, яке необхідно виконати [5].

Управління фінансовими ресурсами є достатньо складним завданням для

підприємства, оскільки разом із платоспроможністю та дохідністю необхідно забезпечувати і кругообіг фінансових ресурсів. Саме тому, при формуванні і використанні фінансових ресурсів необхідно підтримувати своєрідний баланс між збільшенням обсягів фінансових ресурсів для забезпечення постійної платоспроможності підприємства, та забезпечення ефективності виробництва і конкурентоздатності готової продукції шляхом раціонального використання цих ресурсів.

Сфера формування фінансових ресурсів охоплює грошові відносини із адміністративним апаратом, трудовим колективом, із постачальниками, покупцями, бюджетом, банками, позабюджетними, страховими й іншими організаціями [46].

Відповідно, від ступеню ефективності управління фінансовими ресурсами залежить фінансовий стан всього підприємства. В свою чергу, розмір та структура фінансових ресурсів залежить від обсягу виробництва та його ефективності.

Так власний, позичений і залучений капітал, який формує, з одного боку, фінансові ресурси підприємства і бере участь у фінансуванні його активів, з іншого боку, є зобов'язанням перед конкретними власниками - державою, юридичними та фізичними особами [5].

Втім, численність та різнобарв'я чинників, зміни яких спричиняють різноспрямований вплив на протікання процесу фінансово(економічного) розвитку вітчизняного підприємства, безперервно підвищується, що, в свою чергу, стає причиною посилення необхідності своєчасного й адекватного реагування підприємства на такі зміни.

Однією з ключових складових ринкового середовища, перетворення якої здатне спричинити масштабний вплив на сталість соціально(економічного) розвитку суб'єкту господарювання, є сфера управління фінансовими ресурсами підприємства, саме в межах якої можуть відбуватися складні та різноспрямовані процеси утворення численних фінансових ризиків, обумовлених можливостями порушення господарських угод. Прямими наслідками виникнення такого роду ризиків стають порушення стабільності і ритмічності виробничо(господарських)

процесів на підприємстві, збільшення фінансових витрат, погіршення якості продукції, зниження конкурентоздатності готової продукції та інші негативні явища.

Різні аспекти впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища на розвиток виробничих й управлінських процесів підприємства вивчався в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених(економістів таких, як Г. Назарова, В. Пономаренко, Л. Солодовник, В. Колпаков та ін. [26, 37, 56].

Для запобігання виникненню або знешкодження зазначених ризиків на підприємстві, майже обов'язковою стає активізація організаційних заходів щодо координації та регулювання можливих відхилень і ризиків господарської діяльності. Організаційною формою реалізації зазначених зусиль стає визначення складу управлінських функцій, утворення відповідних підрозділів або групи фахівців із претензійної роботи, урахування розподілу виконавської відповідальності між управлінським персоналом в організаційній структурі підприємства.

До складу найважливіших управлінських завдань, які вирішуються у цій сфері, належить, перш за все, випереджувальне виявлення випадкових перетворень, пов'язаних із порушенням планів щодо управління фінансовими ресурсами, а також обґрунтування заходів з оперативної та адекватної протидії небажаним змінам або сприяння використанню перспективних можливостей, що виникли.

Отже, зміст процесу управління фінансовими ресурсами, діяльність якого буде зосереджена на виявленні подій, непередбачених системою планів підприємства, повинен полягати у створенні системи збору, обробки й інтерпретації відомостей про стан чинників, здатних суттєво вплинути на формування фінансових ресурсів. У першу чергу, це стосується залучення підприємством позикових коштів.

До кола функціональних завдань, виконання яких має бути пов'язано із побудовою аналітично(моніторингової системи зовнішніх джерел фінансових ресурсів, слід віднести такі:

- узагальнення широкого кола параметрів щодо необхідних обсягів фінансових ресурсів, перевірка та контроль відповідності фактичних умов надання залучених ресурсів до показників, передбачених планами й угодами;

- юридичне супроводження угод, які стосуються залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел (у т.ч. - перевірка та контроль дотримання умов угод, участь у розв'язанні комерційних спорів та конфліктів, узгодження питань виплати штрафних санкцій та ін.);

- організація документарно-аналітичного супроводження та оформлення управлінських рішень, що мають бути прийняті керівництвом підприємства, стосовно залучення додаткових фінансових ресурсів за рахунок зовнішніх джерел фінансування.

Згідно з таким підходом, процес управління фінансовими ресурсами підприємства слід вважати послідовністю управлінських дій, метою яких є визначення цілей, вибір форм та джерел залучення фінансових ресурсів, а також розробка різноманітних методів впливу та контролю для забезпечення поставлених цілей.

До складу управлінських завдань, на вирішення яких спрямовано зазначений процес, слід віднести:

- проміжні завдання (сприяння безперебійному забезпеченню належним обсягом фінансових ресурсів у встановлені терміни та за визначеними умовами);

- кінцеві завдання (забезпечення підприємства можливістю акумулювати обсяги фінансових ресурсів, достатні для фінансування досягнення встановлених цілей загалом(економічного розвитку).

Із дослідження проблеми управління фінансовими ресурсами підприємства випливає необхідність розробки вдосконаленого механізму управління фінансовими ресурсами, що відповідав би сучасним умовам господарювання [20, 44]. Формалізований опис зазначеного процесу управління фінансовими ресурсами підприємства ґрунтується на визначенні комплексу показників, що відображають різноманітні параметри та результатів їх здійснення.

На рисунку 1.7 представлено послідовність управлінського регулювання

процесу формування фінансових ресурсів підприємства.

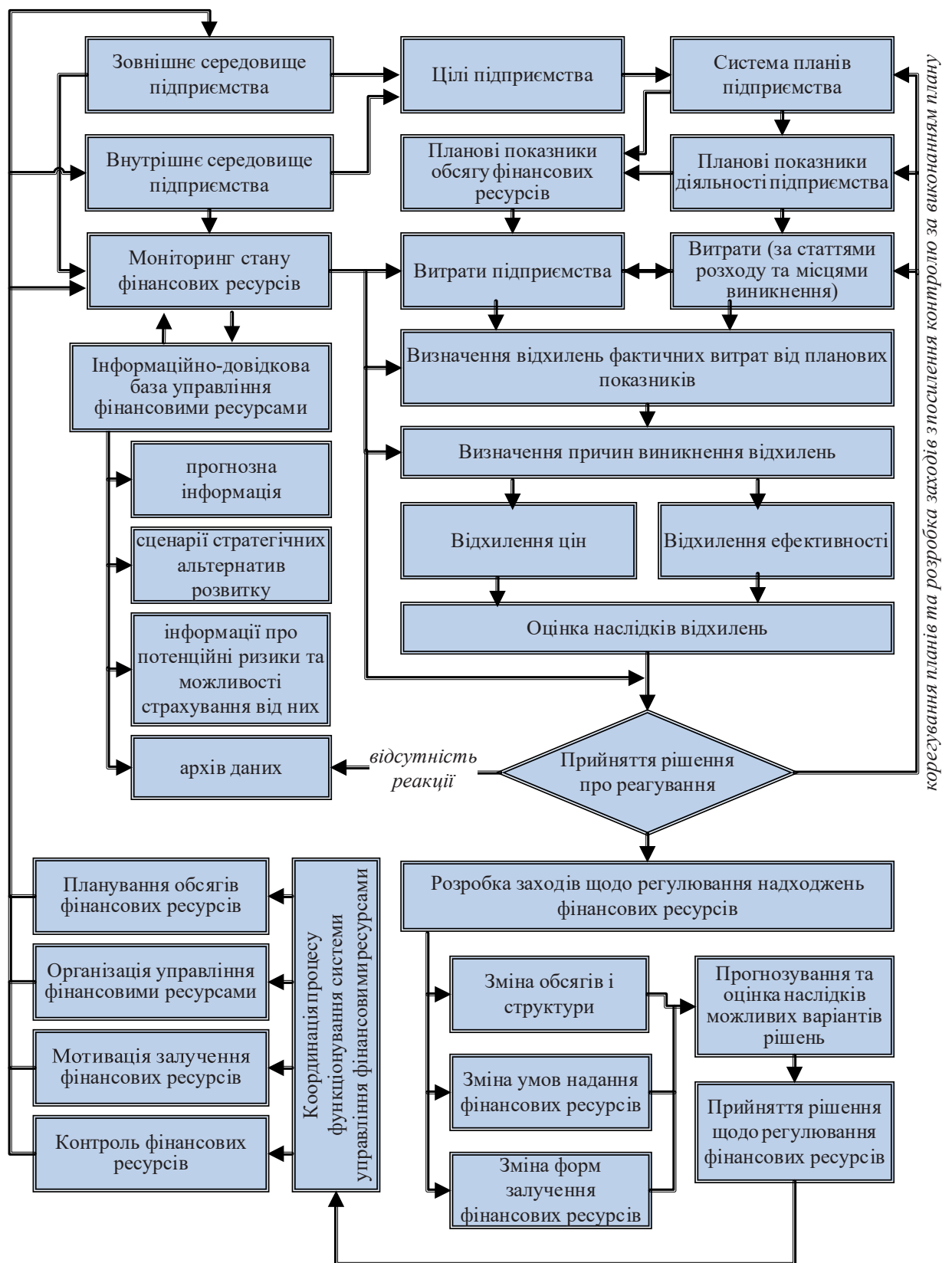


Рисунок 1.7 – Послідовність регулювання процесу управління фінансовими ресурсами підприємства [19]

Стрижневим елементом наведеної послідовності є комплекс контрольно-аналітичних операцій із випереджувального передбачення або своєчасного встановлення впливу факторів, непередбачених планами підприємства.

Основною формою упорядкування управлінських робіт в сфері формування фінансових ресурсів стає виконання низки планових процедур, в межах яких відбувається визначення термінів проведення управлінських робіт, обсяги очікуваних результатів, встановлення порядку проведення аналізу і оцінки наслідків порушень, підготовка належної нормативної та інформаційно(довідкової бази, організаційне супроводження та контроль реалізації заходів, спрямованих на відновлення сталого функціонування підприємства.

Важливе значення і роль процесів комунікаційно-інформаційного обміну в управлінській системі, яка розглядається, обумовлює провідний характер функції моніторингу і контролю серед управлінських операцій, що здійснюються у цій сфері.

Моніторинг управління фінансовими ресурсами підприємства є сукупністю інформаційно(аналітичних, розпорядницьких та контрольних операцій, зміст яких полягає у зборі та обробці необхідної інформації про динаміку змін підконтрольних показників, а також із надання результатів для аналізу відхилень, що допущені в сфері фінансів, оцінки їхнього впливу на рівень витрат підприємства та умови надання залучених фінансових ресурсів, генерації та реалізації належних управлінських рішень, необхідних для оперативного та повного пристосування підприємства до змін умов зовнішнього середовища, або конкретної фінансової установи.

При цьому слід підкреслити, що функціональне наповнення системи управління фінансовими ресурсами підприємства має бути набагато більш широким, ніж простий комплекс заходів із пасивного відстеження умов господарського середовища, пов'язаних із формуванням власних або залученням позикових фінансових ресурсів. Навпаки, дієвість функціонування системи моніторингу, що розглядається, буде забезпечуватися насамперед активною прогностично(діагностичною спрямованістю усіх операцій, що будуть

виконуватися в межах реалізації інформаційно(аналітичних процедур.

Іншою важливою передумовою забезпечення належного рівня ефективності роботи системи управління фінансовими ресурсами підприємства є досягнення обов'язкової відповідності внутрішньої побудови інформаційно(аналітичного комплексу до обсягів, характеру та різноманіття тих проблем, які можуть виникати у сфері фінансів підприємства із широким колом його реальних та потенційних фінансових партнерів, інших чинників внутрішнього та зовнішнього середовища.

Крім того, раціональність внутрішньої побудови та ймовірна ефективність функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства в чималому ступені залежить від достатності обсягу довідково(аналітичної бази. Така база, по(перше, має бути достатньою за змістом та різноманіттям для отримання повного та всебічного опису вихідної ситуації (постановки управлінської проблеми визначення потреб підприємства у залученні додаткових фінансових ресурсів та встановлення джерел задоволення цих потреб).

По(друге, відповідати вимогам проведення повного обсягу передбачених методично розрахункових операцій кредитоспроможності підприємства і т.д. При цьому особливого значення набуває необхідність структуризації інформаційної бази у напрямках повного висвітлення усіх чинників, що мають бути враховані при проектуванні системи управління фінансовими ресурсами підприємства, а також встановлення характеру й закономірностей зміни інтенсивності взаємного впливу (прямого та опосередкованого) цих чинників на формування фінансових ресурсів підприємства у цілому.

При побудові системи управління фінансовими ресурсами підприємства слід також брати до уваги необхідність урахування довгострокового характеру цілей і завдань підприємства у сфері формування фінансових ресурсів. Отже, здійснення інформаційно(аналітичних процедур має враховувати усе наявне різноманіття цілей (коротко(, середньо, довгострокових), які підприємство переслідує у процесі формування фінансових ресурсів, а не лише зосереджуватися на виявленні певних відхилень у кількісних або якісних характеристиках видів фінансових ресурсів (власних та залучених).

Необхідність забезпечення гнучкості у побудові та при функціонуванні системи управління фінансовими ресурсами додатково посилюється ієрархічно різноспрямованим характером функціонування цієї системи. Користувачами аналітично(довідкової інформації, що генерується в процесі моніторингу на підприємстві можуть виступати працівники, задіяні у різних функціональних підрозділах, з різною сферою та мірою відповідальності, різними управлінськими повноваженнями та ін.

Таким чином, внутрішня побудова системи управління фінансовими ресурсами підприємства має обов'язково враховувати різноманіття потреб, які необхідно задовольнити при постачанні моніторингових відомостей - відповідно до різниці у вимогах щодо повноти, оперативності, достовірності одержаної інформації. В цілому, конкретний зміст вимог визначається характером та мірою гнучкості управлінських рішень, які приймаються на різних рівнях управлінської ієрархії.

Крім того, побудова системи управління фінансовими ресурсами підприємства також повинна відповідати певному співвідношенню встановлених цілей та завдань, що також потребує ретельного погодження розподілу відповідальності за здійснення цих процедур. Забезпечення такого погодження, з одного боку, вимагає структурування фінансово(аналітичних показників, які використовуються відповідно до чітко встановлених цілей підприємства та чинників, що впливають на успішність досягнення цих цілей. З іншого боку, організаційне забезпечення системи управління фінансовими ресурсами підприємства також має відповідати вимогам розподілу відповідальності та повноважень між виконавцями.

Забезпечення ефективності функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємства великою мірою залежить також від гнучкості реагування цієї системи на непередбачувані події. Запорукою досягнення такої гнучкості виступає не тільки оперативність здійснення контрольних та облікових процедур у реальний момент часу, а насамперед урахування циклічності розвитку більшості економічних процесів, в основі розгортання яких можна визначити

послідовність ситуацій, що повторюються.

Таким чином, об'єктом обов'язкового вивчення і спостереження в системі управління фінансовими ресурсами підприємства слід вважати також кількісні та якісні параметри описаних закономірностей (передумови виникнення стандартних та нестандартних ситуацій). Здійснення оперативного контролю за виконанням планових показників є основною ланкою в системі управління фінансовими ресурсами підприємства, оскільки відбиває стан надходження залучених фінансових ресурсів та нагромадження власних фінансових ресурсів у порівнянні з запланованими параметрами.

Основою системи управління фінансовими ресурсами суб'єкта господарювання є дві складових: управління створенням фінансових ресурсів та управління використанням фінансових ресурсів, або їх функціонуванням.

Таким чином, управління фінансовими ресурсами є доволі багатofакторним процесом, який має відмінності залежно від розміру підприємств, їх галузевої приналежності. Забезпечення ефективності роботи системи управління фінансовими ресурсами підприємства значною мірою залежить також від гнучкості реагування цієї системи на непередбачувані події. Окреме підприємство зазвичай має керуватися саме тим критерієм, який на певний момент його діяльності є найбільш доцільним.

1.3 Науково-методичні підходи до оцінки ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства

У загальному розумінні аналіз – це взаємопов'язані і взаємозумовлені методи вивчення і наукового дослідження певних явищ, процесів, дій, результатів, які в економіці застосовується з метою виявлення закономірностей і тенденцій розвитку економічних процесів, встановлення та оцінки основних факторів, які позитивно або негативно впливають на показники ефективності [2].

Результати аналізу вживають для прогнозування і перспективного

планування економічних процесів, а також для розробки програм і рекомендацій подальшого ефективного розвитку підприємства, його прибуткової діяльності.

Аналіз фінансових ресурсів підприємства – це важливий елемент загальної системи управління підприємством, система способів накопичення, обробки трансформації і використання інформації для забезпечення його конкурентоспроможності.

При формуванні та використанні фінансових ресурсів необхідно враховувати як внутрішні, так і зовнішні чинники, які впливають на функціонування підприємства.

До зовнішніх факторів можна віднести:

- політичні: ступінь монополізації виробництва, розвиток зовнішньоекономічних зв'язків;
- економічні: рівень розвитку виробництва, наявність платоспроможного попиту;
- правові: форми власності, система оподаткування, соціальні гарантії;
- територіальні: джерела сировини, ринки збуту, розвиток інфраструктури;
- демографічні: чисельність населення, міграційні процеси;
- екологічні: стан навколишнього природного середовища.

Якщо розглядати внутрішні чинники, то вони, в свою чергу, поділяються на організаційно-технічні і фінансово-економічні.

До числа організаційно-технічних можна віднести технічну забезпеченість виробництва, ступінь використання передових технологій, рівень організації виробництва, механізм управління, продуктивність праці, маркетингову діяльність тощо.

Фінансово-економічні включають в себе обсяг продукції, її конкурентоспроможність, обсяг фінансових ресурсів і їх структуру, дохід та інше. Для здійснення аналізу потрібно враховувати відповідну послідовність.

Перший етап – оцінка структури джерел фінансових ресурсів в цілому, аналіз джерел власних коштів, аналіз джерел позикових коштів, аналіз кредиторської заборгованості.

Другий етап – аналіз складу і структури загального капіталу в цілому, аналіз основного капіталу, аналіз оборотного капіталу, аналіз дебіторської заборгованості.

Третій етап – аналіз ліквідності балансу підприємства, перевірка надходження і витрачання фінансових ресурсів підприємства, тобто його здатність розраховуватися за своїми зобов'язаннями власним майном за певний період часу. Для вирішення вищезазначених завдань використовують різні види аналізу фінансових ресурсів підприємства, які забезпечуються відповідними прийомами та методами [34]. З огляду на особливості аналізу фінансових ресурсів підприємства, наше власне бачення аналізу фінансових ресурсів є таким:

- у напрямку управлінського рішення: аналіз формування джерел фінансових ресурсів; аналіз напрямів використання; аналіз фінансової структури; операції, які здійснюють за допомогою цих ресурсів;

- за суб'єктами аналізу: внутрішній аналіз; зовнішній аналіз;

- за ступенем деталізації: поглиблений аналіз; експрес-аналіз; ситуаційний аналіз;

- по порівняльній характеристиці: якісний аналіз; кількісний аналіз; за змістом: аналіз обсягів; аналіз динаміки; аналіз структури; аналіз темпів зміни; аналіз вартості джерел; аналіз оптимізації структури; аналіз ефективності управління;

- за способом подачі аналітичних даних: текстова форма; таблична форма; графічна форма;

- за характером інформації: аналіз базових показників; аналіз розрахункових показників;

- за ступенем охоплення об'єктів: суцільний; вибірковий об'єкт; по використовуваних методів,

- прийомами: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; трендовий аналіз; аналіз фінансових показників; порівняльний аналіз факторний аналіз;

- за часом здійснення: перспективний аналіз; поточний аналіз; ретроспективний аналіз.

Більшість авторів у наукових роботах використовують аналіз джерел фінансових ресурсів за методами і прийомами, які розглянемо докладніше:

- горизонтальний аналіз передбачає порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;
- вертикальний аналіз ґрунтується на визначенні питомої ваги окремих показників фінансових ресурсів підприємства в їх сукупності;
- трендовий аналіз ґрунтується на порівнянні кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показника, очищеної від випадкових впливів і індивідуальних особливостей окремих періодів;
- аналіз фінансових показників передбачає можливість аналізу фінансових ресурсів підприємства на підставі відносних показників, розрахованих для конкретних потреб аналізу і управління, визначення їх взаємозв'язку;
- порівняльний аналіз фінансових ресурсів підприємства має на меті порівняння однакових показників досліджуваного підприємства із запланованими, нормативними рівнями цих показників, а також з показниками окремих підрозділів і структурних одиниць самого підприємства, з показниками підприємств-конкурентів. В ході використання цього методу передбачається розрахунок розміру абсолютних і відносних відхилень показників. Аналіз ґрунтується на аналізі впливу окремих факторів (причин) на результативні показники;
- факторний аналіз ґрунтується на визначенні впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження. При цьому факторний аналіз може бути як прямим (власне аналіз), коли результативний показник розділяють на окремі складові, так і зворотним (синтез), коли його окремі елементи з'єднують в загальний результативний показник [48].

Розглянемо детальніше аналіз фінансових показників. Результати в будь-якій сфері бізнесу залежать від наявності та ефективності використання фінансових ресурсів, які забезпечують ефективну діяльність підприємства.

Фінансова стабільність підприємства визначається перевищенням доходів

над витратами підприємства, що забезпечує вільний обіг його грошових потоків.

Фінансова стабільність дозволяє формувати і використовувати фінансові ресурси, що в результаті забезпечує розвиток підприємства на основі збільшення прибутку і вартості капіталу при збереженні відповідного рівня платоспроможності і кредитоспроможності.

Щоб оцінити ефективність формування і використання фінансових ресурсів необхідно знати:

- співвідношення вартості матеріальних оборотних коштів і величин власних і позикових джерел їх формування, що визначає стійкість фінансового стану підприємства;
- сутність фінансової стійкості підприємства – забезпеченість запасів і витрат власними джерелами їх формування;
- платоспроможність підприємства є зовнішнім проявом фінансової стійкості;
- причина ступеня платоспроможності (або неплатоспроможності) підприємства
- ступінь забезпеченості запасів і витрат джерелами.

Ці співвідношення дозволяють з'ясувати чи правильно підприємство керує фінансовими ресурсами, важливо, щоб стан фінансових ресурсів відповідав вимогам ринку і відповідав потребам розвитку підприємства.

Фінансовий стан підприємства залежить від того, яким капіталом володіє підприємство, наскільки оптимальна його структура, наскільки доцільно він трансформується в основні та оборотні фонди [4].

На підставі аналізу балансових співвідношень можна визначити тип фінансової стійкості підприємства:

- абсолютний – власні оборотні кошти (ВОК) забезпечують виробничі запаси і витрати (ВЗ) і виконується співвідношення ($VZ \leq BOK$);
- нормальний – виробничі запаси і витрати (ВЗ) забезпечуються сумою власних оборотних коштів (ВОК) і довгостроковими позиковими джерелами (ДПДФ), дотримується співвідношення ($BOK \leq VZ \leq ДПДФ$);

– нестійкий – виробничі запаси і витрати (ВЗ) фінансуються за рахунок власних оборотних коштів (ВОК), довгострокових позикових джерел фінансування(ДПДФ) і короткострокових кредитів і позик (ККІП), тобто за рахунок загальних джерел фінансування запасів, виконується співвідношення ($ДПДФ \leq ВЗ \leq ККІП$);

– кризовий – виробничі запаси і витрати (ВЗ) не забезпечуються загальними джерелами формування ресурсів, підприємство знаходиться на межі банкрутства, виконується тільки таке співвідношення ($ККІП \leq ВЗ$)[18].

По–друге, необхідно розрахувати відносні показники, що визначають частку власних коштів в кругообігу фінансових ресурсів, фінансову незалежність підприємства, маневреність власних коштів, залежність від зовнішніх кредиторів (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Коефіцієнти фінансової стійкості підприємства

Показник	Методика розрахунку	Нормативне значення	Значення коефіцієнту
коефіцієнт фінансової незалежності (автономії, $K_{ФН}$)	$K_{ФН} = \frac{ВК}{ВБ}$	$\geq 0,5$	Показує долю власного капітал (ВК) в загальній сумі валюти балансу (ВБ)
коефіцієнт концентрації позичкового капіталу ($K_{КПК}$)	$K_{КПК} = \frac{ПК}{ВБ}$	$\leq 0,5$	Показує скільки позикових коштів в активах підприємства та ступінь залежності підприємства від кредиторів
коефіцієнт фінансового ризику ($K_{ФР}$)	$K_{ФР} = \frac{ПК}{ВК}$	≤ 1	Показує скільки позикових коштів, залучено підприємством на 1 гривню вкладених в активи власних коштів
коефіцієнт фінансової залежності ($K_{ФЗ}$)	$K_{ФЗ} = \frac{ВБ}{ВК}$	≤ 2	Показує, скільки гривень активів припадає на одну гривню власного капіталу ($ВБ / ВК$)

Якщо порівняти показники з нормативними значеннями, то можна оцінити наскільки ефективно підприємство формує фінансові ресурси.

Оцінити ефективність використання ресурсів, які вкладені в підприємство можна за допомогою показників оборотності окремих видів ресурсів і його загальної величини, рентабельності засобів підприємства та їх джерел.

Показники прибутку і рентабельності в фінансовому сенсі характеризується ефективність діяльності підприємства (рисунок 1.7) [18].

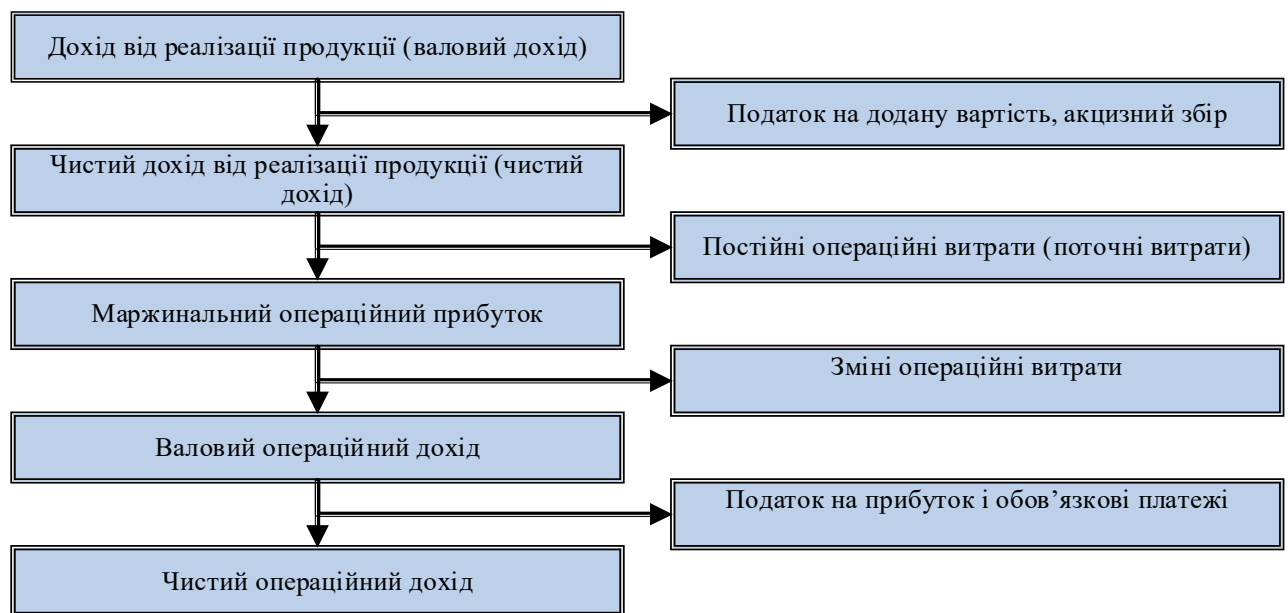


Рисунок 1.7 – Формування прибутку на підприємстві

Прибуток підприємств формується в процесі кругообігу коштів. За економічною сутністю прибуток виражає приріст економічної вигоди (корисності використання ресурсів) за певний період часу в грошовому вираженні.

Результатом діяльності організації по виробництву продукції (виконання робіт, надання послуг) на основі залучення капіталу, праці та основних засобів, є отримання прибутку. Розрізняють валовий прибуток, прибуток від реалізації, прибуток до оподаткування і чистий прибуток.

Валовий прибуток показує результат від використання ресурсів в виробництві, прибуток від реалізації – від основних видів діяльності, прибуток до оподаткування – інші доходи і витрати, чистий прибуток – кінцевий фінансовий результат, який призначений виключно для використання для конкретних цілей, що визначаються підприємством.

При оцінці показників прибутку потрібно вивчити динаміку змін, темпи його зростання в порівнянні з плановими показниками або показниками попередніх періодів, розглядати вплив факторів на результат господарювання.

Для оцінки рівня ефективності фінансово-господарської діяльності застосовується показники рентабельності, що характеризує рівень прибутковості [22, с.44].

Показник рентабельності – це відносний показник, який виражається у

відсотках і в якому прибуток зіставляється з деякою базою, характеризує підприємство з однією з двох сторін – ресурси або сукупний дохід у вигляді виручки, отриманої від контрагентів в ході поточної діяльності.

Часто використовуються показники: рентабельності активів (капіталу); чистих активів; власного капіталу; рентабельності діяльності; рентабельності продажів і продукції (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Коефіцієнти рентабельності

Показник	Методика розрахунку	Значення коефіцієнту
рентабельність продукції ($P_{пр}$)	$P_{пр} = \frac{ВП}{СРП}$ ВП – валовий прибуток СРП – собівартість реалізованої продукції	Показує, скільки отримано прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво
валова рентабельність реалізації ($P_{вр}$)	$P_{вр} = \frac{ВП}{ЧД}$ ЧД – чистий дохід	Показує, який відсоток прибутку отримує підприємство з кожної гривні реалізації
операційна рентабельність реалізації ($P_{ор}$)	$P_{ор} = \frac{ОП}{ЧД}$ ОП – операційний прибуток	Показує рентабельність підприємства після відрахування витрат на управління, збут, тобто витрат не пов'язаних з виробництвом.
рентабельність оборотного капіталу ($P_{об}$)	$P_{об} = \frac{ОП}{СвОА}$ СвОА – середня вартість оборотних активів	Показує, здатність підприємства отримувати прибуток від операційної діяльності
рентабельність активів (P_o)	$P_o = \frac{ПдСВтП}{СвОА}$ ПдСВтП – прибуток до сплати податків та відсотків	Показує, ефективність використання підприємством своїх активів для отримання прибутку

Порівняння показників рентабельності дозволяє оцінити прибутковість від використання кожної гривні вкладених ресурсів: збільшення показників свідчить про підвищення ефективності використання ресурсів і навпаки зменшення показників свідчить про неефективне використання фінансових ресурсів.

Основні чинники зростання прибутку і рентабельності на комерційному підприємстві:

- збільшення виручки від реалізації продукції (робіт, послуг);
- зниження витрат, отже, і собівартості продукції (робіт, послуг) [22].

Також за допомогою аналізу ліквідності та платоспроможності можна

отримати об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства, побачити зміни у структурі активів і пасивів, своєчасно виявити і усунути правопорушення і недоліки у фінансовій діяльності, а, отже, і в управлінні ресурсами підприємства.

На практиці виділяють високоліквідні, низьколіквідні та неліквідні активи.

Ступінь ліквідності активів визначається їх швидкістю перетворення в грошові кошти. У бухгалтерському балансі активи підприємства розташовуються в порядку зменшення ліквідності і діляться на наступні групи:

- високо ліквідні (A1) – активи, що володіють максимальною ліквідністю. До них належать грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення(інвестиції) підприємства;

- швидко ліквідні (A2) – активи, що володіють високою ліквідністю. До цієї групи входить дебіторська заборгованість та інші оборотні активи;

- повільно ліквідні (A3) – активи, що володіють повільною ліквідністю: запаси і дебіторська заборгованість, витрати майбутніх періодів;

- важколіквідні (A4) – необоротні активи організації.

У той же час пасиви бухгалтерського балансу групуються за ступенем терміновості погашення зобов'язань і підрозділяються на наступні групи:

- найбільш термінові зобов'язання (П1) – пасиви, що мають високу терміновість погашення, а саме кредиторська заборгованість;

- короткостроковими пасивами (П2) є короткострокові позикові кошти організації;

- довгостроковими пасивами (П3) визнаються довгострокові зобов'язання;

- постійні пасиви (П4) – власний капітал підприємства.

Для здійснення аналізу ліквідності балансу організації необхідно порівняти підсумки згрупованих активів і пасивів.

Баланс визнається абсолютно ліквідним при виконанні наступних нерівностей:

$A1 > П1$ – така нерівність означає, що підприємство може вчасно погасити найбільш термінові зобов'язання за рахунок коштів найбільш ліквідних активів;

$A2 > П2$ – дотримання даної нерівності показує, що підприємство має

можливість розраховатися за короткостроковими зобов'язаннями перед кредиторами швидко ліквідними активами;

$A3 > ПЗ$ – виконання даного нерівності означає, що підприємство за рахунок повільно ліквідних активів здатна погасити довгострокові позики;

$A4 \leq П4$ – таку нерівність виконується автоматично, якщо дотримуються попередні нерівності

Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються всі чотири умови.

Для більш детального визначення платоспроможності підприємства на практиці використовують фінансові коефіцієнти (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Коефіцієнти ліквідності підприємства

Показник	Методика розрахунку	Нормативне значення	Значення коефіцієнту
коефіцієнт поточної ліквідності (КПл)	$K_{Пл} = \frac{OA + BMП}{ПЗ + ДМП}$ ВМП – витрати майбутніх періодів ПЗ – поточні зобов'язання ДМП – доходи майбутніх періодів	> 1	Показує, достатність оборотних активів (ОА) для погашення поточних зобов'язань
коефіцієнт швидкої ліквідності (КШл)	$K_{Шл} = \frac{ПА - З + ВМП}{ПЗ + ДМП} =$ $= \frac{A1 + A2 + ВМП}{П1 + П2}$ З – запаси	$> 0,5$	Показує, можливість підприємства погасити поточні зобов'язання активами за виключенням запасів
коефіцієнт абсолютної ліквідності (КАл)	$K_{Ал} = \frac{ГК}{ПЗ + ДМП} = \frac{A1}{П1 + П2}$ ГК – грошові кошти	$> 0,2 - 0,5$	Показує, частку поточних зобов'язань може бути погашена миттєво

Таким чином, аналіз фінансових ресурсів підприємства полягає в рішення двох взаємопов'язаних завдань. Перше полягає в отриманні невеликої кількості ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивну картину про фінансовий стан.

Логічна структура побудови таких параметрів включатиме кілька етапів:

- розрахунок параметрів і виявлення їх змін в часі та просторовому розрізі;
- ідентифікація параметрів.

Друге завдання охоплює аналіз факторів, що впливають на фінансовий стан

підприємства та можливості їх змін на підставі отриманих результатів.

Основою ефективної методики аналізу фінансових ресурсів підприємства, є здійснення процедур у відповідній послідовності і в повному обсязі, що дозволить повно оцінити ефективність і якість процесів формування, використання і розміщення фінансових ресурсів підприємства.

Таким чином, в системі управління підприємством аналіз формування та використання фінансових ресурсів є одним з найважливіших елементів. Користувачі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, в яких відображаються фінансові ресурси, по-різному використовують методи фінансового аналізу для прийняття управлінських рішень, тому ми запропонували узагальнений перелік класифікації фінансових ресурсів і сформовану класифікацію видів аналізу фінансових ресурсів підприємства, яке дає цілісне уявлення про систему аналізу фінансових ресурсів підприємства.

Крім зазначених показників оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів, можна за допомогою методик прогнозування банкрутства. Їх зміст полягає у розрахунку коефіцієнта ймовірності банкрутства підприємства та використання шкали визначення ймовірності банкрутства.

Кожне підприємство індивідуально обирає методи, які бажає включити до зазначеної системи. Це залежить від стратегічних планів підприємства, стадії життєвого циклу й тактичних цілей.

Можна підсумувати, що головним під час аналізу фінансового стану компанії є вивчення фінансових ресурсів та дослідження якості й ефективності управління даним процесом за допомогою обраної тактики на підприємстві.

Висновки до першого розділу

У сучасних умовах розвитку економіки України підприємства змушені самотійно приймати рішення для свого ефективного розвитку. Головне завдання кожного підприємства – це забезпечення фінансовими ресурсами. Таким чином,

вся система управління повинна приділяти особливу увагу питанню організації фінансування, джерелами надходження фінансових ресурсів та їх розподілу.

Система фінансових ресурсів підприємства являє собою інструмент, за допомогою якого підприємство здатне досягти основної зі своїх цілей – збільшення власного капіталу та отримання прибутку.

У процесі дослідження виявлено, що категорії «фінансові ресурси» та «капітал» мають одну й ту ж саму економічну природу – грошові кошти. Запропоновано дефініцію фінансових ресурсів – це сукупність надходжень та грошових засобів за певний період часу, які направляються на здійснення фінансово-господарської діяльності підприємства, необхідних для його всебічного розвитку, для формування суб'єктами господарювання основних та оборотних активів і провадження діяльності з метою одержання прибутку.

Підприємство завжди повинно ретельно прораховувати доцільність або недоцільність використання залучених фінансових ресурсів в кожному випадку.

В умовах ринкової економіки різко підвищується значимість фінансових ресурсів, за допомогою яких здійснюється формування оптимальної структури і нарощування виробничого потенціалу підприємства, а також фінансування поточної господарської діяльності.

Від обсягу виробництва і його ефективності залежать розмір і структура фінансових ресурсів. Постійне зростання виробництва і підвищення його ефективності – основа збільшення фінансових ресурсів підприємства. У свою чергу, від величини фінансових ресурсів, які інвестуються в сферу виробництва, залежить зростання обсягу виробництва і ступінь його ефективності

Підтверджено, що управління фінансовими ресурсами є частиною управління підприємством та одночасно однією з функцій фінансового менеджменту, зокрема складовою елементів керованої системи, тобто об'єкта управління, куди також входять джерела утворення ресурсів та фінансові відносини.

Основною ланкою в системі управління фінансовими ресурсами підприємства є оперативний контроль за виконанням плану, оскільки він

відображає стан надходження залучених та нагромадження власних фінансових ресурсів. Виявлено, що управління фінансовими ресурсами є доволі багатофакторним процесом, який різниться залежно від розміру підприємств, їх галузевої приналежності. Ефективність існування системи управління фінансовими ресурсами великою мірою залежить також від швидкості реагування цієї системи на непередбачувані події.

Досліджено, що аналіз фінансових ресурсів компанії дозволяє виявити перспективи досягнення стратегічних цілей та розвитку компанії. Це передбачає виявлення і вирішення проблем щодо покращення складу та структури фінансування, джерел утворення і ефективності використання фінансових ресурсів та інших моментів фінансово-господарської діяльності підприємства.

В системі управління підприємством аналіз формування та використання фінансових ресурсів є одним з найважливіших елементів. Користувачі даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності, в яких відображаються фінансові ресурси, по-різному використовують методи фінансового аналізу для прийняття управлінських рішень, тому ми запропонували узагальнений перелік класифікації фінансових ресурсів і сформовану класифікацію видів аналізу фінансових ресурсів підприємства, яке дає цілісне уявлення про систему аналізу фінансових ресурсів підприємства.

2 Аналіз фінансових ресурсів та фінансового стану ТОВ «МЕЛАНІТ»

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «МЕЛАНІТ»

Будівельна галузь є однією з найважливіших галузей національного господарства, від якої залежить ефективність функціонування всієї системи господарювання в країні. Важливість цієї галузі для економіки будь-якої країни обумовлена тим, що будівництво створює велику кількість робочих місць і споживає продукцію багатьох галузей національного господарства. Економічний наслідок розвитку будівельної сфери полягає в мультиплікаційному ефекті коштів, вкладених у будівництво, адже з розвитком будівельної галузі будуть розвиватися виробництво будівельних матеріалів і відповідного обладнання, машинобудівна галузь, металургія й металообробка, нафтохімія, виробництво скла, деревообробка й фарфорофаянсова промисловість, транспорт, енергетика тощо. Крім того, будівельна галузь сприяє розвитку підприємств малого та середнього бізнесу, особливо тих, які спеціалізуються на оздоблювальних і ремонтних роботах, на виробництві та встановленні вбудованих меблів, тощо. Отже, зростання обсягів будівельної сфери неминуче викликає економічний зріст у країні й сприяє розв'язанню багатьох соціальних проблем.

Об'єктом дослідження виступає будівельна компанія ТОВ «МЕЛАНІТ», що розташована за адресою: 39600, Полтавська обл., місто Кременчук, вул. Європейська, буд. 76. ТОВ «МЕЛАНІТ» працює на ринку більше 15-ти років. Засновників юридичної особи представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Засновники ТОВ «МЕЛАНІТ»

Засновник	Розмір внеску до статутного фонду, грн	Частка, %
Яковченко Вячеслав Миколайович	900 000,00	45,0 %;
Белка Олексій Володимирович	250 000,00	12,5 %;
Бондарчук Артем Олегович	850 000,00	42,5 %.

Будівельна компанія ТОВ «МЕЛАНІТ» у своєму складі налічує три ділянки: будівельна ділянка, монтажна ділянка та ділянка з проведення оздоблювальних робіт. Монтажна ділянка налічує дві бригади та дві ланки монтажників. Вони монтують збірні залізобетонні вироби. Ділянка з проведення оздоблювальних робіт охоплює п'ять бригад: бригада теслярів, бригада штукатурів та три бригади малярів.

Окрім цього до складу досліджуваного підприємства входить ділянка відділу головного механіка (ВГМ). Вона включає дві бригади слюсарів та бригаду водіїв.

На ТОВ «МЕЛАНІТ» також є склад, столярний цех, ремонтна майстерня. Підприємство володіє виробничими корпусами, які пристосовані до умов будівельного процесу, є внутрішні транспортні комунікації.

Середньооблікова чисельність працівників ТОВ «МЕЛАНІТ» у 2021 році склала 43 осіб, у тому числі 39 осіб робітників.

У підприємства є виробничі корпуси, які задовольняють умовам будівельного процесу, існують внутрішні транспортні комунікації.

Компанія «МЕЛАНІТ» здійснює всі види робіт від початку будівництва: огороження та облаштування будмайданчика, розгортання будівельного містечка та прокладання тимчасових мереж, аж до здачі об'єкта «під ключ». Компанія надає весь спектр послуг з проектування та будівництва об'єктів будь-якої складності. Будівництво здійснюється з використанням імпортного високопродуктивного обладнання, раціональних технологій каркасномонолітного житлового будівництва і системних підходів в управлінні персоналом. [38].

Основними покупцями продукції та робіт ТОВ «МЕЛАНІТ» є індивідуальні покупці, фізичні та юридичні особи, також різні за розмірами організації. Багато із цих організацій є постійними клієнтами підприємства.

Основними видами діяльності ТОВ «МЕЛАНІТ» згідно статуту є:

41.20 Будівництво житлових і нежитлових будівель (основний);

16.23 Виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів;

46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;

46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням;

41.10 - Організація будівництва будівель;

43.39 - Інші роботи із завершення будівництва;

43.99 - Інші спеціалізовані будівельні роботи;

46.90 - Неспеціалізована оптова торгівля;

71.12 - Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах.

Також на підприємстві є ліцензія на будівництво будівель, споруд 1 і 2 рівнів відповідальності за державними стандартами [38].

На допоміжних виробництвах фірма займається виробництвом такої продукції і послуг:

- виготовлення металевих конструкцій будь-якого ступеня складності;
- виготовлення товарного бетону та газобетонних блоків;
- виготовлення дерев'яних вікон з клеєного тришарового бруса будь-яких порід дерева;

- виготовлення шпонованих виробів, дерев'яних дверей та широкого асортименту інших столярних виробів.

- виготовлення дерев'яних побутівок та протипожежних дверей.

У підприємства ТОВ «МЕЛАНІТ» є ліцензія на здійснення таких робіт:

- встановлення систем електропостачання, автоматизації технологічних ліній і виробничих комплексів, внутрішніх та зовнішніх мереж електропостачання до 1000 В, заземлюючих пристроїв всіх видів;

- налагодження систем теплопостачання і надання технічної допомоги споживачам тепла в регулюванні мереж і систем теплопостачання;

- монтаж, пуско-наладка, сервісне обслуговування парових та водогрійних котелень, теплових пунктів, насосних станцій, станцій водопідготовки;

- монтаж, пуско-наладка та сервісне обслуговування систем пожежної сигналізації, пожежогасіння, систем контролю управління доступом, охоронної сигналізації, відеоспостереження;

– будівництво модульних парових та водогрійних котелень, систем повітряного опалення під «ключ»;

– монтаж, пуско-наладка, сервісне обслуговування вузлів обліку тепла, пара, газу, промислових стоків; виготовлення щитів КВПіА, пультів управління, ввідних і розподільних шаф, парових та водогрійних котелень, теплових пунктів, насосних станцій, станцій водопідготовки – повна комплектація водогрійних і парових котлів вітчизняного та зарубіжного виробництва, теплоенергетичного обладнання і матеріалів, запірної і регулюючої арматури, систем повітряного опалення, систем водопідготовки, насосів, пароводяних і водо-водяних теплообмінників, лічильників, приладів КВП;

– комплексна автоматизація виробничих процесів внутрішніх мереж зв'язку, телебачення, локальних комп'ютерних мереж. Крім цього підприємство володіє є ліцензією на будівництво будівель, споруд 1 і 2 рівнів відповідальності з державними стандартами.

Досліджуване підприємство володіє вакуумними сушильними камерами та великими складськими територіям. Завдяки цьому ТОВ «МЕЛАНІТ» реалізує суху обрізну дошку та клеєний брус із різних порід дерев. Додатково суб'єкт господарювання здійснює послуги з перевантаження та складування та різних вантажів у м. Кременчук[38].

За досліджуваній період в експлуатацію здано наступні об'єкти: житловий будинок з приміщеннями громадського і торгового призначення, підземним паркінгом, житловий будинок на 44 квартири по вул. 1905 року, 1в. Наступним на черзі є житловий комплекс ЖК Велес, що за адресою м. Кременчук, вул. Богдана Хмельницького, 1в [38].

ТОВ «МЕЛАНІТ» є юридичною особою, що має у власності, використовує на власний розсуд належне йому майно, складає самотійний баланс, відкриває поточні рахунки в установах банків, має, відповідні штампи, фірмові бланки зі своїм найменуванням та інші реквізити.

Організаційна структура досліджуваного підприємства представлена на рисунку 2.1.



Рисунок 2.1 – Організаційна структура ТОВ «МЕЛАНІТ» [38].

Вищим органом управління підприємством є загальні збори учасників. Збори учасників призначають генерального директора. Він організовує роботу, укладає договори, виконує представницькі функції, підписує розпорядчі документи, відкриває поточні рахунки у банках, здійснює кадрові питання.

Загальними зборами учасників призначається генеральний директор, який організовує роботу, укладає угоди, виконує представницькі функції, видає доручення, відкриває в банках поточні рахунки, видає накази, затверджує штатний розклад, приймає та звільняє з роботи працівників. Генеральний директор призначає директора, який йому безпосередньо підпорядковується. За відсутності директора, його функції покладаються на комерційного директора. Директору підпорядковується головний бухгалтер, якому підпорядковуються відділ бухгалтерського обліку та звітності, каса, відділ безготівкових розрахунків, молодший бухгалтер, бухгалтер-касир та інші фахівці [38].

Фахівці компанії вивчали передовий досвід вітчизняних та закордонних будівельних компаній. Встановлено ділові стосунки з будівельними фірмами і виробниками будматеріалів Німеччини, Австрії, Білорусії, Італії, Польщі, Росії,

Словаччини. На всі види робіт ТОВ «МЕЛАНІТ» розробляє повний комплекс проектно-кошторисної документації, проектує та виготовляє спеціальне оснащення. Застосовуються новітні технології та сучасні полімерні матеріали провідних фірм: концерну «Sika» (Швейцарія), «Мареї» (Італія), «Ісомат» (Греція).

Висока оснащеність фірми сучасним обладнанням та успішне освоєння передових технологій будівництва дозволяє швидко і якісно виконувати роботи з укладання залізобетонного моноліту. Висококваліфіковані спеціаліст фірми виконують роботи будь-якої складності. Десятирічний досвід роботи в будівництві дають змогу виробити оптимальні технічні та технологічні рішення. Нині вже побудовано більш як 15 будинків житлового та адміністративного призначення в м. Кременчук

Фірма оснащена сучасним обладнанням та постійно освоює нові передові технології будівництва монолітних каркасів, швидко і якісно виконує роботи з укладання залізобетонного моноліту. Кадрове, технічне та технологічне обладнання дозволяє виконувати роботи будь-якої складності із забезпеченням їх високої якості в найкоротші терміни.

2.2 Аналіз та структура фінансових ресурсів досліджуваного підприємства

Проведення аналізу фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ» включає аналіз структури фінансових ресурсів, як джерел утворення майна підприємства та аналіз майнової структури. Фінансові ресурси ТОВ «МЕЛАНІТ» представлені у речовій формі через сформовані активи. Детально оцінити фінансові ресурси дозволить баланс підприємства. Для аналізу застосовують вертикальний і горизонтальний методи оцінки та метод фінансових коефіцієнтів.

Для оцінки активів у динаміці, проведемо їх горизонтальний та вертикальний аналіз за 2017 – 2021 роки, що наведено в таблиці 2.2

Таблиця 2.2 – Горизонтальний та вертикальний аналіз активів за 2017 – 2021 роки

Показники	роки										Відхилення, тис грн			
	2017		2018		2019		2020		2021		2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2020-2021
	тис грн	Питома вага, %	тис грн	Питома вага, %	тис грн	Питома вага, %	тис грн	Питома вага, %	тис грн	Питома вага, %				
I. Необоротні активи														
Незавершені капітальні інвестиції	56,3	0,58	77,4	0,71	1191,2	4,53	89,5	0,15	4833,5	5,54	21,1	1113,8	-1101,7	4744,0
Основні засоби	233,7	2,40	283,2	2,58	620,1	2,36	1440,2	2,41	1294,0	1,48	49,5	336,9	820,1	-146,2
Інші необоротні активи	23,8	0,24	26,4	0,24	114,8	0,44	178,1	0,30	83,5	0,10	2,6	88,4	63,3	-94,6
Усього необоротних активів	313,8	3,22	387,0	3,53	1926,1	7,33	1707,8	2,86	6211,0	7,12	73,2	1539,1	-218,3	4503,2
II. Оборотні активи														
Запаси	611,9	6,28	1577,3	14,37	2283,1	8,68	5070,2	8,48	3306,0	3,79	965,4	705,8	2787,1	-1764,2
Поточна дебіторська заборгованість	7963,5	81,69	8098,4	73,77	20244,4	77,01	48475,5	81,09	73322,5	84,00	134,9	12146,0	28231,1	24847,0
Гроші та їх еквіваленти	123,9	1,27	112,4	1,02	123,6	0,47	118,5	0,20	125,8	0,14	-11,5	11,2	-5,1	7,3
Витрати майбутніх періодів	550,5	5,65	669,2	6,10	1499,9	5,71	2960,7	4,95	2352,4	2,70	118,7	830,7	1460,8	-608,3
Інші оборотні активи	184,4	1,89	133,2	1,21	211,4	0,80	1446,8	2,42	1968,1	2,25	-51,2	78,2	1235,4	521,3
Усього обігових активів	9434,2	96,78	10590,5	96,47	24362,4	92,67	58071,7	97,14	81074,8	92,88	1156,3	13771,9	33709,3	23003,1
Усього активів	9748,0	100,00	10977,5	100,00	26288,5	100,00	59779,5	100,00	87285,8	100,00	1229,5	15311,0	33491,0	27506,3

За період з 2017 по 2021 роки спостерігається щорічне зростання вартості активів ТОВ «МЕЛАНІТ»: з 9748,0 до 87285,8 тис грн. У 2021 році вартість активів підприємства зросла на 27506,3 тис грн, або на 46,01%. Це характеризує розширення ресурсної бази підприємства; ефективність такого розширення оцінюється разом із показниками оборотності та прибутковості.

На кінець 2020 року запаси становили 5070,2 тис грн, а у 2021 році зменшилися на 1764,2 тис грн до 3306,0 тис грн. Оборотність запасів за собівартістю реалізації та залишками на кінець року зросла з 3,10 до 6,49 обороту; тривалість обороту скоротилася зі 116,1 до 55,5 дня. Це свідчить про прискорення їх обороту за прийнятою методикою.

Статті «Гроші та їх еквіваленти» та «Інші необоротні активи» займають невелику частку у складі сукупних активів. Низька частка грошових коштів обмежує можливість негайного погашення поточних зобов'язань; причини такого стану потребують окремого аналізу грошових потоків.

Поточна дебіторська заборгованість у 2021 році становила 73322,5 тис грн, або 90,44% оборотних активів. Порівняно з 2020 роком її обсяг збільшився на 24847,0 тис грн. Оборотність дебіторської заборгованості знизилася, що свідчить про уповільнення повернення коштів від дебіторів.

Щоб одержати більш повний аналіз активів ТОВ «МЕЛАНІТ» слід також вивчити стан основних засобів. Для цього розрахуємо коефіцієнти оцінки майнового стану компанії (таблиця 2.3).

Коефіцієнт зносу основних засобів у 2019–2021 роках зростав: 0,21, 0,295 та 0,384 відповідно. У 2021 році його приріст становив 0,089. Первісна вартість основних засобів за ці роки становила 784,9, 2043,0 та 2100,4 тис грн, тобто після коригування зростала. Збільшення частки накопиченого зносу потребує уваги до технічного стану основних засобів.

Процес оновлення основних засобів сприяє високоефективному виробництву.

Таблиця 2.3 – Показники оцінки майнового стану ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017 – 2021 роки

Актив	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення			
						2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
частка основних засобів в активах	0,024	0,026	0,024	0,024	0,015	0,002	-0,002	0,001	-0,009
коефіцієнт зносу основних засобів	0,470	0,550	0,210	0,295	0,384	0,080	-0,340	0,085	0,089

Темпи оновлення основних засобів впливають на коефіцієнт вибуття основних засобів: чим ближче коефіцієнт вибуття основних засобів наближається до коефіцієнту оновлення, тим нижче є рівень зносу засобів і кращим технічний стан.

Коефіцієнти оновлення та вибуття основних засобів потребують даних про первісну вартість введених і вибулих за рік об'єктів. Баланс містить лише залишки на звітні дати, тому ці коефіцієнти не розраховано; висновок про їхню динаміку за наявними даними не встановлюється.

Щоб підвищити ефективність використання основних засобів слід своєчасно здійснювати заміну і модернізацію морально та фізично застарілого обладнання, використовувати нові види будівельного обладнання, яке забезпечуватиме високу досконалість та економічність технологічних процесів.

Графік динаміки показників майнового стану демонструє зростання коефіцієнта зносу протягом 2019–2021 років. Частка залишкової вартості основних засобів в активах становила 0,024 у 2020 році та 0,015 у 2021 році, тобто зменшилася (рисунок 2.2).

Загальну структуру активів дозволить оцінити коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів (таблиця 2.4).

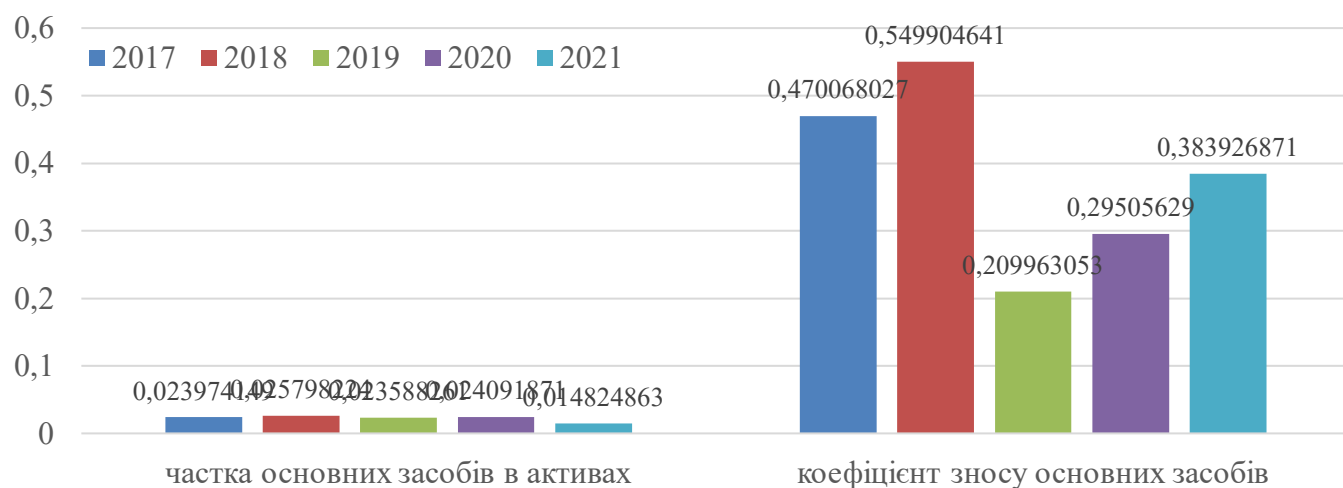


Рисунок 2.2 – Динаміка показників оцінки майнового стану ТОВ «МЕЛАНІТ» за період 2017-2021 рр.

Таблиця 2.4 – Результат розрахунку коефіцієнта співвідношення оборотних та необоротних активів ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017 – 2021 роки

Актив	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення			
						2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Співвідношення оборотних і необоротних активів	30,06	27,37	12,65	34,00	13,05	-2,70	-14,72	21,36	-20,95

Динаміка коефіцієнта співвідношення оборотних та необоротних активів за період 2017-2021 рр. наведено на рисунку 2.3

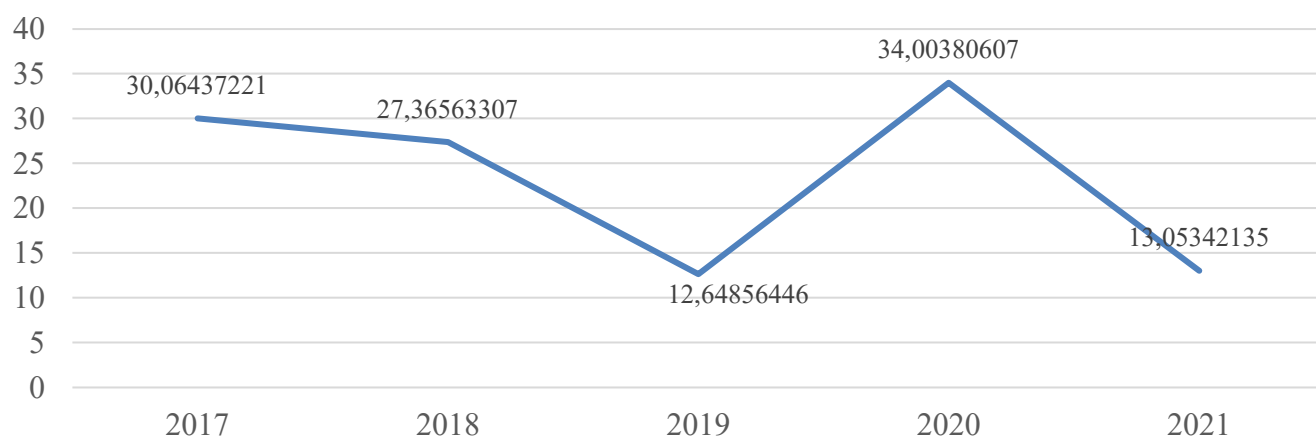


Рисунок 2.3 – Динаміка коефіцієнта співвідношення оборотних та необоротних активів за період 2017-2021 рр.

У таблиці відображено тенденції зміни коефіцієнту співвідношення оборотних і необоротних активів протягом 2017-2021 років. Зростання валюти балансу «МЕЛАНІТ» пов'язане як із ростом оборотних активів так і з зростанням необоротних активів у 2021 році.

Зростання необоротних активів у 2021 році переважно пов'язане зі збільшенням незавершених капітальних інвестицій. Водночас оборотні активи зросли переважно за рахунок дебіторської заборгованості, тоді як запаси скоротилися. Отже, збільшення активів слід оцінювати разом із тривалістю повернення вкладених коштів.

Отже, у 2021 році активи ТОВ «МЕЛАНІТ» збільшилися на 27506,3 тис грн. Розширення ресурсної бази супроводжувалося зростанням дебіторської заборгованості, тому саме по собі не свідчить про поліпшення фінансового стану.

Для ґрунтовної оцінки фінансових ресурсів досліджуваного підприємства доцільно здійснити аналіз його пасивів. Цей аналіз проводиться з метою оцінки руху фінансових ресурсів, забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства і підвищення на цій основі оборотності активів і капіталу.

Оцінка пасиву балансу ТОВ «МЕЛАНІТ» дозволить оцінити зміни у структурі власних і залучених коштів, розміри залучених в оборот підприємства довгострокових і короткострокових позикових засобів.

Результати аналізу пасиву балансу приведені у таблиці 2.5.

Структуру фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ» відображено на рисунку 2.4. Власний капітал збільшувався у 2018–2019 роках, зменшився у 2020 році на 123,4 тис грн та зріс у 2021 році на 148,1 тис грн. Його частка в загальному фінансуванні протягом досліджуваного періоду знижувалася.

Таблиця 2.5 – Горизонтальний та вертикальний аналіз пасивів за 2017 – 2021 роки

Показники	роки										Відхилення, тис грн			
	2017		2018		2019		2020		2021		2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
	тис грн	Питома вага, %	тис грн	Питома вага, %	тис грн	Питома вага, %	тис грн	Питома вага, %	тис грн	Питома вага, %				
I. Власний капітал														
Зареєстрований (пайовий) капітал	945,0	9,69	963,0	8,77	927,0	3,53	1940,0	3,25	2040,0	2,34	18,0	-36,0	1013,0	100,0
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	322,2	3,31	354,3	3,23	1964,7	7,47	828,3	1,39	876,4	1,00	32,1	1610,4	-1136,4	48,1
Усього за розділом I	1267,2	13,00	1317,3	12,00	2891,7	11,00	2768,3	4,63	2916,4	3,34	50,1	1574,4	-123,4	148,1
II. Довгострокові зобов’язання і забезпечення														
Інші довгострокові зобов’язання	7038,095	72,20	5005,759	45,60	8740,970	33,25	37691,371	63,05	71029,566	81,38	-2032,336	3735,211	28950,401	33338,195
Довгострокові забезпечення	370,426	3,80	263,461	2,40	460,051	1,75	1983,756	3,32	3738,398	4,28	-106,965	196,590	1523,705	1754,642
Усього за розділом II	7408,521	76,00	5269,22	48,00	9201,021	35,00	39675,127	66,37	74767,964	85,66	-2139,301	3931,801	30474,106	35092,837
III. Поточні зобов’язання і забезпечення														
Поточна кредиторська заборгованість за:														
товари, роботи, послуги	100,5	1,03	412,4	3,76	1337,5	5,09	675,8	1,13	1425,1	1,63	311,9	925,1	-661,7	749,3
розрахунками з бюджетом	14,0	0,14	60,9	0,55	181,6	0,69	57,2	0,10	217,1	0,25	46,9	120,7	-124,4	159,9
розрахунками зі страхування	2,4	0,02	10,2	0,09	32,3	0,12	30,6	0,05	25,1	0,03	7,8	22,1	-1,7	-5,5
розрахунками з оплати праці	12,2	0,13	50,6	0,46	163,7	0,62	129,1	0,22	146,2	0,17	38,4	113,1	-34,6	17,1
Інші поточні зобов’язання	943,179	9,68	3856,88	35,13	12480,679	47,48	16443,373	27,51	7787,936	8,92	2913,701	8623,799	3962,694	-8655,437
Усього за розділом III	1072,279	11,00	4390,98	40,00	14195,779	54,00	17336,073	29,00	9601,436	11,00	3318,701	9804,799	3140,294	-7734,637
	9748,0	100,00	10977,5	100,00	26288,5	100,00	59779,5	100,00	87285,8	100,00	1229,5	15311,0	33491,0	27506,3

На кінець 2021 року сукупні довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення становили 74767,964 тис грн (85,66% балансу). Їх деталізацію у таблиці 2.5 згенеровано для сценарію: 95% — інші довгострокові зобов'язання, 5% — забезпечення; цільове фінансування умовно прийнято рівним нулю. Цей розподіл не є фактом зі звітності; підтвердженням є лише сукупний рядок 1595.

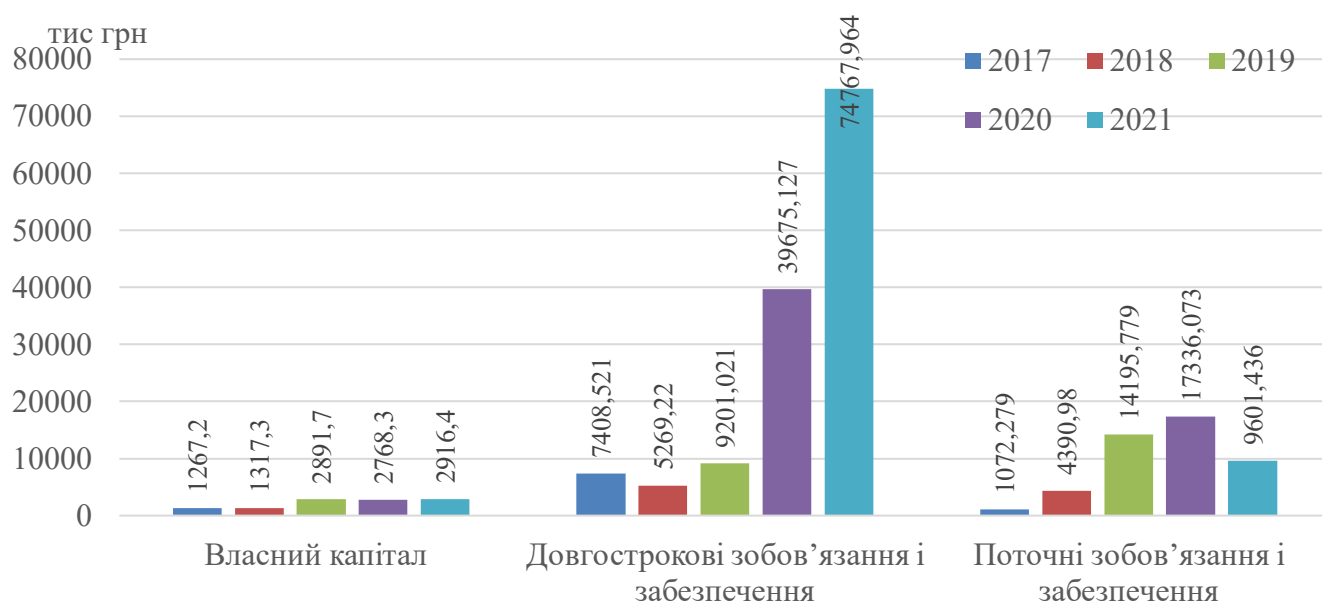


Рисунок 2.4 – Структура фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017-2021рр.

Найбільшу частку поточних зобов'язань у 2021 році становили інші поточні зобов'язання — 7787,936 тис грн, або 81,11%. Заборгованість з оплати праці зросла з 129,1 до 146,2 тис грн; її причини та строки погашення потребують окремого аналізу.

У цілому поточні зобов'язання у 2021 році порівняно з 2020 роком зменшилися на 7734,637 тис грн, або на 44,62%. Саме скорочення залишку зобов'язань не дає підстав стверджувати, що підприємство не має прострочених платежів.

Отже, структура фінансових ресурсів характеризується значною залежністю від позикового капіталу та високою часткою дебіторської заборгованості в активах. Зниження поточних зобов'язань у 2021 році є позитивною зміною, однак не усуває ризиків низької фінансової автономії.

2.3 Оцінка фінансового стану та прибутковості ТОВ «МЕЛАНІТ»

Оцінка фінансового стану підприємства характеризується фінансовими ресурсами, необхідними для задовільної роботи підприємства, їх розміщенням, ефективністю використання, платоспроможністю, фінансовою стійкістю та взаємовідносинами з контрагентами.

Ресурси, вкладені в діяльність підприємства, повинні приносити додаткові ресурси у формі виручки. Отриманий прибуток забезпечує незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Зазначене характеризує фінансову стійкість, як економічну категорію та передбачає, що аналіз фінансової стійкості дозволяє визначити фінансові можливості підприємства на відповідну перспективу.

Основні показники фінансової стійкості розраховано у таблиці 2.6. Розрахунки виконано за неокругленими вихідними сумами; округлення застосовано лише до кінцевих значень. Відхилення обчислено до округлення. Наведені нормативні значення є аналітичними орієнтирами, а не підтвердженими звітністю обов'язковими вимогами.

Таблиця 2.6 – Показники фінансової стійкості ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017-2021рр.

Показники	Нормативне значення	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення			
							2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,5	0,130	0,120	0,110	0,046	0,033	-0,010	-0,010	-0,064	-0,013
коефіцієнт фінансової залежності	2	7,69	8,33	9,09	21,59	29,93	0,64	0,76	12,50	8,33
коефіцієнт фінансового ризику (фінансового левериджу)	0,5	6,69	7,33	8,09	20,59	28,93	0,64	0,76	12,50	8,33
власний оборотний капітал		953,4	930,3	965,6	1060,5	-3294,6	-23,1	35,3	94,9	-4355,1
коефіцієнт маневрування власного капіталу	≥0,1	0,752	0,706	0,334	0,383	-1,130	-0,046	-0,372	0,049	-1,513
Коефіцієнт фінансування (власний / позиковий капітал)	1	0,149	0,136	0,124	0,049	0,035	-0,013	-0,013	-0,075	-0,014
коефіцієнт фінансової стійкості	1	0,890	0,600	0,460	0,710	0,890	-0,290	-0,140	0,250	0,180

Показник автономії вказує, яка частка активів компанії сформована за рахунок власних засобів та оцінює залежність підприємства від позиченого капіталу. Станом на кінець 2017 року 13% активів ТОВ «МЕЛАНІТ» було сформовано власними коштами, а вже у 2018 році цей показник знизився та склав 12%. За решту досліджуваного періоду (2019-2021рр.) цей показник є нижчим від нормативного, одночасно відбувається його зменшення. Такі тенденції свідчать про зростання фінансової залежності компанії від зовнішніх джерел фінансування.

За весь досліджуваний період показник фінансової залежності є вищим від нормативного значення. Одночасно спостерігаємо його зростання. Це означає ріст частки позичених коштів у фінансуванні підприємства, відповідно підприємство набуває фінансової залежності.

Коефіцієнт фінансового ризику розраховано як відношення зобов'язань і забезпечень до власного капіталу. Він зріс з 6,69 у 2017 році до 28,93 у 2021 році. Зобов'язання і забезпечення істотно перевищували власний капітал; деталізації процентного боргу звітність не містить.

Власний оборотний капітал, визначений як різниця власного капіталу та необоротних активів, у 2017–2020 роках був додатним: 953,4, 930,3, 965,6, 1060,5 тис грн відповідно. Після скорочення у 2018 році він зростав у 2019–2020 роках. На кінець 2021 року показник становив -3294,6 тис грн, тобто власного капіталу було недостатньо навіть для покриття необоротних активів.

Коефіцієнт маневреності визначено як відношення власного оборотного капіталу до власного капіталу. У 2017–2020 роках він становив 0,752; 0,706; 0,334; 0,383 і перевищував наведений орієнтир 0,1. У 2021 році коефіцієнт знизився до -1,130, що відображає дефіцит власних джерел фінансування оборотних активів.

Коефіцієнт фінансування, тобто відношення власного капіталу до позикового, зменшився з 0,15 до 0,03 і за всі роки був нижчим за одиницю. Цей показник характеризує структуру джерел фінансування; покриття поточних зобов'язань оборотними активами окремо оцінено в таблиці 2.8.

Отже, у 2017–2021 роках підприємство характеризувалося низькою

фінансовою автономією і зростанням залежності від зовнішнього фінансування. Звітність не розкриває призначення зобов'язань, тому пов'язувати всю їх суму з інвестиціями у будівництво житлових будинків без додаткових даних неможливо.

Міру забезпечення запасів джерелами утворення грошового капіталу оцінює розрахунок абсолютних значень фінансової стійкості. Порівняння розміру запасів підприємства із джерелами їх формування дозволяє визначити тип фінансової стійкості (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7 – Абсолютні показники оцінювання фінансової стійкості (визначення типу фінансового стану підприємства) за 2017-2021рр., тис грн

Показники	2017	2018	2019	2020	2021
1. Загальна величина запасів	611,9	1577,3	2283,1	5070,2	3306,0
2. Наявність власних джерел формування запасів (власні кошти)	953,4	930,3	965,6	1060,5	-3294,6
3. Наявність власних і довгострокових позикових джерел формування запасів Власні кошти + Довгострокові зобов'язання	8361,921	6199,520	10166,621	40735,627	71473,364
4. Основні джерела формування запасів Власні кошти + Довгострокові зобов'язання + Банківські кредити, умовно 0	8361,921	6199,520	10166,621	40735,627	71473,364
5. Надлишок або нестача власних джерел формування запасів (ряд. 2 – ряд. 1)	341,5	-647,0	-1317,5	-4009,7	-6600,6
6. Надлишок або нестача власних і довгострокових джерел формування запасів (ряд. 3 – ряд. 1)	7750,021	4622,220	7883,521	35665,427	68167,364
7. Надлишок основних джерел запасів (ряд. 4 – ряд. 1)	7750,021	4622,220	7883,521	35665,427	68167,364
8. Трьох компонентний показник типу фінансової стійкості	(1; 1; 1) абсолютна фінансова стійкість	(0; 1; 1) нормальна фінансова стійкість	(0; 1; 1) нормальна фінансова стійкість	(0; 1; 1) нормальна фінансова стійкість	(0; 1; 1) нормальна фінансова стійкість

Для розрахунку короткострокові банківські кредити умовно прийнято

рівними нулю за всі роки. Це згенероване припущення, а не трактування порожнього рядка 1600 звітності як нуля. За моделлю у 2017 році встановлено абсолютну, а у 2018–2021 роках — нормальну стійкість за забезпеченням запасів. Низька фінансова автономія зберігає ризики залежності від зовнішніх джерел.

Більш точно провести оцінку фінансового становища підприємства можна провівши розрахунок показників ліквідності та платоспроможності. У поточній перспективі вони дозволяють оцінити можливість здійснення своєчасних та повних розрахунків за поточними зобов'язаннями.

У разі, коли підприємство не може своєчасно погашати поточні зобов'язання, воно не зможе одночасно обслуговувати свої борги, і, відповідно, не зможе забезпечувати вимоги своїх стейкхолдерів. У випадку непогашення короткострокових зобов'язань компанія може збанкрутувати навіть за високої рентабельності.

Для оцінки здатності досліджуваного підприємства погашати короткострокові зобов'язання розрахуємо коефіцієнти ліквідності (таблиця 2.8).

Таблиця 2.8 – Показники ліквідності ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017-2021 рр.

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення			
						2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
коефіцієнт поточної ліквідності	8,798	2,412	1,716	3,350	8,444	-6,386	-0,696	1,634	5,094
коефіцієнт швидкої ліквідності	8,228	2,053	1,555	3,057	8,100	-6,175	-0,497	1,502	5,042
коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,116	0,026	0,009	0,007	0,013	-0,090	-0,017	-0,002	0,006

Коефіцієнт поточної ліквідності (оборотні активи / поточні зобов'язання) за всі роки перевищує одиницю. Однак високі балансові значення не доводять своєчасності платежів: необхідно враховувати ліквідність дебіторської заборгованості та витрат майбутніх періодів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності, визначений як відношення оборотних активів без запасів до поточних зобов'язань, за всі роки перевищує одиницю. Проте значну частину таких активів становить дебіторська заборгованість, тому реальна спроможність своєчасно погашати борги залежить від строків її стягнення.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності визначено як відношення грошей та їх

еквівалентів до поточних зобов'язань. У 2017–2021 роках він становив 0,116; 0,026; 0,009; 0,007; 0,013 відповідно. Усі значення нижчі за наведений орієнтир 0,2, що свідчить про обмежені можливості негайного погашення поточних зобов'язань.

Поточна та швидка ліквідність за прийнятою балансовою методикою перевищують наведені орієнтири, тоді як абсолютна ліквідність недостатня. Висока частка дебіторської заборгованості та низький залишок грошей потребують аналізу строків стягнення боргів. Самі коефіцієнти не доводять неефективності використання всіх фінансових ресурсів.

Для оцінки рівня віддачі ресурсів та оцінки ефективності використання джерел фінансування фінансово-господарської діяльності підприємства обчислюють коефіцієнти ділової активності. Обчислення коефіцієнтів ділової активності ТОВ «МЕЛАНІТ» наведено у таблиці 2.9

Таблиця 2.9 – Показники ділової активності ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017-2021 рр

Показник	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення			
						2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	14,72	12,83	5,87	5,82	7,44	-1,89	-6,97	-0,05	1,62
коефіцієнт оборотності обігових коштів	1,98	1,60	0,70	0,28	0,27	-0,38	-0,90	-0,42	-0,01
коефіцієнт оборотності ДЗ	2,34	2,09	0,84	0,33	0,30	-0,25	-1,25	-0,51	-0,04
Період обороту ДЗ, днів	153,7	172,4	429,5	1083,0	1217,1	18,7	257,1	653,5	134,1
Коефіцієнт оборотності поточних зобов'язань	17,40	3,85	1,20	0,93	2,26	-13,54	-2,66	-0,27	1,33
Період обороту поточних зобов'язань, днів	20,7	93,5	301,2	387,3	159,4	72,8	207,7	86,1	-227,9
коефіцієнт оборотності запасів	27,86	10,25	7,24	3,10	6,49	-17,61	-3,01	-4,14	3,39
Період обороту запасів, днів	12,9	35,1	49,7	116,1	55,5	22,2	14,6	66,4	-60,6

Оборотність власного капіталу обчислено як відношення чистого доходу до власного капіталу на кінець року. Вона зменшилася з 14,72 у 2017 році до 5,82 у 2020 році, після чого зросла до 7,44 у 2021 році. За весь період дохід на гривню власного капіталу скоротився.

Тривалість обороту власного капіталу за умовного року у 360 днів збільшилася з 24,5 дня у 2017 році до 48,4 дня у 2021 році. Для порівнянності

показники таблиці 2.9 розраховано за залишками на кінець року; середньорічні залишки не застосовуються. Оборотність запасів визначено за собівартістю, решту показників оборотності — за чистим доходом.

Оборотність оборотних активів зменшилася з 1,98 у 2017 році до 0,27 у 2021 році. Тривалість обороту зросла зі 182,1 до 1345,7 дня. Це означає зменшення доходу на одиницю оборотних активів за прийнятою методикою.

Оборотність сукупної поточної дебіторської заборгованості знизилася з 2,34 у 2017 році до 0,30 у 2021 році. Період її обороту збільшився зі 153,7 до 1217,1 дня, або у 7,92 рази. У знаменнику переважає інша дебіторська заборгованість, тому показник не можна трактувати як фактичний строк оплати покупцями без деталізації її складу.

Оборотність поточних зобов'язань визначено як відношення чистого доходу до їх підсумку в балансі. Вона знизилася з 17,40 у 2017 році до 0,93 у 2020 році, а у 2021 році зросла до 2,26. Знаменник охоплює всі поточні зобов'язання, тому це не оборотність лише торговельної кредиторської заборгованості.

Період обороту поточних зобов'язань становив 20,7 дня у 2017 році та 159,4 дня у 2021 році. Порівняно з 2020 роком він скоротився з 387,3 дня. Цей розрахунок не встановлює фактичних строків платежів чи наявності прострочень.

Динаміку показників ділової активності ТОВ «МЕЛАНІТ» для більшої наочності представимо на рисунку 2.5.

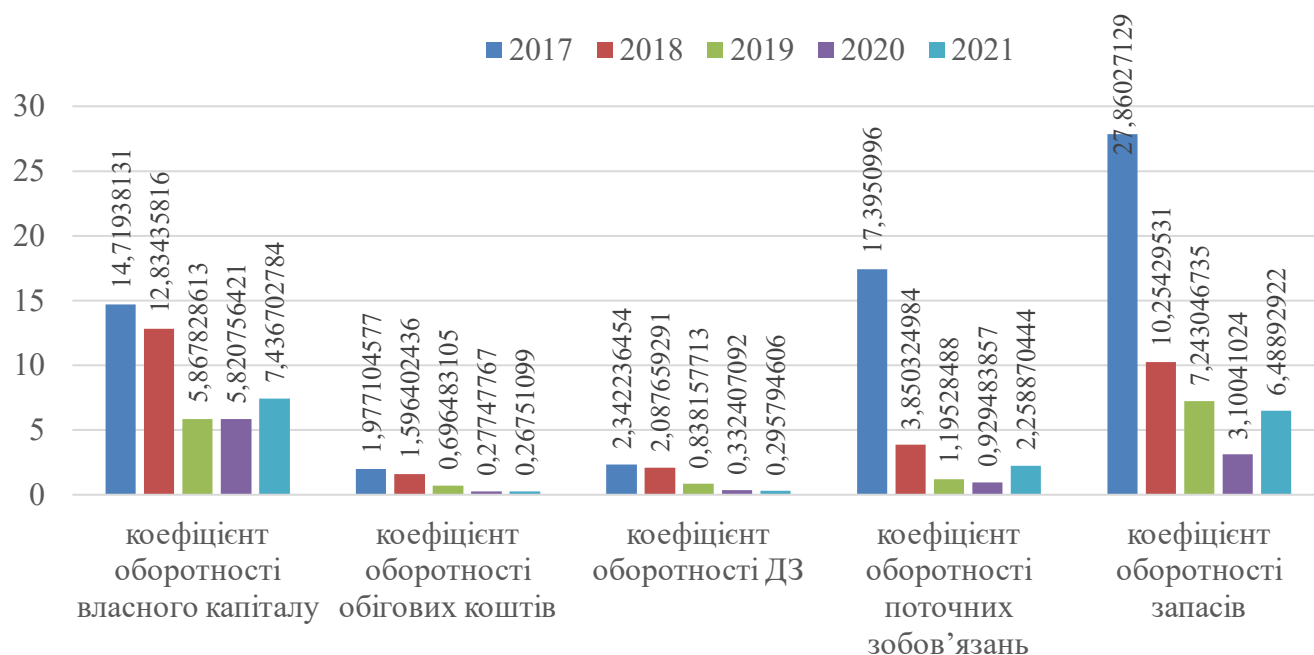


Рисунок 2.5 – Динаміка показників ділової активності ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017-2021рр.

Загалом оборотність ресурсів у 2021 році була нижчою, ніж у 2017 році. Водночас порівняно з 2020 роком оборотність власного капіталу, дебіторської заборгованості, поточних зобов'язань і запасів зросла. Для оцінки ефективності діяльності цей аналіз доповнено показниками рентабельності — співвідношенням прибутку та використаних ресурсів.

Рівень та динаміку фінансових результатів ТОВ «МЕЛАНІТ» проаналізуємо за фінансовою звітністю (таблиця 2.10). Розрахунки у таблиці 2.10 за весь досліджуваний період демонструють досягнення підприємством позитивних фінансових результатів.

Чистий дохід за звітністю у 2018 році зменшився на 9,36%, у 2019 році зріс на 0,36%, у 2020 році зменшився на 5,04%, а у 2021 році зріс на 34,60% до 21688,4 тис грн. Отже, безперервного зростання доходу протягом 2019–2021 років не було.

Таблиця 2.10 – Динаміка фінансових результатів з ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017-2021 рр.

показник	2017	2018	2019	2020	2021	відхилення							
						2017-2018		2018-2019		2019-2020		2020-2021	
						тис грн	Темп зростання, %	тис грн	Темп зростання, %	тис грн	Темп зростання, %	тис грн	Темп зростання, %
чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	18652,4	16906,7	16968,0	16113,6	21688,4	-1745,7	90,64	61,3	100,36	-854,4	94,96	5574,8	134,60
інші операційні доходи	1345,8	1439,1	84,8	1197,4	5,7	93,3	106,93	-1354,3	5,89	1112,6	1412,03	-1191,7	0,48
разом доходів	19998,2	18345,8	17052,8	17311,0	21694,1	-1652,4	91,74	-1293,0	92,95	258,2	101,51	4383,1	125,32
собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	17047,7	16174,1	16536,6	15719,7	21452,4	-873,6	94,88	362,5	102,24	-816,9	95,06	5732,7	136,47
інші операційні витрати	1890,0	1609,0	109,2	1053,8	37,6	-281,0	85,13	-1499,8	6,79	944,6	965,02	-1016,2	3,57
разом витрат	18937,7	17783,1	16645,8	16773,5	21490,0	-1154,6	93,90	-1137,3	93,60	127,7	100,77	4716,5	128,12
фінансовий результат до оподаткування:	1060,5	562,7	407,0	537,5	204,1	-497,8	53,06	-155,7	72,33	130,5	132,06	-333,4	37,97
податок на прибуток	190,9	101,3	73,3	96,8	36,7	-89,6	53,06	-28,0	72,36	23,5	132,06	-60,1	37,91
чистий фінансовий результат	869,6	461,4	333,7	440,7	167,4	-408,2	53,06	-127,7	72,32	107,0	132,06	-273,3	37,99

Зростання чистого доходу у 2021 році є позитивною зміною. Проте без даних про ціни та фізичні обсяги робіт воно не доводить збільшення обсягів послуг чи підвищення конкурентоспроможності.

Інші операційні доходи становили 1345,8 тис грн у 2017 році та 1439,1 тис грн у 2018 році, тобто зросли на 93,3 тис грн. У 2020 році вони становили 1197,4 тис грн, а у 2021 році зменшилися до 5,7 тис грн, або у 210,07 раза. Причини зміни потребують деталізації доходів.

Загальна сума доходів зросла з 19998,2 тис грн у 2017 році до 21694,1 тис грн у 2021 році. Собівартість у 2020 році зменшилася на 4,94%, а у 2021 році зросла на 36,47%. Її приріст у 2021 році перевищив приріст чистого доходу 34,60%; валовий прибуток зменшився з 393,9 до 236,0 тис грн.

Інші операційні витрати у 2021 році зменшилися з 1053,8 до 37,6 тис грн, або у 28,03 раза. Причини скорочення, у тому числі можливий вплив сумнівних боргів, у наведеній звітності не розкрито.

Проаналізуємо зміну фінансових результатів графічним методом (рисунок 2.6).

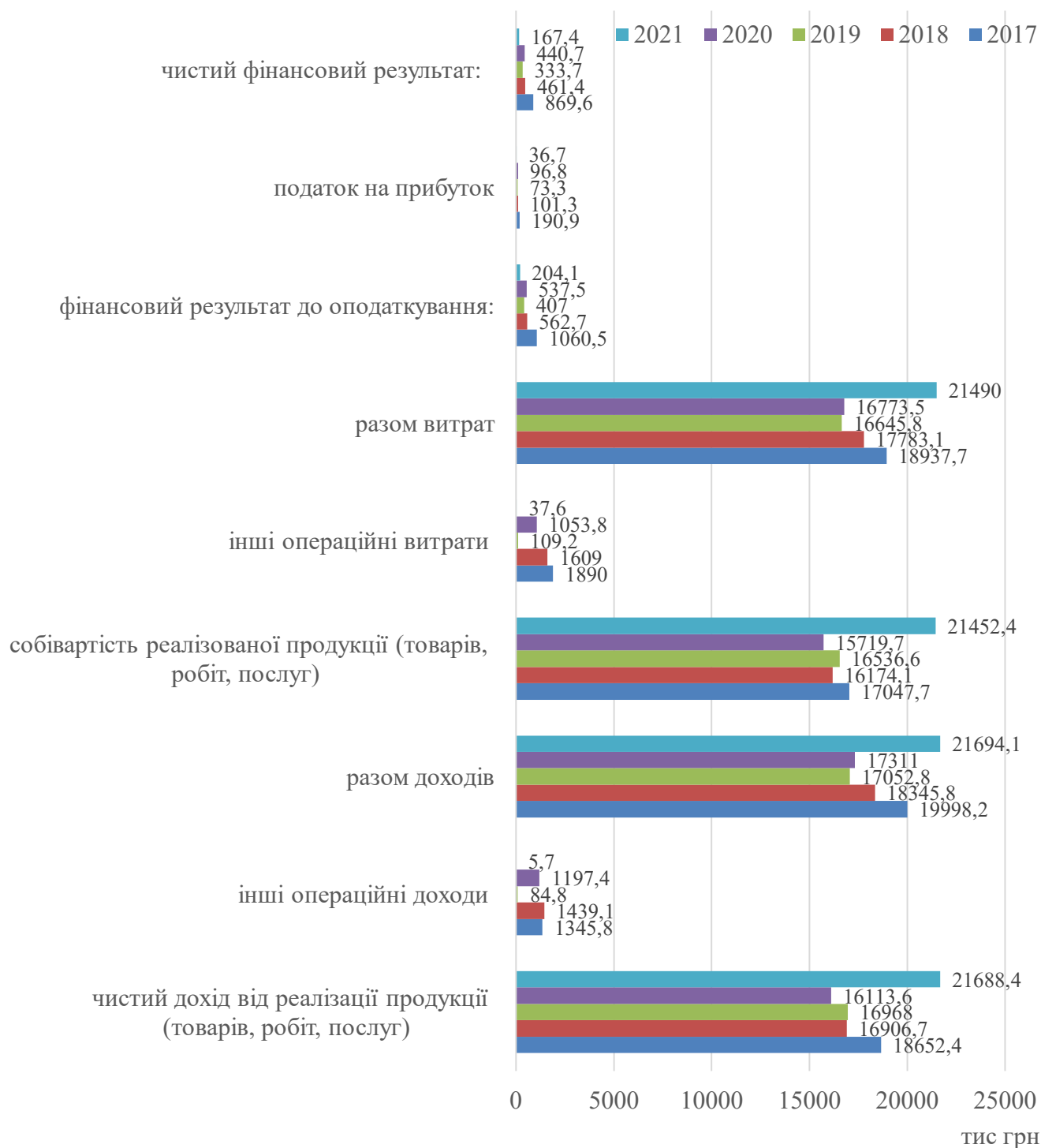


Рисунок 2.6 – Аналіз фінансових результатів ТОВ «МЕЛАНІТ» у 2017-2021 рр.

Протягом 2017–2021 років підприємство отримувало додатний чистий прибуток. Водночас його скорочення та зниження рентабельності свідчать про погіршення ефективності діяльності, попри збереження прибутковості.

Оцінювання кінцевих результатів діяльності суб'єкта господарювання використовують відносні показники рентабельності за різновидами.

Обчислені показники рентабельності та проведений їх аналіз надано в

таблиці 2.11, а візуальне відображення динаміки показників рентабельності наведено на рисунку 2.7.

Таблиця 2.11 – Показники рентабельності ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017-2021 рр

показник	2017	2018	2019	2020	2021	Відхилення			
						2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021
рентабельність підприємства	0,089	0,042	0,013	0,007	0,002	-0,047	-0,029	-0,005	-0,005
рентабельність власного капіталу	0,686	0,350	0,115	0,159	0,057	-0,336	-0,235	0,044	-0,102
рентабельність необоротних активів	2,771	1,192	0,173	0,258	0,027	-1,579	-1,019	0,085	-0,231

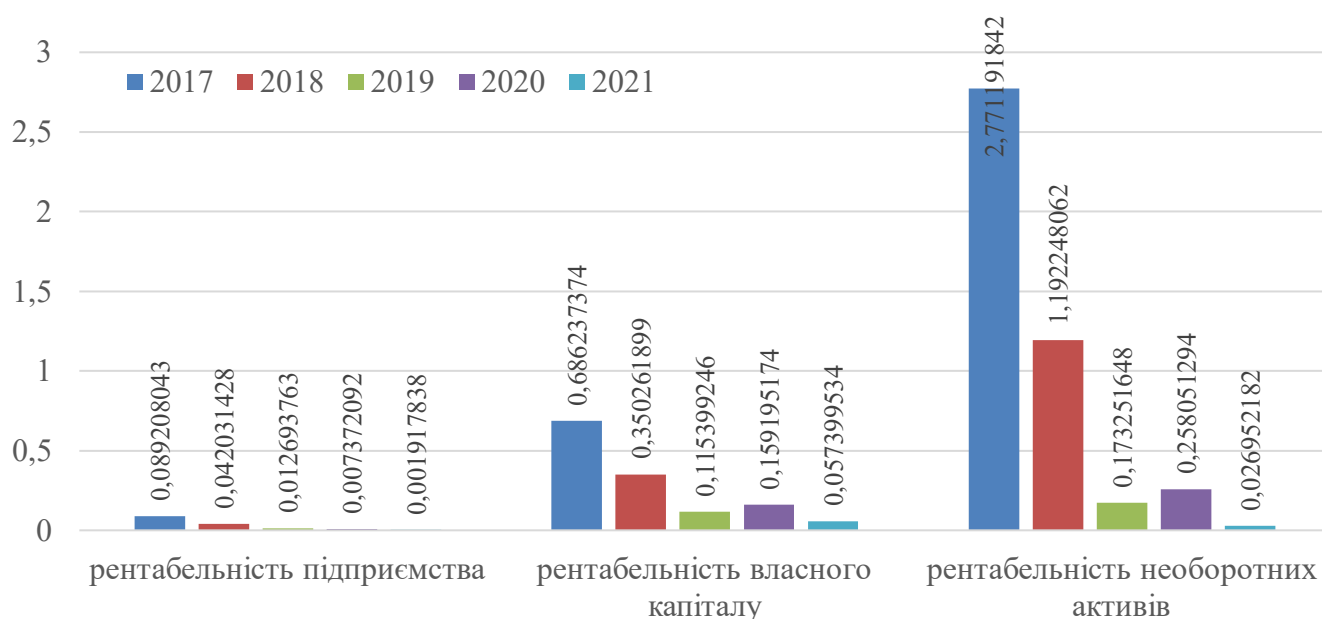


Рисунок 2.7 – Динаміка показників рентабельності ТОВ «МЕЛАНІТ» за 2017 - 2021 рр.

Згідно проведених розрахунків, досліджуване підприємство є прибутковим, а відносні показники мають наступні тенденції.

Рентабельність активів знизилася з 0,089 у 2017 році до 0,002 у 2021 році (8,92% та 0,19% до округлення у частках одиниці). Чистий прибуток зменшився з 869,6 до 167,4 тис грн, а активи зросли на 77537,8 тис грн. Показники таблиці 2.11 подано у частках одиниці та обчислено за залишками ресурсів на кінець року.

Рентабельність власного капіталу знизилася з 0,686 до 0,057. Власний капітал збільшився на 1649,2 тис грн — з 1267,2 до 2916,4 тис грн, тоді як чистий прибуток скоротився.

Рентабельність необоротних активів зменшилася з 2,771 до 0,027. Необоротні активи зросли з 313,8 до 6211,0 тис грн, або у 19,79 раза; одночасне скорочення чистого прибутку знизило їх віддачу.

Аналіз вищезазначених показників свідчить про те, що прибутковість діяльності підприємства падає. Але, по підприємству спостерігається динаміка до незначного збільшення показників рентабельності власного капіталу та необоротних активів у 2020 році.

Отже, ТОВ «МЕЛАНІТ» слід застосовувати всі можливі шляхи удосконалення процесу надання послуг, підвищення конкурентоспроможності виконаних замовлень, що сприятиме зростанню рентабельності підприємства

Висновок до другого розділу

Будівельна компанія «МЕЛАНІТ» здійснює широкий діапазон послуг з проектування та будівництва об'єктів будь-якої складності. Будівництво відбувається з використанням імпортного високопродуктивного обладнання, раціональних технологій каркасно-монолітного житлового будівництва і системних підходів в управлінні персоналом.

Основними покупцями продукції та робіт ТОВ «МЕЛАНІТ» є індивідуальні покупці та юридичні особи. Більшість із цих юридичних та фізичних осіб є постійними клієнтами підприємства.

У 2017–2021 роках ТОВ «МЕЛАНІТ» щорічно нарощувало вартість майна. На кінець 2021 року вона становила 87285,8 тис грн, що на 27506,3 тис грн більше, ніж у 2020 році. Розширення ресурсної бази супроводжувалося збільшенням дебіторської заборгованості та потребує підвищення ефективності використання активів.

Власний капітал зростав у 2018–2019 та 2021 роках, але зменшився у 2020 році. Довгострокові зобов'язання скоротилися у 2018 році та зростали протягом 2019–2021 років. Поточні зобов'язання збільшувалися до 2020 року, після чого скоротилися. Водночас частка власного капіталу в балансі знижувалася, що

посилює залежність підприємства від зовнішнього фінансування.

За забезпеченням запасів джерелами фінансування підприємство мало абсолютну фінансову стійкість у 2017 році та нормальну у 2018–2021 роках. Водночас низька автономія, зростання фінансового левериджу, недостатня абсолютна ліквідність та від’ємний власний оборотний капітал у 2021 році свідчать про суттєві фінансові ризики. Загальне зниження оборотності та рентабельності підтверджує погіршення ефективності використання ресурсів.

Усі роки підприємство отримувало додатний чистий прибуток. Фінансовий результат до оподаткування зменшився з 1060,5 тис грн у 2017 році до 204,1 тис грн у 2021 році, а чистий прибуток — з 869,6 до 167,4 тис грн. Тимчасове зростання прибутку у 2020 році не змінило загальної негативної динаміки.

Для продовження ефективного функціонування діяльності ТОВ «МЕЛАНІТ», слід намітити основні вектори покращення поточного стану та здійснювати заходи, які зможуть досягати високої рентабельності діяльності компанії, ефективності використання всіх його коштів, зменшення залежності від зовнішніх, навіть короткострокових джерел фінансування.

3 Підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами та оптимізація їхньої структури на прикладі ТОВ «МЕЛАНІТ»

3.1 Моделювання та прогнозування можливості розширення джерел фінансових ресурсів для масштабування фінансово-господарської діяльності ТОВ «МЕЛАНІТ»

Ефективна діяльність підприємства, незалежно від розміру, форми власності, виду або сфери діяльності, вимагає впровадження прогнозування як управлінської функції. Прогнозування визначається як науково обґрунтоване передбачення, формування та використання фінансових ресурсів компанії з урахуванням забезпеченості основними засобами для виробництва та ресурсами для їх зростання.

Для забезпечення ефективної господарської діяльності підприємству необхідно розробити стратегію управління фінансами. До прикладів таких стратегій належать план доходів і витрат, балансовий план та бюджет.

Поточному фінансовому плануванню притаманні наступні характеристики:

- виступає інструментом поточного управління фінансами та підсистемою фінансового планування;
- ґрунтується на стратегічному фінансовому плані і конкретизує його показники;
- спрямовується на постійне вдосконалення бізнес-процесів;
- полягає в оптимізації формування і використання фінансових ресурсів;
- підсумовує та об'єднує поточні плани за усіма напрямками та видами діяльності.

Отже, фінансове планування є підсистемою загального планування, яка удосконалює бізнес-процеси, інтегрує поточні плани за всіма напрямками діяльності, деталізує стратегічні фінансові показники, оптимізує процес формування та використання фінансових ресурсів і забезпечує поточне управління

фінансами.

Поточне планування фінансової діяльності ТОВ «МЕЛАНІТ» реалізоване у формі фінансового плану. Він характеризується високим рівнем якості, оскільки є одним із найбільш важливих інструментів управління фінансами. Важливою умовою збалансованого розвитку ТОВ «МЕЛАНІТ» є не лише система фінансового планування, а її ефективне функціонування, що відображається у фінансовому плані належної якості. Фінансовий план – дієвий інструмент управління фінансами виключно за високої якості складання. В іншому випадку план буде формальним документом. Якісна сторона фінансового плану охоплює два напрямки:

- об’єктивний, що характеризує фінансовий план як поєднання характеристик і властивостей, що визначають об’єкт саме як фінансовий план;
- об’єктивний, відображає рівень відповідності фінансового плану загальним вимогам.

Таким чином, якість фінансового плану визначається сукупністю його параметрів, що забезпечують потреби фінансового розвитку підприємства [13, с. 30].

Результативна сторона якості фінансового плану відображає прибутковість та ефективність. Зазначені показники розраховуються шляхом оцінки рівня економічної доданої вартості, рентабельності інвестованого капіталу, розміру чистого прибутку, рівня чистого грошового потоку та ін. Той фінансовий план, що забезпечить одержання максимальної ефективності при найменших витратах на планування і буде найкращим варіантом фінансового планування. Звідси, результативність фінансового плану ТОВ «МЕЛАНІТ» – це співвідношення між фінансовим результатом та витратами на обґрунтування плану.

Фінансовий план передбачає момент збалансованості, тобто відповідність фінансових цілей та фінансових інтересів, з одного боку, відповідності окремих параметрів фінансового потенціалу та пропорцій розвитку підприємства – з другого.

Фінансовий план є підсумковим документом фінансового розвитку ТОВ «МЕЛАНІТ». Він поєднує результати інших видів планування, відображає

узгодженість фінансових інтересів засновників, постачальників, кредиторів, покупців, працівників, державних органів та ін. Саме тому якісно складений фінансовий план передбачає дотримання умов дивідендної політики, системи оплати і стимулювання праці працівників, договірних умов розрахунків з кредиторами, страховиками, постачальниками та інших моментів, що сприяють фінансовому розвитку ТОВ «МЕЛАНІТ». Обов'язковим є дотримання таких параметрів фінансової діяльності, що гарантуватимуть фінансову безпеку досліджуваного підприємства. Основні параметри представимо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Умови збалансованості параметрів фінансової діяльності ТОВ МЕЛАНІТ» у 2021 р.

параметри фінансової діяльності	умови збалансованості	фактичне значення на кінець 2021 року
збалансованість структури активів та капіталу	відповідність термінів залучення капіталу рівню ліквідності активів $K_{зп} > 1$; $K_{фа} > 0,5$	$K_{зп} = 8,444 > 1$ $K_{фа} = 0,033 < 0,5$
збалансованість рівня доходності активів та витрат по залученню капіталу	економічна рентабельність активів $>$ середньозважена вартість капіталу	$0,234\% < 16,0\%$ (відсотки = 0; WACC = 16%)
збалансованість грошових потоків	чистий грошовий потік > 0	7,3 тис. грн > 0 (без курсових різниць)
збалансованість рівня доходності активів та рівня їх фінансових ризиків	досягнення мінімального рівня фінансового ризику при бажаному рівні доходності активів	Не визначає оптимум ризику та доходності

У 2021 році поточне покриття становить 8,444, автономія — 0,033. Для умовного порівняння прийнято відсоткові витрати рівними нулю та WACC = 16% як згенеровані параметри. Тоді рентабельність активів до податків і відсотків становить 0,234% і нижча за вартість капіталу. Чистий грошовий потік умовно дорівнює приросту грошей 7,3 тис грн за припущення відсутності курсових різниць та інших негрошових змін. Жоден із цих параметрів не підтверджено звітністю.

Темпи розвитку досліджуваного підприємства визначаються рівнем використання фінансових ресурсів і політикою підприємства щодо їх забезпечення. Вона спрямована на зростання прибутку, мінімізацію ризиків, досягнення

потрібного рівня ліквідності [14, с. 45].

Основні етапи складання фінансового плану на підприємстві здійснюються у такій послідовності:

- – Розроблення фінансових політик та прогнозів з окремих напрямів управління фінансами підприємства
- – Співставлення потреб у капіталі до джерел забезпечення
- – Формування проєкту.

Необхідність прогнозування фінансового стану підприємства полягає у визначенні альтернативних шляхів його розвитку. Після цього керівництво обирає оптимальний варіант і спрямовує дії на ефективне використання можливостей підприємства та реалізацію заходів для мінімізації і уникнення можливих ризиків у діяльності.

Найчастіше прогнозування фінансового стану підприємства здійснюють за допомогою регресійних моделей, економетричних моделей, імітаційного моделювання, моделей дифузії та інших. Спрогнозуємо фінансовий стан з допомогою регресійних моделей. При цьому спочатку ідентифікують фактори, що впливають на фінансовий стан, оцінюють зміни цих факторів, встановлюють залежність між зміною факторів та фінансовим станом і визначають прогнозні показники фінансового стану.

Для прогнозування обсягу фінансових ресурсів використаємо метод найменших квадратів, який належить до методів екстраполяції. Він мінімізує суму квадратів відхилень між спостережуваними та розрахунковими величинами. Такий прогноз не визначає оптимальної потреби у капіталі. Лінійну модель задає формула (3.1):

$$Y_{t+1} = a + bx_n, \quad (3.1)$$

де Y_{t+1} – прогнозний обсяг фінансових ресурсів у;

$t+1$ – прогнозний період;

a і b – коефіцієнти;

x_n – умовне позначення часу (номер прогнозованого року);

$$a = \frac{\sum_{i=1}^n x_i^2 \sum_{i=1}^n y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n x_i y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right)^2} \quad (3.2)$$

$$b = \frac{n \cdot \sum_{i=1}^n x_i y_i - \sum_{i=1}^n x_i \sum_{i=1}^n y_i}{n \sum_{i=1}^n x_i^2 - \left(\sum_{i=1}^n x_i \right)^2} \quad (3.3)$$

де n – кількість років, за які використана статистична інформація для прогнозування фінансових ресурсів;

x_i – номер i -го року;

y_i – обсяг фінансових ресурсів в i -му році.

Для розрахунку прогнозованого обсягу фінансових ресурсів побудуємо допоміжну таблицю (таблиця 3.2).

Таблиця 3.2 – Вихідні дані для розрахунку прогнозованого обсягу фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ» за методом найменших квадратів

Роки	Номер часового періоду (x)	Значення (x^2)	Обсяг фінансових ресурсів, тис. грн	$x_i y_i$
2017	1	1	9748,0	9748,0
2018	2	4	10977,5	21955,0
2019	3	9	26288,5	78865,5
2020	4	16	59779,5	239118,0
2021	5	25	87285,8	436429,0
Разом	15	55	194079,3	786115,5

В нашому випадку $n = 5$. Отже:

$$b = (5 \times 786115,5 - 15 \times 194079,3) / (5 \times 55 - 15^2) = 20387,76 \text{ тис грн}$$

$$a = (194079,3 - 20387,76 \times 15) / 5 = -22347,42 \text{ тис грн}$$

Прогноз фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ» на 2022 рік становитиме:

$$Y_{2022} = -22347,42 + 20387,76 \times 6 = 99979,1 \text{ тис грн}$$

Нижче наведено маржинальний аналіз, а не підтверджені показники підприємства. Для заповнення відсутніх даних умовно прийнято: змінні витрати — 70% сукупних витрат звітності, постійні — 30%; інших фінансових доходів і витрат немає, тому операційний прибуток у сценарії дорівнює результату до оподаткування. Доходи та витрати вважаються рівномірними протягом року. Частку 70% згенеровано як параметр сценарію; вона не оцінена за звітністю.

Таблиця 3.3 – Розрахунок порогу рентабельності, запасу фінансової стійкості та операційного важеля за 2017–2021 роки

Найменування показників	2017	2018	2019	2020	2021
1. Сумарні операційні доходи, тис. грн	19998,2	18345,8	17052,8	17311,0	21694,1
2. Змінні витрати, тис. грн	13256,390	12448,170	11652,060	11741,450	15043,000
3. Валова маржа (маржинальний дохід)	6741,810	5897,630	5400,740	5569,550	6651,100
4. Частка валової маржі у сукупних операційних доходах, %	33,71	32,15	31,67	32,17	30,66
5. Постійні витрати, тис. грн	5681,310	5334,930	4993,740	5032,050	6447,000
6. Операційний прибуток, тис. грн	1060,5	562,7	407,0	537,5	204,1
7. Поріг рентабельності, тис. грн	16852,444	16595,405	15767,700	15640,369	21028,381
8. Запас фінансової стійкості, тис. грн	3145,756	1750,395	1285,100	1670,631	665,719
9. Запас фінансової стійкості, %	15,73	9,54	7,54	9,65	3,07
10. Операційний важіль, разів (ОВ)	6,36	10,48	13,27	10,36	32,59
11. Коефіцієнт маржинального доходу	0,337	0,321	0,317	0,322	0,307

У сценарії за 2021 рік доходи становлять 21694,1 тис грн; поріг беззбитковості — 21028,381 тис грн. Запас фінансової стійкості дорівнює 665,719 тис грн, або 3,07%. Це умовний результат за згенерованим поділом витрат, а не фактичний запас безпеки підприємства.

За сценарієм запас фінансової стійкості зменшується з 3145,756 до 665,719 тис грн, або з 15,73% до 3,07%. Висновок про фактичну динаміку потребує реального поділу витрат на постійні та змінні.

Із збільшенням обсягів операційної діяльності підприємства зменшується

частка постійних витрат та відповідно, зменшується ризик для підприємства. При зменшенні операційної діяльності частка постійних витрат зростає. Разом з тим, підвищується і вплив операційного важеля на прибуток, що спричиняє ріст ризику для підприємства.

З метою визначення періоду окупності постійних витрат звітного періоду, проведемо розрахунок:

$$t = \frac{12 \cdot \text{Беззбітковий обсяг продажів}}{\text{Річний обсяг продажів}}, \quad (3.4)$$

$t_{2017} = 10,11$ місяців;

$t_{2018} = 10,86$ місяців;

$t_{2019} = 11,10$ місяців;

$t_{2020} = 10,84$ місяців;

$t_{2021} = 11,63$ місяців;

У сценарії за рівномірного отримання доходів період покриття постійних витрат становить 10,11 місяця у 2017 році та 11,63 місяця у 2021 році.

Операційний важіль у 2021 році становить 32,59 разів. За незмінної частки змінних витрат і суми постійних витрат мала зміна доходу на 1% відповідає зміні операційного прибутку приблизно на 32,59%. Чутливість залежить від згенерованого поділу витрат.

Таким чином, фінансове планування є інструментом для підвищення ефективності використання фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ». Воно сприяє забезпеченню підприємства достатнього й збалансованого обсягу фінансових ресурсів та їх оптимальної структури.

Планування діяльності підприємства сприяє залученню внутрішніх резервів ще на етапі визначення обсягів і структури активів, необхідних для досягнення планових показників.

Зважаючи на економічне та політичне становище держави, у моделі управління фінансовими ресурсами та грошовими потоками підприємства необхідно врахувати наступні складові наведені на рисунку 3.1

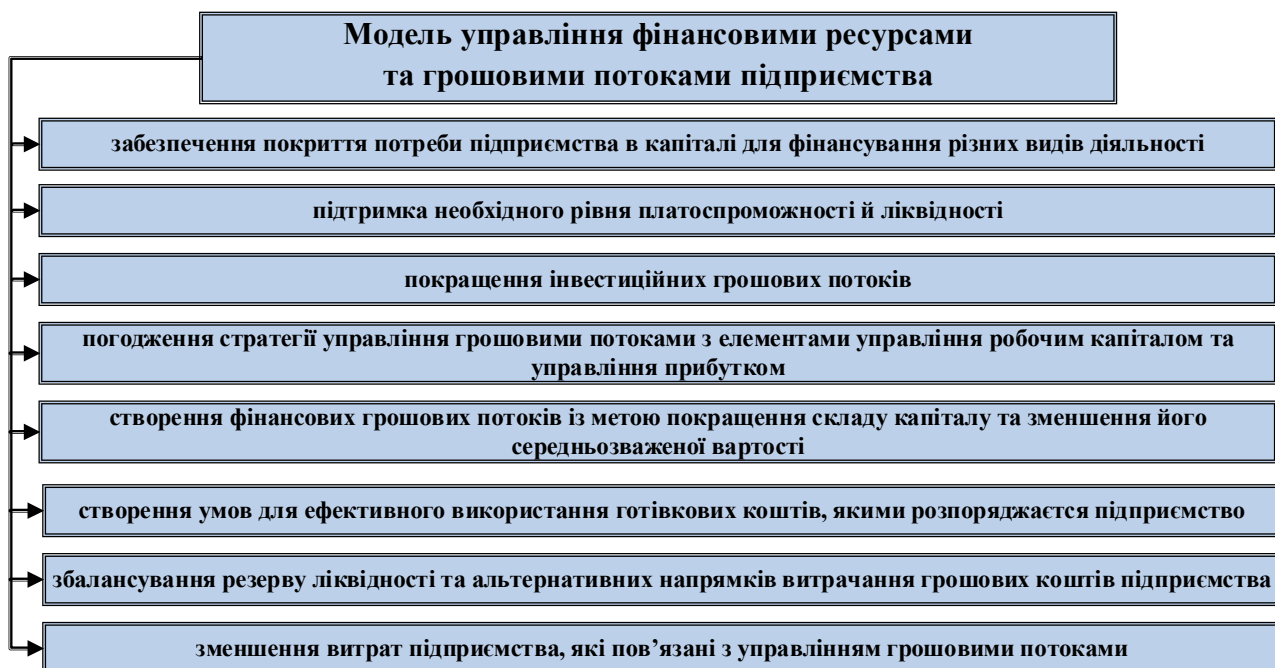


Рисунок 3.1 – Складові моделі управління фінансовими ресурсами та грошовими потоками підприємства

Таким чином, зростання доходів засновників підприємства, що проявляється у підвищенні вартості компанії та формуванні грошової доданої вартості, може бути результатом ефективного управління формуванням і використанням фінансових ресурсів.

3.2 Оптимізація структури фінансових ресурсів досліджуваного підприємства

Прийняття будь-якого управлінського рішення потребує певного обсягу фінансових ресурсів. Сукупна величина власних ресурсів підприємства у більшості випадків є недостатньою для здійснення або розширення господарсько-фінансової діяльності. Тому ефективне використання грошових коштів компанії є важливим засобом фінансового менеджменту. Щоб досягти фінансової стійкості суб'єкта господарювання в довгостроковій і короткостроковій перспективі, застосовують планування структури капіталу.

Основою планування є рівень прибутковості вкладеного капіталу, який підприємство повинно забезпечувати за умови залишення ринкової вартості без змін. Формування джерел позичених коштів сприяє підвищенню прибутковості фінансових ресурсів, водночас збільшуючи фінансові ризики підприємства.

Власний капітал – це частка майна підприємства, яка належить йому за правом власності. Власний капітал може забезпечити частину активів, що називається чистими активами. При прийнятті рішення про залучення додаткових ресурсів ззовні, управлінці повинні оцінювати кінцевий результат. У своїй діяльності підприємство може діяти виключно за рахунок власного капіталу. Така ситуація гарантує підприємству високий рівень фінансової автономії, але водночас обмежує можливості бізнесу та темпи його зростання. За умови браку власного капіталу, суб'єкт господарювання не має можливості бажаного розширення, захоплення частки ринку та збільшення доходів. Одночасне використання позикового капіталу загрожує фінансовій безпеці та незалежності підприємства. Окрім цього, у міру збільшення питомої ваги позикового капіталу зростає ризик банкрутства підприємства.

Таким чином, для успішного розвитку компанії на ринку фінансові менеджери мають здійснювати зважену політику управління фінансовими ресурсами та ухвалювати обґрунтовані рішення.

Зважене управління структурою капіталу підприємства [14]:

- забезпечує господарюючого суб'єкта обсягом ресурсів, необхідним для стратегічного розвитку;
- знижує витрати фінансування, що виникають при використанні різноманітних джерел фінансування та проведенні оплати кредиторам відсотків;
- забезпечує підвищення прибутковості підприємства;
- формує його фінансову безпеку.

Оптимальною вважається така структура капіталу, за якої встановлюється зв'язок між показником рентабельності та показником фінансової стійкості компанії. Іншими словами, зростає ринкова вартість будівельної компанії.

Ефективність структури та управління капіталом пов'язана з поняттям оптимізації. Ефективність структури капіталу аналізують за допомогою показників фінансової стійкості та рентабельності. Структуру капіталу підприємства вважають ефективною, коли виконуються умови фінансової стійкості та зростання рентабельності власних коштів підприємства [20].

Показник автономії підприємства зменшився з 0,13 до 0,033, що свідчить про недостатню фінансову незалежність. Коефіцієнт фінансового ризику зріс з 6,69 до 28,93 та істотно перевищував наведене нормативне значення 0,5. Отже, позиковий капітал значно переважав власний протягом усього періоду.

Зазначені показники інформують про те, що ТОВ «МЕЛАНІТ», є залежним від позикових коштів. Для оптимізації структури капіталу досліджуваному підприємству необхідно ліквідувати окремі зобов'язання та збільшити значення відповідних показників. Коефіцієнт маневрування власного капіталу показує, яка частка власного капіталу вкладена в оборотні кошти.

Оптимальна структура капіталу формується під впливом запланованих цілей процесу оптимізації. Основними цілями є:

- досягнення найвищого показника фінансової рентабельності;
- зменшення ціни позикових ресурсів;
- зниження значення фінансових ризиків.

Таким чином, відсутність позикових ресурсів призводить до зниження рентабельності суб'єкта господарювання. Водночас залучення позикових ресурсів

зменшує фінансову незалежність підприємства та підвищує фінансові ризики.

Покращення структури капіталу за рівнем фінансового ризику включає окремий вибір джерел покриття для різних активів компанії. При його відборі сукупні активи підприємства діляться на групи: необоротні активи; постійна незмінна частка сукупних оборотних активів, яка не залежить від зміни обсягів операційної діяльності; змінна частка оборотних активів. Склад змінної частки оборотних активів виділяє найбільшу і середню потребу [15].

Кращий склад капіталу залежатиме від стратегії фінансування активів. Традиційний критерій покриття активів передбачає, що необоротні активи, постійна частка оборотних активів і половина змінної частки оборотних активів повинні покриватися за рахунок власного та довгострокового позичального капіталу. Інша частина змінної складової оборотних активів повинна покриватися за рахунок короткострокових позик.

Таке покриття забезпечить допустимий рівень фінансової сталості розвитку підприємства [16].

Компромісний критерій покриття активів передбачає, що необоротні активи й постійна частка оборотних активів мають покриватися за рахунок власного та довгострокового позиченого капіталу, тоді як уся змінна частка оборотних коштів фінансуватиметься за рахунок поточних позичкових ресурсів.

Таке покриття забезпечить належний рівень фінансової сталості розвитку компанії.

Агресивний критерій покриття активів передбачає, що виключно необоротні активи повинні покриватися за рахунок власних та довгострокових позичкових ресурсів. Усі оборотні активи повинні покриватися короткостроковим позичковим капіталом.

За розглянутої системи покриття активів виникає проблема забезпечення платоспроможності й фінансової стабільності суб'єкта господарювання. При цьому операційна діяльність здійснюється з найменшою потребою у власних ресурсах.

Оскільки досліджуване підприємство займається будівництвом і має високу частку позикового капіталу, то за оптимального, для мінімізації ризиків, можна

було б обрати компромісний підхід до покриття активів підприємства, за яким змінна частка оборотних засобів покривається за рахунок поточних зобов'язань, а стабільна частка оборотних коштів та необоротні активи — за рахунок власних і довгострокових зобов'язань.

Таблиці 3.4–3.8 є сценарієм фінансування. Для нього прийнято наведений автором поділ оборотних активів на постійну та змінну частини.

Таблиця 3.4 – Вихідна інформація для визначення структури фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ» з метою мінімізації рівня фінансового ризику

Показники	2017 рік		2018 рік		2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %	сума, тис грн	питома вага, %
I. Необоротні активи	313,8	3,22	387,0	3,53	1926,1	7,33	1707,8	2,86	6211,0	7,12
II. Оборотні активи, у т.ч	9434,2	96,78	10590,5	96,47	24362,4	92,67	58071,7	97,14	81074,8	92,88
-постійна частина	1072,7	11,00	1494,8	13,62	1997,8	7,60	4407,6	7,37	4320,5	4,95
-змінна частина	8361,5	85,78	9095,7	82,86	22364,6	85,07	53664,1	89,77	76754,3	87,93
Всього майна	9748,0	100,00	10977,5	100,00	26288,5	100,00	59779,5	100,00	87285,8	100,00

Таблиця 3.5 відображає умовну потребу у джерелах фінансування за компромісним підходом і заданим автором поділом активів.

Таблиця 3.5 – Розрахунок розміру фінансових ресурсів ТОВ «МЕЛАНІТ» за мінімізацією рівня фінансового ризику

Показники	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.
1. Загальна сума активів, тис грн.	9748,0	10977,5	26288,5	59779,5	87285,8
2. Необоротні активи, тис грн	313,8	387,0	1926,1	1707,8	6211,0
3. Постійна частина оборотних активів, тис грн.	1072,7	1494,8	1997,8	4407,6	4320,5
4. Потреба у власних і довгострокових ресурсах (р. 2 + р. 3), тис. грн	1386,5	1881,8	3923,9	6115,4	10531,5
5. Потреба у короткострокових ресурсах (р. 1 – р. 4), тис. грн	8361,5	9095,7	22364,6	53664,1	76754,3
6. Частка власних і довгострокових позикових ресурсів $([p.4 / p.1] \times 100)$, %	14,22	17,14	14,93	10,23	12,07
7. Частка короткострокових позикових ресурсів $([p.5 / p.1] \times 100)$, %	85,78	82,86	85,07	89,77	87,93

Під час розрахунків слід враховувати, що постійна частина оборотних активів, у більшості випадків фінансується засобами власного капіталу та довгострокових запозичених коштів. Змінна частина оборотних активів фінансується переважно за рахунок короткострокового позикового капіталу. При застосуванні консервативного підходу може фінансуватися частково за рахунок власного капіталу

За заданим поділом оборотних активів обчислимо умовні орієнтири структури фінансування. Частки таблиці 3.6 перераховано від суми активів, але достовірність постійної та змінної частин за звітністю не встановлюється.

Таблиця 3.6 – Структура активів за 2017-2021 роки, %

Вид активу	роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
необоротні активи	3,22	3,53	7,33	2,86	7,12
постійна частина оборотних активів	11,00	13,62	7,60	7,37	4,95
змінна частина оборотних активів	85,78	82,86	85,07	89,77	87,93

Загальноприйняті підходи щодо фінансування активів та значення питомої ваги довгострокових залучених коштів (ДЗК), власних коштів (ВК) та короткострокових залучених коштів (КЗК) в загальній структурі активів наведено

в таблиці 3.7

Таблиця 3.7 – Підходи до фінансування активів

агресивний	40 % – ДЗК 60 % – ВК	50 % – ДЗК 50 % – ВК	100 % – КЗК
помірний	20 % – ДЗК 80 % – ВК	25 % – ДЗК 75 % – ВК	100 % – КЗК
консервативний	10 % – ДЗК 90 % – ВК	100 % – ВК	50 % – ВК 50 % – КЗК

Розрахуємо умовні орієнтири концентрації власного та залученого капіталу і фінансового левериджу за схемами таблиці 3.7 та порівняємо з фактичними показниками балансу (таблиця 3.8). Величини залежать від непідтвердженого поділу оборотних активів і не є обов’язковими нормативами.

Таблиця 3.8 – Підходи до фінансування активів

рік	фактичні значення показника			нормативні значення згідно підходом до фінансування								
				агресивний			помірний			консервативний		
	П _{вк}	П _{зк}	П _{фл}	П _{вк}	П _{зк}	П _{фл}	П _{вк}	П _{зк}	П _{фл}	П _{вк}	П _{зк}	П _{фл}
2017	13,00	87,00	6,693	7,43	92,57	12,452	10,83	89,17	8,235	56,79	43,21	0,761
2018	12,00	88,00	7,333	8,92	91,08	10,206	13,03	86,97	6,673	58,22	41,78	0,718
2019	11,00	89,00	8,091	8,20	91,80	11,201	11,56	88,44	7,650	56,73	43,27	0,763
2020	4,63	95,37	20,594	5,40	94,60	17,516	7,82	92,18	11,795	54,83	45,17	0,824
2021	3,34	96,66	28,929	6,74	93,26	13,827	9,40	90,60	9,633	55,32	44,68	0,808

За умовного поділу активів, наведеного автором, у 2017 році фактична частка власного капіталу перевищує орієнтир помірної моделі, у 2018–2019 роках перебуває між агресивною і помірною моделями, а у 2020–2021 роках — нижче агресивної. Це порівняння є сценарним і не встановлює фактичної політики фінансування. За балансом частка власного капіталу скорочувалася, а у 2021 році переважали довгострокові зобов’язання, цільове фінансування та забезпечення.

Тому, політика управління фінансовими ресурсами ТОВ «МЕЛАНІТ» повинна спрямовуватися на встановлення і підтримання оптимальної структури капіталу для зменшення загальних витрат на залучення капіталу.

3.3 Критерії оптимізації та підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства

Оптимізація та підвищення ефективності фінансових ресурсів та фінансова стабільність є корелюючими поняттями, оскільки саме від якісних показників структури капіталу підприємства залежатиме максимальне досягнення показників господарської діяльності у тій чи іншій сфері, а відповідно і наповнення державного бюджету отримуватиме кращі показники. Однак оптимізація фінансових ресурсів є доволі складним та водночас важливим завданням, що вирішується в процесі управління діяльністю підприємства, проте при правильній організації даного процесу отримані результати будуть реалізовуватись у наповненні бюджету як підприємства.

З огляду на це потрібно звертати увагу на оптимальні пропорції позикового та власного капіталу, а також залучення необхідного об'єму власного та позикового капіталу задля досягнення мети. Аналіз цього співвідношення між власним і позиковим капіталом дасть змогу створити необхідний рівень фінансової безпеки підприємства в майбутньому, а також протистояти загрозам які призведуть до фінансових збитків, зміни структури капіталу чи ліквідації підприємства.

Сучасна економічна ситуація в Україні формує особливий коло проблем формування та використання фінансових ресурсів підприємств в частині раціонального вибору джерел фінансування інвестицій, визначення способів формування структури фінансових ресурсів та оцінки ефективності їх використання. Це обумовлює необхідність розгляду і переосмислення наявного досвіду в області формування й оптимізації фінансових ресурсів на підприємствах реального сектора економіки.

Системний підхід до управління фінансовими ресурсами підприємства вимагає побудови в основі бізнес-процесів моделі формування оптимальної структури їх фінансування. Виділення даної проблеми як найважливішого елемента підвищення ефективності діяльності підприємства сприяє підвищенню

конкурентоспроможності внаслідок вибудовування ефективної політики управління фінансовими ресурсами підприємства, підвищує фінансову стійкість, ліквідність і платоспроможність, дозволяє своєчасно виявляти причини погіршення фінансового стану з метою ліквідації несприятливих впливів.

Основними цілями управління оптимальною структурою фінансових ресурсів є визначення граничного обсягу фінансових ресурсів і зіставлення їх з обмеженнями втривалій перспективі, нарощування структури фінансових ресурсів з метою підвищення успішності та ефективності розвитку підприємства, виявлення чинників впливають на фінансові результати та ефективність розвитку підприємства.

Одними з головних завдань підприємств щодо ефективної діяльності є підтримання сталого виробництва, стабілізація фінансової діяльності.

Підприємство, яке працює ефективно і є фінансово-стійким, характеризується такими рисами:

- висока рентабельність (прибутковість, яка дозволяє підприємству ефективно розвиватися);
- висока ліквідність (здатність підприємства своїми активами покривати пасиви);
- висока платоспроможність (здатність самостійно відповідати за зобов'язаннями);
- висока кредитоспроможність (здатність погашати кредити, виплачуючи за ними відсотки) [73].

Можна виділити основні проблеми, що призводять до зниження фінансової стійкості, на основі яких побудовано шляхи підвищення ефективності використання фінансових ресурсів [74].

Однією з головних проблем є нестача грошових коштів. Цей недолік може компенсуватися зростанням ДЗ, що становить значну частину активів підприємств.

Але заповнення потреби підприємств в грошових коштах через отримання банківських позичок гальмується їх нестійким фінансовим становищем. Однак саме погіршення стану оборотних коштів підприємств унаслідок зниження обсягів

кредитування стало однією з причин зниження їхньої фінансової стійкості. Важливо, щоб структура капіталу відповідала виду діяльності та вимогам підприємства.

Таким чином, для ефективного використання фінансових ресурсів необхідно розраховувати умову фінансової рівноваги, що створює нормативну базу для стійкості підприємства та його платоспроможності, що не дозволяє підприємству збільшувати позикові кошти та неефективно використовувати вже накопичені основні засоби. Отже, співвідношення позикових коштів і капіталу повинно бути таким, щоб забезпечити задовільну віддачу від інвестицій.

Ця рівновага також накладає певні обмеження на розмір зобов'язань підприємства перед бюджетом, інвесторами, робітниками, кредиторами та банками. Підприємство завжди повинно дотримуватися цієї рівноваги, якщо хоче досягти фінансової стійкості.

При розв'язанні проблем забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості наразі дуже важлива активна підтримка держави [75].

Один із таких напрямків — створення програм пільгового кредитування. Особливо в такій підтримці потребують малі підприємства, які часто не мають достатньої кількості власних коштів, а отримати кредити в банках їм досить складно.

Ще одним важливим інструментом підвищення ефективності використання фінансових ресурсів є управління основними виробничими фондами підприємства танематеріальними активами. Для цього необхідно вибрати метод, який найкраще підходить для нарахування амортизації.

Також потрібно стежити за розрахунковими коефіцієнтами та, при необхідності, коригувати діяльність підприємства. Наприклад, організація повинна мати на меті зниження коефіцієнта фінансового ризику до мінімального рівня. А для цього потрібно зменшувати позиковий капітал і збільшувати значення власного. Завдяки цьому збільшиться коефіцієнт маневреності та фінансування. Крім того, знизиться фінансова залежність і збільшиться автономність підприємства. Для того, щоб збільшити показники платоспроможності й

ліквідності також рекомендується знижувати позиковий капітал, зокрема КО [76].

Таким чином, головними напрямками щодо підвищення використання фінансових ресурсів є співвідношення позикових коштів і капіталу повинно бути оптимальним, щоб забезпечити задовільну віддачу від вкладень, у багатьох випадках необхідна підтримка держави, наприклад, за допомогою пільгового кредитування, вибір найбільш раціонального методу амортизації.

Розробка моделі виробляється в ресурсній стратегії, виходячи зі складу необхідних ресурсів для досягнення стратегічних цілей.

На загальній схемі моделі, представленої на малюнку, зліва і справа показана зовнішнє середовище підприємства, формулює вимоги до управління фінансами, і розташовані в центрі внутрішнього середовища, що забезпечує виконання вимог до управління фінансовими ресурсами.

Для оцінки ефективності використання фінансових ресурсів рекомендується проведення аналізу фінансового стану, зокрема показників фінансової стійкості, ліквідності та рентабельності. Даному питанню присвячено чимало літератури, і основні показники є традиційними. Для проведення оцінки раціональності структури фінансових ресурсів рекомендується побудувати матрицю перехресного аналізу, яка виокремлює найбільш значущі для формування структури фінансових ресурсів фактори зовнішнього і внутрішнього середовища. Зовнішнє середовище представлене макросередовищем, мікросередовищем і мезосередовищем.

Макросередовище являє собою фактори, на які керівництво підприємства вплинути не може, але має враховувати їх, щоб ухвалити правильні рішення щодо структури фінансових ресурсів підприємства (рисунки 3.2).



Рисунок 3.2 – Загальна модель формування оптимальної структури фінансових ресурсів підприємства

Макросередовище включає наступні основні фактори:

- фінансові;
- правові;
- технологічні;
- соціально-культурні;
- галузеві;
- ступінь конкуренції.

Облік фінансового стану господарюючих суб'єктів допомагає знизити ступінь впливу фінансових чинників. Стан кон'юнктури впливає на зростання або зниження вартості позикового капіталу. Диференціал фінансового левериджу може набути від'ємного значення, коли суттєво зросте вартість позикового капіталу; при цьому позиковий капітал призведе до зниження рівня рентабельності, а також до збитків.

Також при зменшенні вартості позикового капіталу різко знижується ефективність використання довгострокового позикового капіталу (якщо не передбачено коригування ставки відсотка за кредитами). Кон'юнктура фінансового ринку впливає на вартість залучення власного капіталу з зовнішніх джерел: вимоги інвесторів зростають у міру зростання рівня позикового відсотка.

Власник та керівництво підприємства повинні впливати на мікросередовище

(сукупність факторів) для того щоб встановити та утримувати оптимальну структуру фінансових ресурсів на підприємстві.

Контроль акціонерів необхідний, через те, що при випуску акцій розмиваються частки участі їх власників.

Дивідендна політика підприємства повинна бути націлена на забезпечення відповідності обсягу реінвестованих коштів інвестиційним потребам, а також задоволення інтересів інвесторів в отриманні очікуваної прибутковості на вкладені кошти.

Ефективна діяльність будь-якого підприємства неможлива без залучення позикового капіталу, що акцентує важливість розробки та управління кредитною політикою підприємства. Позикові кошти необхідні для покриття тієї частини інвестиційних потреб, яка не профінансована коштом власних джерел фінансування, а також для підвищення ефективності використання капіталу підприємства з урахуванням дій фінансового левериджу.

Внутрішні чинники націлені на підтримку оптимальної структури фінансових ресурсів. Незалежно від того, що більша частина факторів формування вартості відноситься до некерованих, підприємство все ж має можливість впливати на них побічно. Для оцінки впливу факторів на оптимальне співвідношення фінансових ресурсів необхідне проведення анкетного опитування фахівців підприємства. Таким чином, на основі проведеного опитування експертів було виявлено, що найбільший вплив на оптимальну структуру фінансових ресурсів надають фінансові та правові чинники, система оподаткування, наявність кредитного рейтингу, фінансова гнучкість і стратегія управління капіталом. Після виявлення цих факторів необхідно розглянути дію обмежень надають вплив на залучення джерел фінансування і розробити заходи щодо зниження даних обмежень.

Оцінку оптимальності структури фінансових ресурсів пропонується проводити за трьома критеріями:

- максимізація рівня рентабельності;
- мінімізація вартості фінансових ресурсів;

– мінімізація рівня фінансових ризиків.

Оптимізація за першим критерієм передбачає розробку варіантів фінансування з урахуванням показників рентабельності власного капіталу і ефекту фінансового левериджу.

При оцінці оптимальності структури фінансових ресурсів за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків необхідно визначити політику управління поточними пасивами на основі показника власних оборотних коштів. Якщо запаси підприємства не покриваються власними оборотними засобами разом з довгостроковими зобов'язаннями, то така політика буде вважатися агресивною, якщо запаси покриваються, то помірною, якщо тільки власними оборотними засобами або наближеним до цього, то політика управління поточними пасивами консервативна, тобто з мінімальними фінансовими ризиками.

Ступінь обґрунтованості політики управління поточними пасивами може бутитакже підтверджена розрахунками ефекту фінансового левериджу.

Безпосередньо процес оптимізації структури фінансових ресурсів підприємства повинен базуватися на наступних принципах:

– принцип комплексності передбачає спільний розгляд і врахування чинників впливу на фінансову діяльність підприємства і пов'язаних з ними змін;

– принцип гнучкості полягає в забезпеченні можливості змінювати спрямованість планів у зв'язку з виникненням непередбачених обставин;

– принцип цілеспрямованості означає, що будь-яке перетворення має мати цілком певну мету, яка визначає вибір рішень і послідовність їх розробки, інтегрує діяльність в найскладніших її варіантах;

– принцип системності передбачає пошук і визначення зв'язків, цілісності, зіставлення властивостей, знаходження меж внутрішньої і зовнішньої середовища.

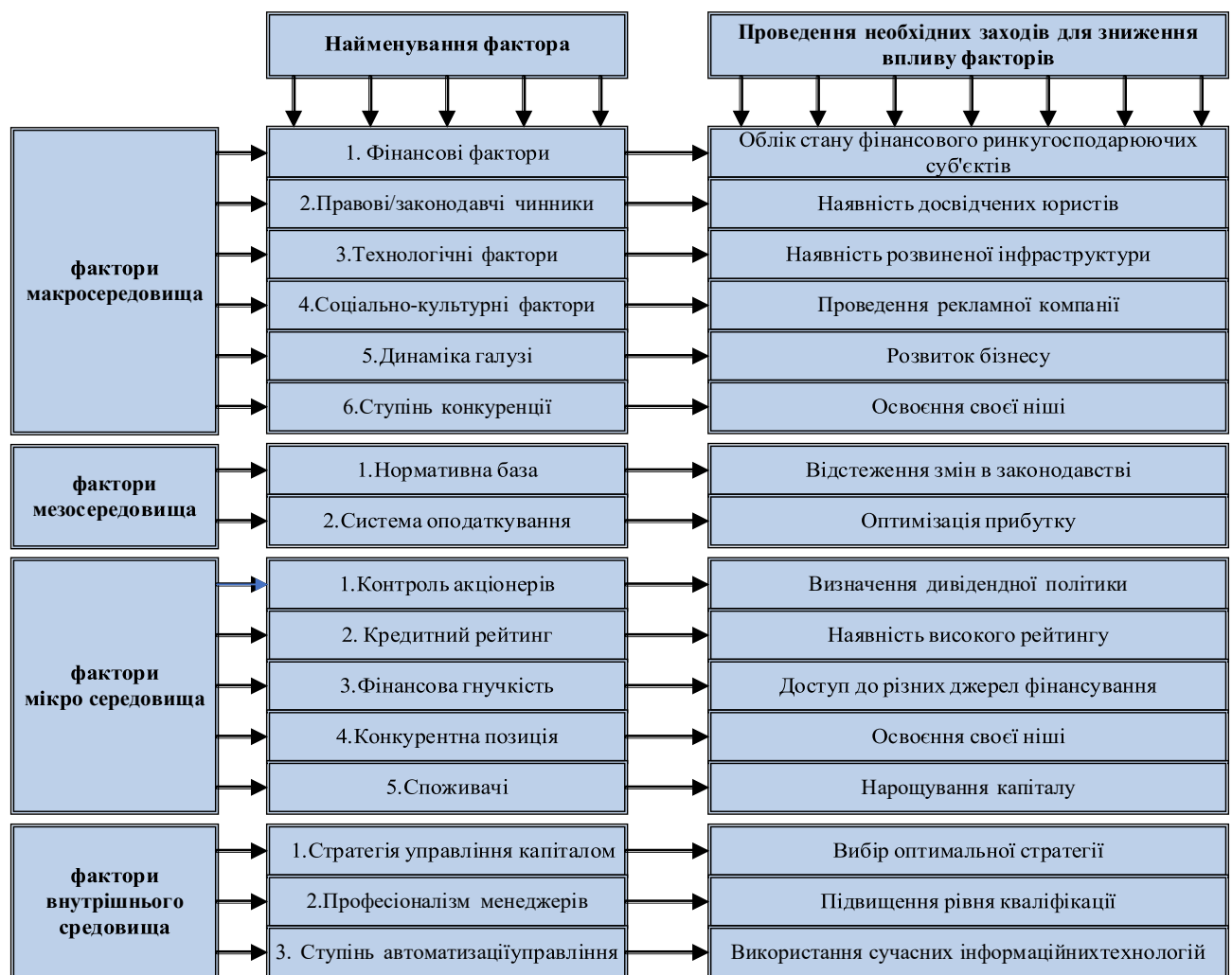


Рисунок 3.3 –Факторів, що впливають на процес оптимізації структури фінансових ресурсів

Використання цього методу означає повторний розгляд кількох етапів, щоразу враховуючи конкретні обмеження та оцінюючи результуючий склад джерел фінансування. Підприємство або досягає обраного балансу між власними та позиковими коштами, або стикається з ширшими обмеженнями на залучення капіталу.

На цьому етапі структура фінансування встановлюється, і компанія може будувати свою стратегію фінансових ресурсів на основі моделі EVA. Цей показник було обрано, оскільки він вимірює ефективність як усього підприємства, так і його окремих підрозділів.

Його легко розрахувати, він допомагає визначити вартість підприємства та відображає якість управлінських рішень: стабільно позитивний результат

сигналізує про те, що підприємство зростає в вартості, тоді як негативний результат показує, що його вартість знижується.

Розрахунок EVA проводиться на основі формули:

$$EVA = NOPAT - IC \times WACC \quad (3.1)$$

де, NOPAT – чистий операційний прибуток після оподаткування;

WACC – середньозважена вартість капіталу;

IC – інвестований капітал.

Максимізація приросту EVA при ефективному управлінні активами зводиться до виявлення факторів, що дозволяють домогтися:

- зростання операційного прибутку (NOPAT);
- мінімізації вартості використовуваного капіталу (за оптимального співвідношення власних і позикових коштів).

Метою побудови стратегії формування та управління фінансовими ресурсами на основі моделі EVA є максимізація вартості підприємства шляхом безперервного зростання економічної доданої вартості. А способом управління вартістю - управління факторами, що впливають на вартість підприємства.

Менеджери повинні усвідомити ідеологію EVA. Досить часто вони орієнтуються на короткострокові завдання, наприклад, на збільшення прибутку в поточному періоді. При цьому вони не відстежують ефективність використання ресурсів, в яких укладений основний капітал власників підприємства.

Необхідно, щоб керівництво підприємством чітко усвідомлювало той факт, що в операційній роботі використовується акціонерний капітал, який має певну вартість. Його величина не повинна бути нижчою за середньоринкову прибутковість. Потрібно прагнути до того, щоб у всіх циклах ділової активності рентабельність інвестованого капіталу була не нижчою за витрати на його залучення.

На шляху розробки оптимальної стратегії формування фінансових ресурсів,

націлених на досягнення основних стратегічних цілей, тобто на максимізацію економічної доданої вартості, необхідно, перш за все, зосередитися на тих аспектах фінансової діяльності, які піддаються управлінню з боку фінансового менеджменту в довгостроковій і короткостроковій перспективі [78].

Для ілюстрації EVA за 2021 рік умовно прийнято інвестований капітал рівним усім активам: $IC = 87285,8$ тис грн; відсотки — 0; $NOPAT = 167,4$ тис грн; $WACC = 16\%$. Тоді $EVA = 167,4 - 87285,8 \times 0,16 = -13798,328$ тис грн. Це згенерований сценарій: він не встановлює фактичну економічну додану вартість, оскільки склад інвестованого капіталу та його вартість не розкриті.

Висновок до третього розділу

Фінансове планування дозволяє контролювати потребу у ресурсах та джерела її покриття. Лінійна екстраполяція балансових даних за 2017–2021 роки дає прогноз на 2022 рік 99979,1 тис грн.

Планування діяльності досліджуваного підприємства забезпечить виявлення внутрішніх резервів компанії ще на стадії прогнозування загальних розмірів активів за статтями.

Покращення складових джерел фінансових ресурсів досліджуваного господарюючого суб'єкта сприятиме підвищенню рівня фінансової незалежності та зменшенню витрат на сплату відсотків за позичений капітал. У довгостроковій перспективі це підвищить прибутковість компанії.

Щоб підвищити рівень ділової активності та ліквідності ТОВ «МЕЛАНІТ», слід вжити заходів щодо зменшення залишків матеріальних запасів на складах та застосувати процедури стягнення дебіторської заборгованості з боржників.

Розміщення тимчасово вільних коштів на депозиті можливе лише після забезпечення поточних платежів і резерву ліквідності. Низька абсолютна ліквідність не підтверджує наявності вільних коштів для такого розміщення;

очікувані процентні доходи без даних про суму, строк і ставку не розраховуються.

Запропоновані заходи спрямовані на підвищення прибутковості та ефективності фінансування. Без бюджету, строків і оцінки витрат їх упровадження прогноз зростання прибутку та рентабельності кількісно не підтверджений.

Висновки

У процесі виконання кваліфікаційної роботи магістра нами проведено теоретико-прикладне дослідження управління джерелами формування фінансових ресурсів у діяльності господарюючого суб'єкта, що дало змогу сформулювати такі висновки.

Фінансові ресурси, а також процеси їх накопичення та використання, відіграють ключову роль у фінансово-господарській діяльності підприємства. У ході дослідження встановлено, що основою функціонування фінансів підприємства є фінансові ресурси, зокрема їх матеріальне втілення у формі грошових коштів. Це відрізняє фінансові ресурси від інших економічних категорій. Економічні поняття «фінансові ресурси» та «капітал» мають спільну основу — грошові кошти. Нами запропоновано визначення фінансових ресурсів як сукупності грошових коштів і надходжень за певний період, які спрямовуються на здійснення грошових розрахунків, необхідних для виробничо-соціального розвитку підприємства, створення власних активів та здійснення діяльності з метою отримання прибутку.

Встановлено, що управління фінансовими ресурсами є функцією фінансового менеджменту, а саме — складовою елементів об'єкта управління, до яких також належать джерела фінансових ресурсів і фінансові відносини.

Дослідження показало, що управління фінансовими ресурсами є багатоваріантним процесом, на який впливають розмір підприємства та його галузева належність. Додатково, ефективність функціонування системи управління фінансовими ресурсами визначається здатністю системи оперативно реагувати на непередбачувані події.

Оцінка фінансового стану ТОВ «МЕЛАНІТ» засвідчила зростання ресурсної бази за умов зниження її прибутковості. Підприємство залишалося прибутковим, проте характеризувалося низьким рівнем автономії, зростанням фінансового левериджу та недостатньою абсолютною ліквідністю. У 2021 році власний оборотний капітал став від'ємним. Високі показники поточної та швидкої

ліквідності значною мірою були зумовлені дебіторською заборгованістю, тому своєчасність розрахунків залежить від її стягнення.

Упродовж досліджуваного періоду підприємство збільшувало активи переважно за рахунок зростання оборотних активів і дебіторської заборгованості. Оборотність ресурсів і їх рентабельність загалом знижувалися. Отримані результати свідчать про необхідність прискорення розрахунків із дебіторами та підвищення ефективності використання активів; підстав вважати всі показники такими, що відповідають нормативам, немає.

Доцільно прискорити оборотність оборотних коштів шляхом роботи з дебіторами та удосконалення управління запасами. Такі заходи можуть вивільняти кошти, але потребують оцінки витрат і впливу на операційну діяльність; твердження про гарантоване зростання виробництва без додаткових витрат не підтверджене.

З метою підвищення ефективності використання фінансових ресурсів доцільно впровадити поточне та оперативне фінансове планування, оптимізувати запаси та посилити роботу зі стягнення дебіторської заборгованості. Розміщення коштів на депозитах є доцільним лише після забезпечення потреб у поточних платежах. Потенційні надходження від дебіторів залежать від строків і реальної можливості погашення їхніх боргів.

Низька абсолютна ліквідність і скорочення прибутку вказують на ризики фінансування платежів. Проте без графіка погашення зобов'язань і даних про грошові потоки неможливо встановити недостатність коштів для всіх платежів. Доцільно посилити стягнення дебіторської заборгованості, планування ліквідності та власне фінансування; ефект скорочення строків будівництва потребує окремого розрахунку.

Список використаних джерел

- 1 Аранчій В. І. Фінанси підприємств : навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 304 с.
- 2 Балашов О. В. Фінансові важелі управління фірмою. *Фінанси України*. 2009. № 5. С. 35–39.
- 3 Бандурка О. М. Фінансова діяльність підприємства: підручник. Київ: Либідь, 2002. 384 с.
- 4 Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика навч. Посіб. Київ. Центр учбової літератури, 2011. 2-ге вид. 398с
- 5 Бланк І О. Управління фінансовими ризиками К.: Ника-Центр, 2006. 448 с.
- 6 Близнюк О. П., Брезинська А. П., Іванюта О. М. Управління фінансовими ресурсами підприємств роздрібної торгівлі: монографія. Харків. 2018. 253 с.
- 7 Буряк Л. Д. Фінанси підприємств: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. Київ: КНЕУ, 2003. 165 с.
- 8 Василик О. Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 406 с.
- 9 Вінц Ю. О. Удосконалення управління фінансовими ресурсами підприємства. *Держава та регіони*. 2007. № 10. С. 55 – 59.
- 10 Глущенко В. В., Новиков В. Г., Коробов М. Я. Финансово- кредитный механизм в условиях развития хозрасчета. Харьков: «Основа», 1990. 176 с.
- 11 Гриньова В. М., Коюда В.О. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Знання-Прес, 2004. 424 с.
- 12 Гудзь О. Є. Фінансові ресурси сільськогосподарських підприємств: Монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2007. 578 с.
- 13 Джеджула В. В., Єпіфанова І. Ю. Перспективи використання сучасних форм фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Управління інноваційною, інвестиційною та економічною діяльністю інтегрованих об'єднань та підприємств: монографія. Дніпропетровськ: Пороги, 2016. 520 с.

14 Добринь С. В. Політика формування та розподілу фінансових ресурсів підприємства. *Агросвіт*. 2015. № 21. С. 43-46

15 Домбровська С.О. Тенденції системи формування фінансових ресурсів підприємств України та шляхи її вдосконалення. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету. Економіка, політологія, історія.* – 2015. № 2(222). С. 42–54.

16 Дорохова Л. М., Куровська Н. О. Стратегічні напрями удосконалення управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств. *Продуктивність агропромислового виробництва. Економічні науки*. 2014. № 25 (4). С. 8 - 12.

17 Дуда С. Т., Палько В. А. Узагальнення методичних підходів до оптимізації структури капіталу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.2. С. 227 – 233.

18 Долинський, В. П. Аналіз господарської діяльності підприємства: навчальний посібник. МОН України, КНЕУ. Київ, 2010. 614 с

19 Добринь С. В. Організація системи управління фінансовими ресурсами підприємства. *Інвестиції: практика та досвід.* - 2015. - № 10. - С. 37-40.

20 Дороніна М.С. Управління економічними та соціальними процесами підприємства: монографія. Вид. ХДЕУ, 2005. 432 с.

21 Константюк Н., Дзодз І. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства з метою оптимізації структури капіталу. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»*, 22-24 вересня 2016 року Тернопіль: Крок, 2016. С. 83-85.

22 Лахтіонова Л. А. Наявність власних оборотних джерел фінансування—абсолютний показник фінансової стійкості суб'єктів господарювання у внутрішньому фінансовому аналізі. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2010. Вип. 18(2). С. 14-22.

23 Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/MSFZ-dlya-MSP.pdf>

24 Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text>

25 Кропівцова Н. Особливості формування фінансових ресурсів підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг*. 2011. Вип. 1. С. 261-268.

26 Колпаков В.М. Теория и практика принятия управленческих решений: учеб. пособие. К.: МАУП, 2004. 504 с. Механизм управления предприятием: стратегический аспект. Х.: Изд. ХГЭУ, 2002. 252с.

27 Ксьондз С. М., Сапригіна О.В. Проблеми формування фінансових ресурсів підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. № 10. С. 611 – 615.

28 Лайко П. А., Мних М.В. Фінанси підприємств: підручник для студ. вузів. Київ: Знання України, 2004. 428 с.

29 Лапа А. Фінансові ресурси підприємства та їх оптимізація. *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ*, Серія: Економічні науки. № 4. 2013. С. 289-297.

30 Лукіна Ю. В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства. *Фінанси України*. 2013. № 3. С. 113–118.

31 Мазнєв Г. Є. Проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору. *Економіка АПК*. 2014. № 9. С. 5-13.

32 Маматова Л. Ш. Оптимізація структури капіталу та її вплив на потенціал підприємства. *Вісник Приазовського державного технічного університету*. Серія : Економічні науки. 2017. С. 299 – 305.

33 Мельник К. В., Сігайов А. О. Економічна сутність фінансових ресурсів підприємства та їх класифікація. *Економічні проблеми розвитку галузей та видів економічної діяльності*. 2014. № 10 (161). С. 91 – 95.

34 Мельник О. М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. *Сучасні проблеми економіки і менеджменту*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 10 – 12 листопада 2011 р.). Львів, 2011. С.15-17.

35 Мельник О. М. Облік, аналіз та контроль фінансових ресурсів підприємства в процесі прийняття управлінських рішень. *Сучасні проблеми*

економіки і менеджменту: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 10– 12 листопада 2011 р.). Львів, 2011.

36 Музиченко А.О. Методи оптимізації структури фінансових ресурсів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2005. № 6. С. 12-16.

37 Назарова Г.В. Організаційні структури управління корпораціями: монографія. Х.: ВД "ІНЖЕК", 2004. 420 с.

37 Оверчук А. В. Теоретичні аспекти фінансового планування. *Вісник ЖДТУ*. 2014. № 1 (67). С. 99 – 105.

38 Офіційний сайт ТОВ «МЕЛАНІТ». URL: <http://melanit.com.ua>

39 Оцінка, аналіз, планування фінансового становища підприємства: науково-методичне видання / [Чупіс А.В., М. Х. Корецький, О. Л. Кашенко та ін.]. Суми: Видавництво «Довкілля», 2001. 404 с.

40 Панасюк М. А., Бойко О. О. Фінансове планування діяльності сучасного підприємства. *Економіка та управління підприємствами*. 2016. №2. С. 318 - 322

41 Перевознюк В. Теоретична концептуалізація фінансових ресурсів підприємств. *Світ фінансів*. 2013. С. 68 – 74.

42 Петряєва З. Ф. Оптимізація структури капіталу та її вплив на фінансовий стан підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності*. 2014. № 46 (1089). С. 56–63.

43 Петряєва З. Ф., Іващенко Г.А., Петряєв О. О. Аналітичне забезпечення оцінки фінансових ресурсів підприємства. *Економічний аналіз*. 2015. Т. 19(2). С. 122 – 129.

44 Пономаренко В.С. Стратегічне управління підприємством. Х.: Основа, 2006. 620 с.

45 Податковий кодекс України: Кодекс 2755-VI. Редакція від 01.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

46 Пилипенко О.І. Фінансові ресурси корпорацій: поняття та класифікація. *Міжнародний збірник наукових праць*. 2008. №3 (12) С. 367-380

47 Проблеми ефективного функціонування АПК в умовах нових форм власності та господарювання: Кол. монографія у двох томах. Т. 2 [П. Т. Саблук, В.

Я. Амбросов, Г. Є. Мазнєва та ін.]. Київ: ІАЕ, 2001. 851 с.

48 Романенко Т. В. Шляхи удосконалення формування та використання фінансових ресурсів підприємств. *Наукові праці*. Полтава, 2012. Економічні науки, 2012.С. 248-252

49 Романенко О. Р. Фінанси: підручник. ЦУЛ, 2009. 312 с.

50 Рудченко І. В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємства. *Науковий вісник ВДУ ім. Л. Українки. Економічні науки*. 2014. № 1(5). С. 16 – 19.

51 Савицька А. Г. Економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посібник. Київ: Знання, 2007. 668 с.

52 Сарапіна О.А. Системний аналіз фінансового стану підприємства : методика та напрями вдосконалення. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 2. С. 54 – 58.

53 Семенова Т. В., Шамрицька А.С. Оптимізація структури капіталу підприємства. *Молодий вчений*. 2014. № 6. С. 32.

54 Ситник Г. В. Методологічні засади оцінки якості фінансових планів підприємства. *Економіка та держава*. 2012. № 9. С. 30 – 34.

55 Слюсаренко К. В., Британ С. А. Проблеми формування та використання фінансових ресурсів підприємств ГМК України в сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2015. № 5 (20). Частина 2. С. 84 –91.

56 Солодовник Л.М. Економіка виробничого підприємства: навчальний посібник. Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2004. 285 с.

57 Стасюк Л. С. Класифікація фінансових ресурсів підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 4. Т. 3. С. 257- 261.

58 Стецюк П. А. Стратегія і тактика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія. Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. 370 с.

59 Тимошик Н. С., Семчишин Є.В. Організаційні аспекти формування та оптимізації фінансових ресурсів підприємств. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2019. Том 30 (69). № 2. С. 232-238.

60 Ткаченко І. П. Фінансові ресурси підприємств: управління ефективністю формування та використання. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 19. С. 46 - 52.

61 Управління фінансами суб'єктів господарювання в умовах глобальної трансформації: монографія / За заг.ред. І. С. Гуцала. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 484 с.

62 Фецович Т.Р. Формування фінансових результатів підприємств. *Вісник Львівської комерційної академії*. 2012. №36. С. 405-410.

63 Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. Посібник. Київ: МАУП, 2004. 328 с.

64 Фінанси підприємств: підручник / [А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк та ін.] Київ: Вид-во КНЕУ, 2008. 552 с.

65 Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія. / [І. О. Бланк, Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Г. В. Ситник, Л. Л. Стасюкта ін.]. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. 343 с.

66 Фінансове планування і управління на підприємствах: навч. посібник / [Г. А. Семенов, В. З. Бугай, А. Г. Семенов, А. В. Бугай]. К.: Центр учбової літератури, 2007. 432 с.

67 Фінансовий аналіз: навчальний посібник / [М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 304 с.

68 Фінансове забезпечення розвитку підприємств: монографія / [І. О. Бланк, Л. О. Лігоненко, Н. М. Гуляєва, Г. В. Ситник, Л. Л. Стасюк]/ Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К., 2011. – 343 с.

69 Фінансовий менеджмент: навч. посібник / За ред. проф. Г. Г. Кірейцева. Київ: ЦНЛ, 2009. 405 с.

70 Шалигіна І. В. Фінансові ресурси та джерела їх формування як основні елементи фінансового забезпечення підприємств аграрної сфери. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія: Економічні науки. 2016. Вип. 17(4). С. 129-132.

71 Шаманська О. І. Система оцінки ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств АПК. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

72 Швиданенко Г. О. Управління ресурсами підприємства: колективна монографія / ред.: Г. О. Швиданенко; Київ: КНЕУ, 2014. 418 с.

73 Шевченко В. О. Напрямки використання фінансових ресурсів підприємств. *Європейські перспективи*. 2014. № 5. С. 126 – 133.

74 Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент. Київ: Знання, 2013. 375 с.

75 Шкробот М. В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2015. № 3, Т. 2. С. 236 – 240.

76 Шульц Е. П. Фінансові ресурси органів місцевого самоврядування. *Вісник Одеського національного університету*. Серія : Економіка. 2016. Т. 21, Вип. 7(2). С. 160-163.

77 Щепіна Т. Г., Люлько У. В. Особливості ефективного формування і використання капіталу підприємства. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2015. № 40. С. 91 – 95.

78 Щербань О. Д. Стратегічні орієнтири управління ліквідністю та діловою активністю підприємства. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. ТНЕУ: Економічна думка. 2016. Том 23. № 2. С. 206-212.

79 Юрій А. І. Місце управління ліквідністю в стабілізації діяльності підприємства. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2016. 8 (50). С. 73 – 76.

80 Яременко В. Г. Сутність, поняття та особливості класифікації фінансових ресурсів підприємств. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Випуск 19. Ч. 3. С. 158 – 162.

Додаток А

Агрегована фінансова звітність малого підприємства за 2017-2021 роки

1. Баланс

Актив	Код рядка	2017	2018	2019	2020	2021
I. Необоротні активи						
Нематеріальні активи	1000					
первісна вартість	1001					
накопичена амортизація	1002					
Незавершені капітальні інвестиції	1005	56,3	77,4	1191,2	89,5	4833,5
Основні засоби:	1010	233,7	283,2	620,1	1440,2	1294,0
первісна вартість	1011	441,0	629,2	784,9	2043,0	2100,4
знос	1012	207,3	346,0	164,8	602,8	806,4
Довгострокові біологічні активи	1020					
Довгострокові фінансові інвестиції	1030					
Інші необоротні активи	1090	23,8	26,4	114,8	178,1	83,5
Усього за розділом I	1095	313,8	387,0	1926,1	1707,8	6211,0
II. Оборотні активи						
Запаси:	1100	611,9	1577,3	2283,1	5070,2	3306,0
у тому числі готова продукція	1103					
Поточні біологічні активи	1110					
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	0,0	0,0	0,0	0,4	0,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135					
у тому числі з податку на прибуток	1136					
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	7963,5	8098,4	20244,4	48475,1	73322,1
Поточні фінансові інвестиції	1160					
Гроші та їх еквіваленти	1165	123,9	112,4	123,6	118,5	125,8
Витрати майбутніх періодів	1170	550,5	669,2	1499,9	2960,7	2352,4
Інші оборотні активи	1190	184,4	133,2	211,4	1446,8	1968,1
Усього за розділом II	1195	9434,2	10590,5	24362,4	58071,7	81074,8
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200					
Баланс	1300	9748,0	10977,5	26288,5	59779,5	87285,8

Пасив	Код рядка	2017	2018	2019	2020	2021
I. Власний капітал						
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	945,0	963,0	927,0	1940,0	2040,0
Додатковий капітал	1410					
Резервний капітал	1415					
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	322,2	354,3	1964,7	828,3	876,4
Неоплачений капітал	1425					
Усього за розділом I	1495	1267,2	1317,3	2891,7	2768,3	2916,4
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	7408,521	5269,22	9201,021	39675,127	74767,964
III. Поточні зобов'язання						
Короткострокові кредити банків	1600					
Поточна кредиторська заборгованість за:						
довгостроковими зобов'язаннями	1610					
товари, роботи, послуги	1615	100,5	412,4	1337,5	675,8	1425,1
розрахунками з бюджетом	1620	14,0	60,9	181,6	57,2	217,1
у тому числі з податку на прибуток	1621	5,9	24,2	74,7	17,0	90,3
розрахунками зі страхування	1625	2,4	10,2	32,3	30,6	25,1
розрахунками з оплати праці	1630	12,2	50,6	163,7	129,1	146,2
Доходи майбутніх періодів	1665					
Інші поточні зобов'язання	1690	943,179	3856,88	12480,679	16443,373	7787,936
Усього за розділом III	1695	1072,279	4390,98	14195,779	17336,073	9601,436
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700					
Баланс	1900	9748,0	10977,5	26288,5	59779,5	87285,8

2. Звіт про фінансові результати

Стаття	Код рядка	2017	2018	2019	2020	2021
1	2	3				
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	18 652,4	16 906,7	16 968,0	16 113,6	21 688,4
Інші операційні доходи	2120	1 345,8	1 439,1	84,8	1 197,4	5,7
Інші доходи	2240					
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	19 998,2	18 345,8	17 052,8	17 311,0	21 694,1
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	17 047,7	16 174,1	16 536,6	15 719,7	21 452,4
Інші операційні витрати	2180	1 890,0	1 609,0	109,2	1 053,8	37,6
Інші витрати	2270					
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	18 937,7	17 783,1	16 645,8	16 773,5	21 490,0
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1 060,5	562,7	407,0	537,5	204,1
Податок на прибуток	2300	190,9	101,3	73,3	96,8	36,7
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	869,6	461,4	333,7	440,7	167,4